

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOLA YÖNELİK TUTUMLARININ VE
BEKLENTİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ (KIRŞEHİR ÖRNEĞİ)**

Levent VAR

**DOKTORA TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2015

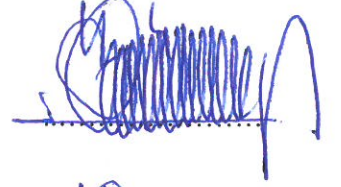
KABUL VE ONAY SAYFASI

Levent VAR tarafından hazırlanan “Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumlarının ve Beklentilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kırşehir Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Özbay GÜVEN

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı / Gazi Üniversitesi

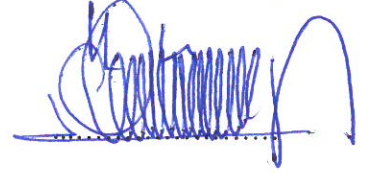
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan: Prof. Dr. Özbay GÜVEN

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı / Gazi Üniversitesi

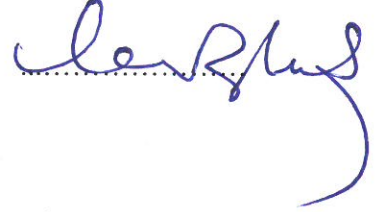
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye: Doç. Dr. Latif AYDOS

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı / Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye: Doç. Dr. Özer YILDIZ

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı / Mustafa Kemal Üniversitesi

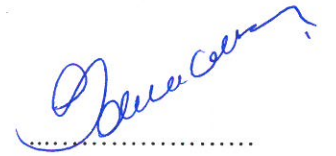
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye: Doç. Dr. Gökhan ÇALIŞKAN

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı / Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye: Doç. Dr. Oğuz ÖZBEK

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı / Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 03/07/2015

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Ufuk KOCA ÇALIŞKAN

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Levent VAR

03.07.2015

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOLA YÖNELİK TUTUMLARININ VE
BEKLENTİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
(KIRŞEHİR ÖRNEĞİ)
(Doktora Tezi)

Levent VAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Temmuz 2015

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, liselerde öğrenim gören öğrencilerin, futbola yönelik tutumlarını ve beklentilerini belirlemek, kişisel bilgilerinden elde edilen bağımsız değişkenlere göre, tutumlarının ve beklentilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını karşılaştırarak incelemektir. Araştırma, nicel araştırma deseni ile değerlendirilmiştir. Araştırmada mevcut durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan betimsel ve taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kırşehir il merkezindeki resmi liselerde öğrenim gören 4526 erkek öğrenci oluşturmuştur. Örneklemi ise Kırşehir il merkezindeki liselerde öğrenim gören 1938 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Güven ve Öncü (2011) tarafından geliştirilen, 19 maddeden oluşan likert tipi, “Futbola Yönelik Tutum Ölçeği” (FYTÖ), araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği” (FYBÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin test edilmesinde “0.05” anlam düzeyi alınmıştır. Araştırma sürecinde Kolmogorov–Smirnov testi kullanılmış, lise öğrencilerinin iki sınıflandırılmalı özellikleri için Mann Whitney U, üç ve daha fazla sınıflandırılmalı özellikleri için Kruskal Wallis testi sonuçlarından yararlanılmıştır. Ayrıca faktör analizi sürecinde alt üst grupların futbola yönelik beklenti ortalamalarının karşılaştırılmasında bağımsız t-testi ve madde toplam korelasyonlarının belirlenmesinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin tutum toplam puanlarına bakıldığında; 18 ve üstü yaş öğrencilerin futbola yönelik en yüksek tutuma ve beklentiye sahip oldukları, 4. sınıf öğrencilerinin, 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilere göre, başarı durumu orta olan öğrencilerin, yüksek ve düşük olan öğrencilere göre futbola yönelik daha yüksek tutum ve beklentiye sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Bilim Kodu : 1301
Anahtar Kelimeler : Futbol, Lise, Öğrenci, Tutum, Beklenti
Sayfa Adedi : 154
Danışman : Prof. Dr. Özbay GÜVEN

EXAMINATION OF THE ATTITUDES AND EXPECTATIONS OF HIGH SCHOOL
STUDENTS TOWARDS THE SOCCER ACCORDING TO THE INDEPENDENT
VARIANCES OF PERSONAL DATA (KIRSEHİR CITY EXAMPLE)

(Ph. D. Thesis)

Levent VAR

GAZİ UNIVERSITY
INSTITUTE OF HEALTH SCIENCES

July 2015

ABSTRACT

The purpose of this research was to determine the attitudes and expectations of high school students towards the soccer and whether these attitudes and expectations differ according to the independent variances of personal data. The research was evaluated by quantitative researches. In the research a descriptive and surveillance method was used to find out the current situation. The population of the research was 4526 boy students were studying in 2013-2014 education season of official high schools in Kırşehir city center. The sample was 1938 boy students were studying in official high schools in Kırşehir city center. The data collection tools 'The Scale of Attitude For Soccer' (Futbola Yönelik Tutum Ölçeği), was developed by Güven and Öncü (2011), 'Personal Data Form' and 'The Scale of Expectation For Soccer' was developed by the researcher was used in this research. SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) was used to analyse the data. The testing of research data 0.05 meaning value was taken. In the research the descriptive and relational statisticals was used together to evaluate the data of the scale of attitude for soccer and the scale of expectation for soccer. During the research Kolmogorov-Smirnov test was used and benefited from the results of Mann Whitney U test is for the two categorized features of high school students and Kruskal Wallis test is for three and more categorized features of high school students. Besides in the period of the factor analyse independent t-test was used to compare the meaning of the attitudes for soccer in lower and upper groups and determining of object total correlation the Pearson product moment correlation coefficient was used. According to the results of the research it was found that considering to total attitude scores of high school students, 18 years and upper students have the highest attitude and expectation for soccer and the 4th grade students compared to 1st, 2nd and 3rd grade students, the students have middle academic standing compared to the students have high and low academic standing, have higher attitudes and expectations for soccer.

Science Code	: 1301
Key Words	: Soccer, High school, Student, Attitude, Expectation
Page Number	: 154
Supervisor	: Prof. Dr. Özbay GÜVEN

TEŞEKKÜR

Futbol insanların hayatında önemli bir yeri olan, insanların yaşamlarında her gün belli sürelerle yer alan bir spor branşı haline gelmiştir. İnsanlar, tuttıkları takım galip geldiğinde büyük sevinç yaşarken, mağlup olduğunda üzüntü yaşamaktadırlar. Kişilerin bu duygu durumlarını yaşamalarında en önemli psikolojik faktörler onların futbola yönelik tutum ve beklentileridir. Hayatın bazı dönemlerinde değişiklik gösteren bu psikolojik faktörler ergenlik döneminde çocuksu tutum ve beklentilerin yok olmaya, yetişkin tutum ve beklentilerinin oluşmaya başladığı dönemdir. Ergenlik döneminde gençler, en çok ilgi duydukları spor dalı olan futbola yönelik yetişkin tutum ve beklentileri oluşturmaya başlamışlardır. Tutum ve beklentiler bireylerin sergiledikleri davranışlarının arkasında önemli bir güçtür. Buradan hareketle lise öğrencilerinin yaşamlarında büyük bir yere sahip olan futbol branşına yönelik tutum ve beklentilerinin belirlenmesi önemlidir. Bu bağlamda, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının ve beklentilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma ile beden eğitimi ve spor eğitim programlarına, spor politika ve planlamalarına temel olabilecek verileri ortaya koyarak, yeni projelere ve hizmetlere yön vermek mümkün olabilecektir. Araştırmanın ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Futbol Federasyonu ve kulüplerdeki; sporu topluma yaygınlaştırma ve genç nesiller üzerinde spor kültürünün oluşturulmasında etkili olabilecek sorumlu ve ilgili kişilere yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

“Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumlarının ve Beklentilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu tez konusuna beni yönlendiren ve çalışmam süresince ilgi, destek ve yardımlarını esirgemeyen, araştırmanın her aşamasında fikirleri ve yapıcı eleştirileriyle çalışmama yön veren tez danışmanım Prof. Dr. Özbay GÜVEN’e, araştırmanın gerçekleşmesinde bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan değerli hocalarım Doç. Dr. Latif AYDOS’a, Doç. Dr. Oğuz ÖZBEK’e, ayrıca tez çalışmama başladığım ilk günden itibaren her türlü desteğiyle bana yardımcı olan Doç. Dr. Özer YILDIZ’a istatistiksel değerlendirmelere katkı sağlayan Yrd. Doç. Dr. Adem TAŞDEMİR’e, Arş. Gör. Aynur YILMAZ’a, beni yetiştiren ve bu günlere gelmemde en büyük emeğe sahip olan annem Zeynep VAR’a ve babam Şeref VAR’a, çalışmamda bana hep destek olan eşim Sevde MAVİ VAR’a sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR.....	xvi
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	9
2.1. Gençlik ve Gençlik Dönemi.....	9
2.2. Gençlik Dönemindeki Gelişim Çeşitleri	11
2.2.1. Ruhsal gelişim	11
2.2.2. Zihinsel gelişim	12
2.2.3. Fiziksel gelişim.....	13
2.2.4. Sosyal gelişim	14
2.3. Ergenlik Ve Ergenlik Dönemleri	15
2.3.1. İlk ergenlik döneminin özellikleri	15
2.3.2. Son ergenlik döneminin özellikleri	16
2.3.3. Ergenlikten yetişkinliğe geçiş özellikleri	16
2.3.4. Lise dönemi	17
2.4. Gençlik Ve Spor.....	18
2.5. Sporun Önemi	19
2.6. Sporun İşlevselliği.....	22

	Sayfa
2.6.1. Sporun haz, eğlence ve mutluluk işlevi.....	23
2.6.2. Sporun sağlık işlevi	24
2.6.3. Sporun gelir sağlama ve meslek işlevi	24
2.6.4. Sporun statü işlevi	24
2.6.5. Sporun sosyal çevre işlevi	25
2.6.6. Sporun güzellik ve form işlevi	25
2.6.7. Sporun güç işlevi	25
2.6.8. Sporun kimlik işlevi	25
2.6.9. Sporun sosyalleşme işlevi.....	25
2.6.10. Sporun eğitim-öğretim işlevi.....	26
2.6.11. Sporun serbest zamanları değerlendirme işlevi.....	26
2.6.12. Sporun bütünleştirici işlevi.....	26
2.7. Eğitim Ve Spor.....	27
2.8. Futbol	28
2.8.1. Futbolun tarihi gelişimi	29
2.9. Tutum	33
2.9.1. Tutumların özellikleri	34
2.9.2. Tutumların işlevleri	36
2.9.3. Tutumu oluşturan öğeler.....	36
2.9.4. Tutum kuramları	38
2.9.5. Tutumların gelişimi ve oluşmasını etkileyen faktörler.....	39
2.9.6. Tutumların değişmesi	40
2.9.7. Tutum-davranış ilişkisi.....	41
2.9.8. Tutum ve toplum	42
2.9.9. Tutum ve spor.....	43
2.9.10. Tutumların ölçülmesi.....	44

	Sayfa
2.10. Beklenti	45
2.10.1. Ailelerin beklentileri.....	46
2.10.2. Sporcuların beklentileri	47
2.11. Araştırma İle İlgili Yapılan Araştırmalar	48
2.11.1. Araştırma ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar	48
2.11.2. Araştırma ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar.....	55
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	59
3.1. Araştırmanın Modeli	59
3.2. Evren ve Örneklem	59
3.3. Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi.....	63
3.3.1. Kişisel bilgi formu.....	63
3.3.2. Futbol tutum ölçeği.....	63
3.3.3. Futbola yönelik beklenti ölçeği	63
3.4. Verilerin Analizi.....	76
4. BULGULAR	81
4.1. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular	81
4.2. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular.....	82
4.3. Futbola Yönelik Tutum ve Futbola Yönelik Beklentiler İle İlgili İlişkisel Bulgular.....	86
4.3.1. Lise öğrencilerinin yaş seviyeleri ile ilgili bulgular	86
4.3.2. Lise öğrencilerinin doğum yeri değişkenini ile ilgili bulgular	87
4.3.3. Lise öğrencilerinin öğrenim gördüğü okul değişkenine ile ilgili bulgular	92
4.3.4. Lise öğrencilerinin sınıf seviyesi değişkenine ile ilgili bulgular.....	95
4.3.5. Lise öğrencilerinin başarı düzeyi değişkenine ile ilgili bulgular.....	96
4.3.6. Lise öğrencilerinin anne öğrenim durumu değişkeni ile ilgili bulgular	99
4.3.7. Lise öğrencilerinin baba öğrenim durumu değişkeni ile ilgili bulgular	105

Sayfa

4.3.8. Lise öğrencilerinin aile gelir durumu değişkeni ile ilgili bulgular	111
4.3.9. Lise öğrencilerinin lisanslı futbolcu olma durumu değişkeni ile ilgili bulgular	114
4.3.10. Lise öğrencilerinin şans oyunları oynama durumu değişkeni ile ilgili bulgular	116
4.3.11. Lise öğrencilerinin play station oynama durumu değişkeni ile ilgili bulgular	118
4.3.12. Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını seyretmeye gitme durumu değişkeni ile ilgili bulgular	120
4.3.13. Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını tv'den seyretme durumu değişkenine göre futbola yönelik tutum ve beklentileri ile ilgili bulgular...	122
5. TARTIŞMA	125
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	131
KAYNAKLAR	137
EKLER.....	148
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu	149
Ek-2. Futbol Tutum Ölçeği	150
Ek-3. Futbol Branşına Yönelik Beklenti Ölçeği	151
Ek- 4. Kırşehir Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı	153
ÖZGEÇMİŞ	154

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3.1. Araştırma Örnekleminde Bulunan Öğrencilerin Okullarına Göre Dağılımları	60
Çizelge 3.2. Araştırma Örnekleminde Bulunan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Sayısal Dağılımları.....	61
Çizelge 3.3. Madde Analizi Sonuçları	65
Çizelge 3.4. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlett's Test Sonuçları	67
Çizelge 3.5. Maddelerin Ortak Faktör Varyans Değerleri	67
Çizelge 3.6. Özdeğer İstatistiğine Bağlı Faktör Sayısı ve Açıklanan Varyans Yüzdesi	68
Çizelge 3.6. Özdeğer İstatistiğine Bağlı Faktör Sayısı ve Açıklanan Varyans Yüzdesi	69
Çizelge 3.7. Maddelerin Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları	70
Çizelge 3.7. Maddelerin Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları	71
Çizelge 3.8. Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	72
Çizelge 3.9. Ölçme Modeli ve Yapısal Model İçin Uyum İstatistikleri	73
Çizelge 3.10. Normal Dağılım Testi Sonuçları.....	77
Çizelge 3.11. Futbola Yönelik Tutum ve Beklenti Ölçeğindeki Olumlu Maddelerin Puanlandırılması.....	79
Çizelge 4.1. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	81
Çizelge 4.2. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum Ölçeğinde Yer Alan Maddeler İçin Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular.....	82
Çizelge 4.3. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği Maddelerine İlişkin Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	83
Çizelge 4.4. Futbola Yönelik Okul Dışı Kaynaklardan Beklentiler İle İlgili Bulgular	83
Çizelge 4.5. Futbola Yönelik Okul İç Kaynaklardan Beklentiler İle İlgili Bulgular	84
Çizelge 4.6. Lise öğrencilerinin Futbola Yönelik Teşvik İle İlgili Görüşleri.....	85

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.7. Lise Öğrencilerinin Yaş Seviyeleri Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	86
Çizelge 4.8. Lise Öğrencilerinin Yaş Seviyeleri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	87
Çizelge 4.9. Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	88
Çizelge 4.10. Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	89
Çizelge 4.11. Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	90
Çizelge 4.12. Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları...	93
Çizelge 4.13. Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	93
Çizelge 4.14. Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	94
Çizelge 4.15. Lise Öğrencilerinin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	95
Çizelge 4.16. Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	96
Çizelge 4. 17. Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	97
Çizelge 4.18. Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	97
Çizelge 4.19. Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	98
Çizelge 4.20. Lise Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	99
Çizelge 4.21. Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	100

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.22. Lise Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	102
Çizelge 4.23. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	105
Çizelge 4.24. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	106
Çizelge 4.25. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	108
Çizelge 4.26. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	110
Çizelge 4.27. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	111
Çizelge 4.28. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları	112
Çizelge 4.29. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	113
Çizelge 4.30. Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	115
Çizelge 4.31. Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	115
Çizelge 4.32. Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	116
Çizelge 4.33. Lise Öğrencilerinin Şans Oyunu Oynama Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	117
Çizelge 4.34. Lise Öğrencilerinin Şans Oyunları Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	117

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.35. Lise Öğrencilerinin Şans Oyunları Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	118
Çizelge 4.36. Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	119
Çizelge 4.37. Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	119
Çizelge 4.38. Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	120
Çizelge 4.39. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	121
Çizelge 4.40. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	121
Çizelge 4.41. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	122
Çizelge 4.42. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV'den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	123
Çizelge 4. 43. .Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV'den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	123
Çizelge 4.44. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV'den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular	124

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 3.1. Maddelerin Öz Değerine Göre Çizilen Çizgi Grafiği.....	69
Şekil 3.2. Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Tek Boyutlu Modeli İçin Gizil Değişkenlerin Gözlenen Değişkenleri Açıklama Oranlarının Manidarlık Düzeyleri	74
Şekil 3.3. Modele Ait Path Modelinde Hata Varyansları	75

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar, açıklamaları ile aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
D.M.M.	Durdu Muzaffer Marşap
DTP	Devlet Planlama Teşkilatı
F.M.M.	Fatma Muzaffer Mermer
İMKB	İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KBF	Kişisel Bilgi Formu
KMO	Kaiser-Mayer Olkin
SPSS	Statistical Package For Social Sciences
TDK	Türk Dil Kurumu
YEM	Yapısal Eşitlik Modeli

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve araştırma konusu ile ilgili tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu/ Konunun Tanımı

Gençlik dönemi, insan hayatının en önemli dönemlerinden birisi olup, bireyin devamlı ve düzenli olan gelişmesinin bir aşamasıdır. Bu dönem aynı zamanda yetişkinliğin oluşumunu etkiler. Çünkü gençlik dönemi büyük oranda insan yaşamının gelecekte olacağı durumu etkileyen ve biçimlendiren kararların alındığı, insan kişiliğinin büyük bir ölçüde tamamlandığı bir dönemdir. Gençlik döneminin başlangıcı genellikle ortaöğretim çağına gelen bireylerde yeni yeni başlamaktadır (DPT, 1990).

Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelerek, öğrencilerin istek ve kabiliyetleri doğrultusunda bu programlardan herhangi birine yönelmesiyle yetişme imkanı buldukları dönemdir (Pepe, 2003). Ortaöğretimin amacı; öğrencilere birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramayı öğretmek, ortak bir genel kültür vermek, ülkenin sosyoekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime aynı zamanda mesleğe, hayata ve ilgi alanlarına hazırlamaktır (Türk, 1999).

Toplum bilimciler, okulların sporu hem bir toplumsal denetim biçimi hem de eğitim amaçlı bir araç olarak kullanma yoluyla öğrencileri sosyalleştirdiğini belirtmişlerdir. Okuldaki spor faaliyetleri çocuğun ya da gencin bedenlen eğitilmesini sağlarken, hem de onun psikolojik açıdan gelişmesini ve sağlıklı olmasına da katkı sağlar. Aynı zamanda gencin sosyalleşmesini geliştirerek, insan ilişkilerini güçlendirir (Göktaş, 1994).

Sosyal çevre gencin içinde yaşadığı ortamda ve bu ortamdaki ilişkilerde çok önemli bir etkidir. İlk etkilenme aileden başlayarak, daha sonra yakın çevre ve bu çevredeki arkadaşlık ilişkileri ile birlikte gelir. Gencin özellikle arkadaşları arasında etkilendiği, kendini daha yakın hissettiği veya özdeşleştiği bazı kişiler vardır. Bu kişiler çoğu zaman elit sporcular, yıldız sporcular da olabilir. Genç bu dönemde örnek aldığı veya onun gibi olmak isteyip özendiği üst düzey sporculardan etkilenerek spora yönelebilir (Kılıcıgil, 1998).

Gençlik çağı aynı zamanda da bağımsızlık çağıdır. Böyle olması nedeniyle bir anlamda kişi topluma karışır ve evden kopup çevreye yönelerek spora olan ilgisinin artması da söz konusudur. Birey kendi yaşlılarıyla kaynaşma olanağını, spor ve diğer faaliyetlerde daha kolayca bulabilir. Bireyin bu çağda topluma karışma ve kaynaşma olanağı, akranlarıyla beraber ilgi duyduğu veya merak edip denemek istediği spora yönelmesiyle gelişir (Sarı, 2001).

İnsanoğlu, yaradılışından bu yana yuvarlanan cisimlere dokunmaktan ve vurmaktan büyük zevk almıştır. Bu yüzden insanların ilgisini en fazla çeken oyun aracı da top olmuştur. İlk çağlardan bu yana küre şeklindeki cisimler, hemen her tür oyunda topun yerini almış ve insana topla oynama zevkini ve heyecanını aşılamıştır. Yirmiye yakın spor dalının oyun aracı olan ve hemen her kesimden insanın ilgi gösterdiği topla oynanan oyunların arasında futbol ilk sırayı almıştır.

On birer kişiden oluşan ve bunlardan birisi kaleci olan iki takım arasında oynanan, küre biçimindeki özel bir topun; kaleciler hariç eller ve kollar kullanılmadan ayak, kafa ve vücudun diğer bölümleriyle vurulup rakip kale çizgisinden içeriye geçirilerek sayı yapılmasına dayalı bir oyun olan futbol, çağımızın en sevilen ve en çok takip edilen spor dalı olarak kabul edilmektedir (Apaydın, 2000). Yaklaşık yüz yıldır değişmemiş olan oyun kuralları ile beraber, oynayabilmek için özel bir vücut yapısına gerek olmaması, çok kişi ile oynanması ve seyir zevki vermesi futbolun bu kadar çok popüler olması üzerinde önemli ölçüde etkili olmaktadır (Morpa Spor Ansiklopedisi, 1997). Bununla birlikte futbolu kitleleştiiren diğer etkenler; içerisinde heyecan, güç, risk, dinamizm, seyir zevki, binlerce hatta on binlerce kişiyi aynı anda aynı alana toplama ve seyretme imkânı sunması olarak da gösterilebilir.

Her toplumda bireylerin çeşitli gereksinimleri vardır. Bireyler bu gereksinimleri dürtü ve güdülerıyla davranışlara dönüştürerek, bir ihtiyaçtan doğan doyuma ulaşırlar. Taraftarlar zaman zaman kendi özel yaşamlarındaki beklentilerini ve umutlarını takımı veya kulübün başarıları ile doyurmaktadır. Taraftarlar arasında takımları kazandığı zaman birlik ve beraberlik duyguları ortaya çıkmaktadır. Takımların kaybetmesi ise taraftarlar arasında moral bozukluğu ve mutsuzluğa neden olmaktadır (Erdoğan, 2008). Futbol geniş kitlelerin yaşamlarını kuşatarak, bir spor dalı ya da oyun olmaktan çok sosyal olgu haline gelmiştir (Atabeyoğlu, 2002). Futbolun taraftarlar üzerinde oluşturduğu etki sadece maç saatleri ile

sınırlı kalmamaktadır. Örneğin; Türkiye’de belki de milyonlarca insan hafta sonu gazetelerin spor sayfalarını okuyarak ve televizyonlardaki tartışma programlarını seyrederek; olup bitenleri, yorumları, dedikoduları çeşitli yazarların kaleminden öğrenmeye çalışmaktadırlar. İnsanlar futbola yönelik sonuçları çevresindekilerle de enine boyuna tartışarak vakit geçirmektedirler (Gümüş, 2000).

Futbolun popüler bir spor dalı olması, futbol, futbolseverlik, futbol ilgisi ve futbol zevki gibi kavramların incelenmesi gerekliliğini de ortaya çıkartmaktadır. Futbola yönelik ilgilerin oluşum süreçlerini ve bu ilgilerin devam edip etmemesini etkileyen futbola yönelik tutum ve beklentilerin belirlenmesi önem arz etmektedir (Çoban, 2006).

Herhangi bir psikolojik objeye yönelik olumlu veya olumsuz duygular ve tavır olarak tanımlanabilecek olan tutumlar, kişinin davranışlarını yönlendiren, güdülenmeye hazırlayan bir etmen olarak görülebilir (Erden, 1995). Ayrıca, bireyleri belirli nesneler, durumlar ve insanlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimler olarak da kabul edilebilir (Demirel ve Ün, 1987). Tutumlar kişilerin kendisi, başkası veya nesneler, olgular sorunlar hakkındaki değerlendirmeleridir. Bu değerlendirmeler gözlenebilen ve ölçülebilen bilişsel, duyuşsal, davranış gibi bileşenlere sahiptirler ve bunlarda oluşan gelişim, değişim ve oluşumları etkiler (Kağıtçıbaşı, 2006).

Tutumlar ve tutumların oluşması, değişmesi, değiştirilmesi, ölçülmesi genelde psikolojinin, özelde sosyal psikolojinin önemli konularından birini oluşturmaktadır. Birçok yazar sosyal psikolojiyi, tutumların bilimsel incelenmesi olarak tanımlar ve hayatta her şeyin insanların tutumlarına bağlı olduğunu ileri sürerler. Tutum konusuna bu kadar önem verilmesinin sebebi; insanın çevresine uyumunu kolaylaştıran bir sistem oluşturmasıyla birlikte, davranışlarını da yönlendirici bir güce sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Tutumların davranışların gerisindeki yönlendirici güçler olduğu bilinmektedir. Tutum dinamiğinin incelenmesi ile tutumların işleyiş biçimi belirlenebilecek ve davranışların ön kestirimleri olanağı doğacaktır. Aynı zamanda da tutum değişimi sürecinin koşulları saptanarak, insan davranışları ve tutumları kontrol edilerek denetim altına alınabilecektir (İnceoğlu, 2000).

Son yıllarda futbola yönelik tutumlara baktığımızda, futbolun geniş kitleleri içine alması, diğer spor dallarından daha popüler olması ve halk üzerindeki etkileri nedeniyle birçok disiplinin ilgisini çekmektedir. Günümüzde futbol sokaktaki sıradan bir vatandaştan en üst

düzey kamu yöneticilerine kadar hemen hemen herkesin gündeminde bulunmaktadır. Çalışan insanların da organizasyonlarında, günlük aktiviteleri ve gündemlerinde futbol önemli bir yer tutmaktadır (Bostancı, 1999). Hatta çoğu zaman yapılacak toplantılar, verilecek randevular ve diğer faaliyetlerin maçların saatlerine göre ayarlandığı görülmektedir. Önemli maçların televizyonlardaki yayın saatlerinde çalışmalara ara verildiği, sokakların boşaldığı, işyerlerinde verimin düştüğü, okulda öğrencilerin derslere girmedikleri saatler olmaya başlandığı görülmektedir (Kasım, 2003).

Tutumların yanı sıra insanların hayatı boyunca kendilerine ve başkalarına ait bir takım beklentileri vardır. Beklenti kelimesi, hangi eylemin hangi sonuca yol açacağına ilişkin inanç olarak tanımlanabilir (Hampton, Summer, Webber, 1982). Beklentiler insanların sorumluluk durumuna göre ve hayatlarının her dönemine göre ayrı ayrı değişiklik gösterirler. Bireyin yaşadığı ortam, içinde yetiştiği kültür yapısı ve önem verdiği değerler beklentilerinde bazı farklılıklar oluşturur. Örneğin; bireyin çocukluk devresindeki beklentileri ile aile sorumluluğu taşıyan aile reisinin beklentileri tamamen birbirinden farklıdır. Ayrıca bireyler aynı anda birden çok beklenti içerisinde de olabilir ya da birden fazla konuda daha az beklenti içerisinde de olabilir. Bunu belirleyen ve beklentilerin farklılaşmasına neden olan etkenler; ekonomi, sosyokültürel yapı, eğitim, cinsiyet, inanç, konum, sağlık vb. bir takım durumlardır (Şebin, 2009).

Günümüzde herkes tarafından bilinen ve birçok kesimin ilgi ve merakla takip ettiği futboldan beklentiler ise kişiden kişiye, toplumdan topluma değişmektedir. Ortaya çıkan bu farklılık futbolun genel ve geçerli olan kurallarına yeni boyutlar eklenmesi değil, olaya yeni ve bazı farklı anlamlar yüklemekten kaynaklanmaktadır. Bu nedenle ülkeler arasında kıtadan kıtaya, bölgeden bölgeye futboldan beklentiler ince farklılıklar ortaya koyabilmektedir. Örneğin; Amerikalı ve Avrupalının, Japon ile Arapların, Türkler ile Fransızların futboldan beklentileri birbirinden farklıdır. Bütün bunların temelinde yatan sebep; futbolun giderek bireysel ve kitlesel bir durum haline gelmesi olarak da gösterilebilir (Doğan, 1999).

İnsanların hayatında önemli bir yeri olan futbolun, insanların yaşamında hemen hemen her gün belli sürelerle yer alması, taraf olunan takım galip geldiğinde büyük sevinç yaşanması ve mağlup olduğunda ise tam tersi üzüntü yaşamasında kişilerin futbola yönelik tutumları ve beklentileri onların bu davranışlarda bulunmalarına neden olan psikolojik faktörlerdendir. Bu tutum ve beklentiler insan hayatının bazı dönemlerinde değişiklik gösterebilir.

Yetişkinliğe ilk adım evresi olan gençlik döneminin başlangıcı olan ergenlik dönemi, çocukluk çağı ile yetişkinlik çağı arasındaki geçiş dönemidir. Ergenlik bireyde çocuksu tutum ve beklentilerinin kaybolmaya, yetişkin tutum ve beklentilerinin oluşmaya başladığı dönemdir. Ergenlik çağındaki gençlerin en çok ilgi duyduğu spor dalı olan futbola yönelik tutum ve beklentileri de, çocuksu tutum ve beklentilerinin yerini yetişkin tutum ve beklentilerin aldığı dönemdir. Buradan hareketle lise öğrencilerinin futbola yönelik tutum ve beklentilerinin belirlenmemiş ve bu konuda kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması dikkate alınarak, yapılacak bu araştırmanın alandaki eksikliği giderebileceği düşünölmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; liselerde öğrenim gören öğrencilerin futbola yönelik tutumlarını ve beklentilerini belirlemek; bu tutum ve beklentilerin, lise öğrencilerinin kişisel bilgilerinden elde edilen bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını karşılaştırarak ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- 2) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 3) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ailenin aylık gelir durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 4) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları okuduğu okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?
- 5) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları okuduğu sınıfa göre farklılaşmakta mıdır?
- 6) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları okul başarı durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 7) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları annenin öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 8) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları babanın öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 9) Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları lisanslı olarak futbol oynama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 10) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?

- 11) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 12) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri ailenin aylık gelir durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 13) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri okuduğu okulun türüne göre farklılaşmakta mıdır?
- 14) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri okuduğu sınıfa göre farklılaşmakta mıdır?
- 15) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri okul başarı durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 16) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri annenin öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 17) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri babanın öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- 18) Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri lisanslı olarak futbol oynama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılacak bu çalışmada; lise öğrencilerinin futbola yönelik tutum ve beklentilerinin tespit edilmesi ile beden eğitimi ve spor eğitim programlarına, spor politika ve planlamalarına temel olabilecek verileri ortaya koyarak, yeni projelere ve hizmetlere yön vermek mümkün olabilecektir. Araştırmanın ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Türkiye Futbol Federasyonu ve kulüplerdeki; sporu topluma yaygınlaştırma ve genç nesiller üzerinde spor kültürünün oluşturulmasında etkili olabilecek sorumlu ve ilgili kişilere yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, yapılan çalışmalar daha çok meslek, gelir, yaş ve cinsiyet gibi demografik değişkenlerle futbol sporuna katılım arasındaki ilişkiler üzerine yoğunlaşmıştır. Oysaki davranışların arkasında tutum gibi önemli bir güç bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, bireylerin futbola yönelik tutumlarının ve beklentilerinin tespit edilmesinin önemi de ortaya çıkmaktadır (Güven ve Öncü, 2011).

Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmanın planlanıp yürütülmesinde ve ulaşılan bulguların yorumlanmasında aşağıda verilen sayıltılardan hareket edilmiştir:

- 1) Araştırmada kullanılan tutum ölçeğinin ve araştırma için geliştirilen beklenti ölçeğinin, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarını ve beklentilerini belirleyecek nitelikte ve yeterlilikte ölçme araçları olduğu varsayılmıştır.
- 2) Ölçek ifadelerinin okuyucular tarafından doğru olarak algılandığı varsayılmıştır.
- 3) Ölçeğin uygulanması esnasında iç ve dış şartların bütün denekler için aynı olduğu varsayılmıştır.
- 4) Ölçeğe verilen cevaplar doğru olarak kabul edilmiştir.
- 5) Ölçek sonuçları, tam ve doğru olarak işleme alınmıştır.
- 6) Araştırmada elde edilen verilerin, evrene tamamen genellenebilir olduğu varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın yapısında bulunan veya araştırmacı tarafından bu araştırma için öngörülecek başlıca sınırlılıklar şunlardır:

- 1) Araştırma bulgularının kaynağı, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında Kırşehir il merkezindeki liselerde öğrenim gören öğrenciler ile sınırlandırılmıştır.
- 2) Araştırma için toplanan verilerin geçerliliği, ölçeklerin uygulandığı zaman dilimi ile sınırlandırılmıştır.
- 3) Araştırma, konu ile ilgili ulaşılabilen kaynakların sağladığı veriler ile sınırlandırılmıştır.
- 4) Araştırma, liselerde okuyan öğrencilerin futbola yönelik tutumları ve beklentileri ile sınırlandırılmıştır.

Tanımlar

Araştırmanın konusu ile ilgili olup anlamının bilinmesi, çalışmayı okuyanlara bir bakış açısı kazandıracak nitelikte görülen bazı terimler aşağıda verilmiştir.

Futbol: Topu, eller ve kollar dışında vücudun diğer bölgeleriyle özellikle kafa veya ayak vuruşları ile karşı kaleye sokma kuralına dayanan ve on birer kişilik iki takım arasında oynanan top oyunu, ayak topu (TDK, 2014).

Tutum: Yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici veya dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur (Tavşancıl, 2005).

Beklenti: Bireysel anlamda “gerçekleşmesi beklenen şey” ya da “bireyin kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü” (TDK, 2014).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Gençlik ve Gençlik Dönemi

Latince’de büyüme, olgunlaşmak anlamında kullanılan ‘adolescere’ kökünden gelen ‘adolescent’ kelimesi batı literatüründe bulunan bir kelimedir ve Türkçe karşılığı olarak genç kelimesi kullanılır. Bu sözcüğün bir durumu değil bir süreci belirten bir yapısı vardır (Öztürk, 1998). Yaş olarak ‘genç’ teriminin tanımına çeşitli bakış açıları vardır. Konuyu insanın fizyolojik işlevlerindeki gelişim yönünden ele alan tanımlar, buluşla birlikte gençlik çağını başlatır (Çavdar, 1983). Gençliğin çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olduğunu belirten Birleşmiş Milletler (2005) tanımında ise genç, 15–24 yaş arasındaki kişiler olarak nitelendirilmektedir. Öztürk’e (1998) göre gençlik çağı 12–25 veya 15–25 arası yaş dönemlerini kapsamaktadır.

Gençlik dönemi çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecindeki karmaşık bir dönemdir. Bu dönemi bir geçiş dönemi olarak geçiren kişi, duygularını yoğun yaşayarak sürekli dalgalanma gösterir. Ayrıca bu dönemde genç sevgi ile nefret, sevinçle üzüntü arasında gidip gelerek, kendisi ile dış dünya arasında bir takım dengeler kurmaya çalışır. Davranışlarında çelişki ve ruhsal tepkilerde aşırılık, bu döneme özgü bazı belirtiler arasındadır. Bu dönemde kendini çocukluk dönemine göre daha özgür hisseden genç arkadaş grubunu kendisi için daha mühim hissederek ailesinden uzaklaşır ve bu arkadaş grubu yaşamındaki kararlarda ailesinden daha etkilidir. Bu nedenle hatalara oldukça açık bir tavır sergiler. Genç bu dönemde kendini daha özgür hissetmesiyle beraber ruh halini daha yoğun yaşayarak daha asi davranır. Birey için beğenilme duygusunun çok önemli olduğu bu çağ da, sadece duygusal bazı problemlerin değil aynı zamanda biyolojik gelişmelerinde yaşanmasıyla, bir olgunlaşma dönemine girmiş olur (Yörükoğlu, 1991).

Gençlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı yaşama hazırlık dönemidir (Öztürk, 1998). Bu dönemi anlayabilmek, bu dönemin ne olduğunu bilmek ve bu dönem çocuklarının özelliklerini bilmek anne-babalar, öğretmenler ve çevresindeki diğer insanlar için oldukça önemli olacaktır (Çavdar, 1983).

Gökçe'ye (1984) göre gençlik; 'Bireyi sosyal olgunluğa hazırlayan ergenlik ve delikanlılık özelliklerinin bir arada görüldüğü bir yaş dönemidir.' Yörükoğlu (1989) ise gençlik tanımını şu şekilde yapmıştır: Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Ergenlikle başlayan hızlı büyüme, gençlik çağının sonunda bedensel, cinsel ve ruhsal olgunlukla biter. Gençlik tatlı hayallerin, tutkuların ve idealizmin filizlendiği, sıkı arkadaşlıkların, ilk sevgilerin yaşandığı dönemdir. Yeniliğe ve ileriye doğru atılımların yapıldığı, kendini kanıtlama ve kendi kimliğini ortaya koyma çabalarının yaşandığı dönemdir.

İnsan yaşamının bir evresi, bir dilimi olarak genel olarak ele alınan gençlik tanımının çok daha karmaşık, sosyolojik boyutlar içerdiği söylenebilir. Her genç kuşak için bir önceki kuşaktan farklı özelliklerin toplumsal ve sosyo-ekonomik kategorilere bağlantılı olarak geliştiğini varsaymak daha anlamlı olabilir. Gençliğin homojenliği konusunda kuşak farklılığı disiplinler arası ve özellikle psikoloji ile ilişkili düşünce üretilmesi kaçınılmazdır. Ergenlik çağına giren bir bireyin büyüme krizine bağlı olarak, kendini kabul ettirme ve toplumsal dinamiklere açık olma arasında gidip gelen bir yapısı oluşur. Bu durum genç olmanın en ayırıcı özelliği olarak dikkate alınmalıdır (Turan, 2007). Bedensel, duygusal ve sosyo-kültürel yönlerin geliştiği bu çağ da beğenilme duygusu ve dikkatleri üzerine toplamak genç için en önemli unsurlar arasındadır. Bir gruba dahil olma ve bu grupta bir yer edinme isteğinde olan ergenler bu çağ da mesuliyet alma arzusundalardır. Aldıkları bu mesuliyet ile çevredekilerin büyüdüklerinin farkına varmaları amacını güderler (Öztürk, 1998).

Ayrıca bu dönemde anne-babalara önemli roller düşmektedir. Gencin ebeveynleriyle olan ilişkilerinin iyi olması için anne ve babanın gencin sorumluluğunu üstlenmesi, ona sahiplenmesi, ayrıca onun duygusal ihtiyaçlarını (sevgi, güven duygusu vb.) karşılamaları gerekir. Bununla beraber beslenme, sağlık, okul, giyim, harçlık, kitap-oyuncak ve eğlence-tatil gibi maddi ihtiyaçlarının imkânlar ölçüsünde karşılanması gerekir (Kut ve Kogar, 1989).

Gençlik dönemi ciddi anlamda çatışmalar, öfkeler, buhranlar ve birçok kaygının yaşandığı, bireyin kendisiyle ve çevreyle sorunlar yaşadığı dönemdir. Bu dönem sadece problemlerin fazlaştığı bir dönem değildir. Bu dönemin tatlı hayaller kurulan ve sıkı arkadaşlıkların yaşandığı bir dönem olması yanında, tutkuların ve ilk sevgilerin yaşandığı, özel olayların gerçekleştiği ve idealizmin ortaya çıktığı dönemdir. Ayrıca gençlerin yaratıcılıkları bu çağ

da en yüksek seviyeye ulaşır. Gençlerin enerjilerinin çok fazla olduğu bu çağ da verimli olmaları bekleneceğinden onların bu niteliklerinden yararlanıp kendilerini geliştirmelerini ve bu çağı rahat atlatmalarını sağlayacak en önemli unsur aileleridir (Yörükoğlu, 1991).

2.2. Gençlik Dönemindeki Gelişim Çeşitleri

2.2.1. Ruhsal gelişim

Gençlerin ruhsal gelişimi fiziksel gelişimi kadar karmaşık bir olaydır. Gençler gelişen gelişim evrelerine uygun olan ihtiyaçlarına göre farklı farklı uyarılırlar. Bu uyarılar; değişen fiziksel durumuna uyum, karşı cinse ilgi ve aile kontrolünden çıkıp serbest kalmadır. Bunların yanında başarı, sevgi, güvende olma, macera, mutlu olma gibi mutlaka doyurulması gereken diğer ihtiyaçları da vardır (Tamer ve Pulur, 2001).

Aracı'ya (2006) göre genellikle ortaöğretim öğrencileri lise 1. ve 2. sınıf döneminde huysuz ve hayalperesttirler. Kendi yapısına uygun olan tek arkadaş seçmek isterler. Maceralara ilgi duyan ve uygulamaya fırsat arayan gençler bu süreçte aynı zamanda özgür olma çabasıındadırlar. Lise son sınıfa gelindiğinde; aşırı büyümeden dolayı çekingenlik ve üzgünlük gibi durumlar söz konusu olabilir. Diğer taraftan da spora ilgi duyarak; spor yarışmalarında derece almaya ve başarılı olmaya özenirler. Bu dönemde spor ya da oyun etkinliklerine katılmak, baskı altındaki duygusal enerjiden kurtulmanın etkili bir yoludur. Gençlerin bu dönemde ki yaratıcılıkları desteklenmelidir. Fiziksel etkinliklere katılan genç, hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme olanağı bularak utangaçlık, saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularını yenerek, bunları kontrol etmesini öğrenir. Oldukça fırtınalı bir dönem olan gençlik çağında gençlerdeki bu coşkuyu, tedirginliği ve tutarsız davranışları en iyi tanımlayan terim hiç kuskusuz “delikanlı” terimidir (Yörükoğlu, 1993). Gençlik çağındaki bu ruhsal çalkantının nedeni ve anlamı; hızlı beden gelişimi ile birlikte gelen cinsel uyanışın genci baskı altına alıp bunaltmasıdır. Genç çoğu zaman bu değişikliklere kendini uyduracak gücü bulamamakta, içsel dengesi alt üst olmaktadır. Böylelikle genç birey bozulan dengesini düzeltmek için çabalamakta ve denemeler yapmaktadır. Davranışlardaki tutarsızlık, tepkilerdeki değişkenlik ve duygulardaki ani iniş çıkışlar hep bu yeni duruma uyum çabalarından kaynaklanmaktadır. Bu evrede yaşanan kimlik duygusunun geliştirilememesi durumunda rol karışıklığı kaçınılmazdır. Oluşan bu rol karışıklığı duygusunu artıran etken, ergenlikteki hızlı fiziksel büyümeden kaynaklanmaktadır. Kimlik

sorunu aynı zamanda toplumsal bileşenleri de içeren kimlik biçimlenmesi, tüm yaşamı kapsayan bir süreç olmasına karşın, kimlik sorunu dönüm noktasına ergenlikte ulaşır. Kimlik biçimlenmesi özdeşleşmeler sonucu oluşarak büyük oranda bilinç dışı bir süreçtir. Fakat genç insanlar, bazen kalıcı ilişkiler kurma konusunda yaşadıkları zorluklar nedeniyle psiko-sosyal bir moratoryuma girerek kimliklerini bulmak için ara verirler (Onur, 1987).

Gelecek kaygısı gençlerin ergenlik döneminin bunalımları dışındaki en önemli sorundur denilebilir. Genç bireyin gelecekle ilgili çok ciddi sıkıntılarının olmasıyla birlikte yaşadıkları duygusal bunalımlar, kendilerini çevreye kabul ettirme, büyüdüklerini kabul ettirme, bağımsız olma ve kendi başlarına hareket edebilme gibi isteklerde sorunları olarak öne sürülebilir. Bu sorunların bazılarıyla başa çıkmaya çalışıp başarılı olamayan aile, çoğu zaman çocukla aralarındaki sınırı geçmemeye çalışarak hep engeller koymaktadır. Yani çocukla yaşanan samimi ilişkilerin ödün oluşturacağını düşünmektedir. Bunun yanı sıra genç okulda istediklerini tam olarak bulamamaktadır. Yaşının vermiş olduğu genel hususiyet olarak dikkatleri üzerine toplamak istediğinden okulun kuralları ona sıkıcı gelmektedir. Gence karşı engelleyici veya denetleyici davranışların olması ya da bulunduğu ortam tarafından reddedilmesi gençte olumsuz kişilik gelişimine sebep olmaktadır (Kızılkaya, 2009).

2.2.2. Zihinsel gelişim

Erinlik döneminin başlarında somut düşünce süreçlerinden yavaş yavaş soyuta geçiş meydana gelmektedir. Bu dönemde bireyin soyut kavramlarla baş etme, mantıksal düşünebilme, Genelleme, zaman kavramını anlama, kendi anlık gereksinimleri ile ilgisi olmayan görüşlerle ilgilenme ve başkaları ile iletişim kurma yetenekleri hızla artarak bu zihinsel gelişim 16–19 yaşlarında tepe noktasına ulaşır (Kabak, 2009). Piaget'in çocuklarda zeka ve düşüncenin gelişimini açıklayan araştırmalarına göre 12 yaşlarından başlayarak çocuklarda soyut düşünme yeteneği hızlı bir gelişme göstererek çocukluktaki somut düşünme tarzı, yerini soyut kavramlarla ve ifadelerle düşünmeye bırakır (Hayran ve Mocan, 1990). Çocukluktaki özellikle de ailenin ödül ve cezaları sonucu somut düşünceye bağlı olarak iyi-kötü, doğru-yanlış kavramları oluşur. Fakat ergen iyi ve kötünün, doğru ve yanlışın bu kadar net ayrılmadığını, soyut ve mantıklı düşünmeye başladığında görür. Ayrıca uygun davranışı hem kendi yararına hem de toplum değerlerine uyduğu için benimseyerek,

yanlış davranışlardan cezalandırma nedeniyle değil, kendisine doğru ve uygun gelmediği için kaçınır (Yörükoğlu, 1993).

Genç, deneyimine ve algılamasına bağlı olmaksızın, mantıklı düşünce ilkelerini kullanarak muhakeme yapabilir. Piaget'in deyimiyle bu düşünce biçimine 'formal operation' denir. Bu düşünce biçimi gencin kullandığı mantıklı ve soyut düşünce biçimidir. Genç formal düşünce biçimini kazanmasıyla, soyut düşünceleri ve kavramları gerçek durumlara uygulayabilir. Zekâ gelişimi ile beraber kişilik gelişimi ve zihinsel gelişime bağlı olarak ahlak anlayışının gelişimi de etkilenmektedir (Kabak, 2009). Zihinsel gelişme; gençlerde görülen büyüme, çocuksu fikirlerden kurtulma ve tecrübe sayesinde değer yargıları ve bilgiyi toplayarak hayat felsefesini oluşturmaya yardımcı olur. Beden eğitimi programları için gençlerin zihinsel gelişimlerinin önemi, öğretim yöntemleri ve öğretmen etkisi ile olan ilişkisinde görülür. Aynı zamanda bireylerin hayata bakışını ve davranışlarını şekillendiren hayat felsefesi de gençlik döneminde olgunlaşır (Tamer ve Pulur, 2001).

Aracı'ya (2006) göre lise 1. ve 2. sınıf dönemlerinde öğrencilerin hafızaları oldukça güçlüdür. Bellekte bu dönemde güçlenmektedir. Birey bu dönemdeki bedensel etkinlikler aracılığıyla; hareket ve sağlık ilkelerinin hayattaki önemini kavrar. Bununla beraber insan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, dengeli ve yeterli beslenme, hijyen, hastalıklardan korunma, iyi sağlık alışkanlıkları vb. konularda da bilgi edinir. Bu gerçeklere ait bilgilerin birikimi ile hayatta yaptığı etkinlikler yeni bir anlam kazanacak ve böylelikle her bireyin daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır.

2.2.3. Fiziksel gelişim

Gençlik döneminin en belirgin değişimlerinden birisi olan fiziksel gelişim, boy ve vücut ağırlığındaki değişimdir. Hızlı fiziksel büyümeye bağlı olarak gençlerde utangaçlık ve sıkılganlık görülmektedir. Bu durum özellikle fiziksel beceri ve vücut koordinasyonu gerektiren beden eğitimi derslerinde oldukça sık görülmektedir. Boy ve ağırlığın değişimiyle beraber bu dönemde oluşan en belirgin değişikliklerden birisi de cinsiyet özelliklerinin gelişimidir. Hem kızlarda hem de erkeklerde görülen gelişim ve farklılaşma onların fiziksel görünimleri etkileyeceği gibi aynı zamanda onların ruhsal durum ve davranışlarını da etkiler. Bu değişikliklerin yanında bir takım fizyolojik değişimlerde görülmektedir. Kuvvet, çeviklik, kontrol, isabet gibi temel motor becerilerinin gelişimi açısından da bu dönem

oldukça önemlidir (Tamer ve Pulur, 2001). Özellikle lise 1. ve 2. sınıflarda fiziksel gelişim erkek çocuklar için hızlı büyüme ve gelişme dönemidir. Kızlar erkeklere oranla daha gelişkindirler ve artık lise son sınıfa gelindiğinde kızlar gelişimlerini tamamlamışlardır. Erkeklerde ise vücut bölümleri arasındaki denge kurularak; sinir, kas ve eklem koordinasyonu sağlanmıştır. Ayrıca bu dönemde kalbin gelişimi ise damarlara göre daha yavaş bir şekilde seyreder (Aracı, 2006).

2.2.4. Sosyal gelişim

Bireyler gençliğin ilk dönemlerinde genellikle aynı cinsten ve yaşça büyük arkadaş grupları içinde yer almak isterler. Gruplaşmaların yaygın olduğu bu dönem, genelde aynı sınıf, okul veya sosyal çevreden oluşur. Bu dönemde kızlarda ki arkadaşlık bağları erkeklere oranla daha kuvvetlidir. Beden eğitimi üzerinde gençlerde görülen bu gelişim ve farklılıkların iki önemli etkisi vardır; birisi liderlik diğeri ise çeteleşmedir. Bu durumun kontrol altına alınması beden eğitimi dersleri ile oluşturulan çeşitli çalışma ve aktivitelerle sağlanabilir (Tamer ve Pulur, 2001). Ortaöğretim öğrencileri lise 1. ve 2. sınıflarda toplum kurallarına uymaya itina göstererek ahlak değerlerine saygılıdırlar. Bu dönemdeki öğrencilerin arkadaşlıkları arasında koruma ve birlik olma duygusu oldukça güçlüdür. Sosyal gelişim açısından bu dönemde kız ve erkek takım oyunlarına yer verilerek ayrı cinslerin kaynaşması sağlanmalıdır. Beden eğitimi uygulaması olarak karma ritmik etkinlikler, halk oyunları, dans ve izciliğe yer verilmelidir. Lise son sınıfa gelindiğinde ise gençler grup içerisinde uyumlu olmaya özen göstererek görev ve sorumluluk yüklenirler. Aynı zamanda karşı cinse olan ilgi artarak üst düzeye çıkar (Aracı, 2006).

Bu dönemdeki ergenlerin en önemli özelliklerinden birisi de akranlarına çok önem vererek, onlardan çok fazla etkilenmeleridir. Kendisiyle aynı durumda olan akranları ona kimliğini bulma, duygu ve düşüncelerini paylaşma, ilgi ve değerlerini ailesinin ötesine genişletme, toplumun reddettiği sosyal kimliği sağlama olanağı verir (Onur, 1987). Bütün insanlarda olduğu gibi özellikle gençler yaşadıkları toplumlarca biçimlendirilerek, yaşam deneyimlerini bu toplum içerisinde kazanırlar. Gelişmekte olan bu genç insanların gelişimi, istekleri, düşünceleri, statüleri, yaşam biçimleri ve sağlıkları yaşadıkları toplumun yapısından bir hayli etkilenir. Bununla beraber etkili olan bu toplumsal faktörler arasında; inançlar, yasalar, geleneksel-kültürel değerler, endüstriyel, ekonomik, politik gelişim, savaşlar, iç çatışmalar, kıtlık, çevresel kirlenme gibi pek çok olay bulunabilir (Kabak, 2009).

Bu dönemde ailenin o çocuğa sahip olmaktan, onun sorumluluğunu üstlenmekten mutluluk duyması, çocuğun sevgi, güven duygusu vb. duygusal ihtiyaçlarıyla beraber beslenme, sağlık, okul, giyim, harçlık, kitap-oyuncak ve eğlence-tatil gibi ihtiyaçlarını mümkün olduğu ölçüde karşılaması, gencin anne ve babasıyla olan ilişkilerinin iyi olması için oldukça önemlidir (Kut ve Kogar, 1989).

2.3. Ergenlik Ve Ergenlik Dönemleri

Ergenlik (Adolescence), Latince’de büyümek ve yetişkinliğe erişmek sözcüğünden köken alır. Eskiden ilkel toplumlarda erinlik ile dönemleri çakışmaktadır ve çocuk üreme yeteneğini kazandığı anda artık yetişkin olarak kabul edilmektedir. Günümüzde ise ergenliğin fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi içine alan kapsamlı bir içeriği vardır. Ergenlik, çocuksu tutum ve davranışların yerini, yetişkin tutum ve davranışlarının aldığı dönemi kapsar. Ergenlik dönemi, özelliklerinin ve yaşanan sorunların farklı olması nedeniyle 13-17 yaş arasını kapsayan ilk ergenlik dönemi ve 17-24 yaş arasını kapsayan son ergenlik dönemi olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmektedir (Yörükoğlu, 1993).

2.3.1. İlk ergenlik döneminin özellikleri

İlk ergenlik döneminin genellikle kızlarda 13, erkeklerde 14 yaş itibariyle, yani cinsel olgunluğun başlangıcından 17 yaşına kadar sürdüğü düşünülmektedir. Bu dönemde ergenin statüsü, konumu henüz belli değildir ve bu nedenle birey birçok sorun yaşar. Hızlı bir değişim ve gelişim ile beraber duygusallık artar. Buna bağlı olarak da genç ergen dengesiz davranışlar sergiler. İlk ergenlik döneminde karşılaşılan problem türleri birden fazladır ve bu problemler birbirinden farklılık gösterir:

- Fiziksel görünüş ve sağlıkla ilgili problemler
- Evde ve dışarıda toplumsal ilişkilerle ilgili problemler
- Karşı cinsle ilişkilerde problemler
- Eğitim, meslek seçimi, eş seçimi gibi gelecekle ilgili problemler
- Cinsiyet, töresel davranışlar ve dinle ilgili problemler
- Mali durumla ilgili problemler olarak sıralanabilir (Kabak, 2009).

2.3.2. Son ergenlik döneminin özellikleri

Olgun bir vücut yapısı ve davranış düzeyine ulaşma ile ergenlik son bulur. Bu da ergenliğin son dönemidir. Bu dönem 17-21 yaş arasını kapsamına karşın bazı bireylerde bu 24 yaşa kadar uzayan bir süreçtir. Bu döneme ait özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- Dengeliliğin artması,
- Problemleri karşılama yöntemlerinin gelişmesi,
- Yetişkinlerin müdahalesinin azalması,
- Duygusal sakinliğin artması,
- Gerçekçiliğin artması.

Yetişkinliğe özgü bir takım özellikler kazanan genç, ergenliğin son döneminde kendi statüsünü ve düşüncelerini büyük oranda belirler (Kabak, 2009).

2.3.3. Ergenlikten yetişkinliğe geçiş özellikleri

Ergenin geliştirdiği bir takım özelliklerle ve bazı alanlarda yetişkin düzeyine ulaşması ile ergenlik dönemi de son bulur. Bu özellikler şu şekildedir:

- Cinsiyet rolünü ve kendi fizik yapısını kabul etmesi,
- Akranlarıyla yeni ilişkiler ve arkadaşlıklar kurması,
- Anne-babasından ve diğer yetişkinlerden kopup, duygusal bağımsızlık kazanması,
- Mesleğine ilişkin karar vermesi, seçmesi veya bu yolda hazırlanması,
- Ekonomik bağımsızlık kazanması,
- Topluma karşı sorumlu bir davranış kazanmayı istemesi ve buna ulaşması,
- Bir vatandaş olabilmek için gerekli zihin ve bilgi yeteneklerini kazanması,
- Evlilik ve ev hayatına hazırlanması,
- Bilimsel bir dünyaya ayak uyduracak değerleri geliştirmesi.

Çalışmaya başlayarak yetişkin dünyasına erken giren ergenlerin yukarıdaki hedeflere ulaşmaları daha çabuk olur. Bazı ergenler bu hedeflerden bir kısmına ulaştığı halde bir kısmında geri kalmış olabilirler. Ergenlik özellikleri yetişkin yaşantısına taşınıp gelişme fırsatı bulana kadar gelişmeye devam edecektir (Onur, 1987).

2.3.4. Lise dönemi

Gençlik döneminin 12–18 yaş aralığı olan ilk gençlik dönemi, ortaokul ve lise yıllarını kapsamaktadır. Kızların 13, erkeklerin ise 14 yaşından sonra ergenlik çağına girdiği düşünülürse bireyin tam olarak ergenlik dönemi yaşadığı evre lise dönemidir. Lise dönemi, çatışmaların en fazla yaşandığı, duygusallığın en hat safhada olduğu ve en fazla gelgitlerin olduğu dönemdir. Birey bu yaşlarda bir yandan değişen fiziki yapısına uyum sağlamaya çalışırken bir yandanda çevreye büyüdüğünü kabul ettirmeye çalışmaktadır. Bununla beraber birey, ergenlik döneminin vermiş olduğu bu buhranlı zamanları yaşamasının yanında, gelecekle alakalı çok ciddi kaygılarında yaşar. (Kızılkaya, 2009). Toplumdaki hemen hemen her kesimden ve her bireyin farklı farklı gelecek ile ilgili düşünceleri, umutları, beklentileri veya bir takım kaygıları vardır. Lise dönemi ise gençliğin gelecek ile ilgili kaygılarının yoğunlaştığı yıllar olması nedeni ile onların hayatında en önemli dönemlerden biri olarak değerlendirilebilmektedir (Turan, 2007).

Tamer ve Pulur’a (2001) göre; lise öğrencileri oldukça karmaşık ve fırtınalı dönemlerden geçmektedirler. Bu nedenle, onları eğitim yolu ile iyi ve güzele doğru yönlendirmek oldukça önemlidir. Büyüme ve gelişmenin olduğu bu dönemde aynı zamanda öğrencilerin üzerindeki çeşitli baskılar, onların uyum bakımından zor bir dönemden geçmelerine neden olur. Öğrencilerin çocukluk ile yetişkinlik dönemi arasında bir köprü konumunda olan Gençlik dönemi; bireyin kendi kendine yeteceği döneme hazırlık olan “büyüme” aşamasıdır. Bu dönemde gençler, gerçek kişilik ve duygularının ne olduğunu anlamaya başlar. Aynı zamanda öğrencinin kendi başına birey olduğu bir zaman dilimi olan gençlik dönemi, fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzının oluşmaya başladığı ve beden eğitimine ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumların geliştirildiği bir zaman dilimidir.

Çoban (2005) ise lise yıllarının önemini şu şekilde değerlendirmiştir; gençler için lise yılları meslek seçimleriyle ilgili karar vermeleri açısından kritik bir zaman olarak değerlendirilir. Bu dönemlerinde gençler, meslek olarak seçecekleri alanları belirlemek ve meslekleri hakkında karar vermek durumundadırlar. Meslek seçimi gencin, sadece ne tür işte çalışmak istediği ile ilgili olmayıp aynı zamanda nasıl bir yaşam standardı içerisinde hayatını sürdürme isteğini de etkileyen çok önemli bir karardır.

2.4. Gençlik Ve Spor

Gençlik ve spor konusuyla ilgili öncelikle sporun ne olduğunu ve içerdiklerini ayrıntılarıyla açıklamak gerekir.

Kökeni Latince'den gelen spor sözcüğü, İngiliz diline girmiş olan Latince sözcüklerin İngilizleştirilmesi amacıyla başındaki ekler atılınca 'disport', 'dysport', 'desport' biçimlerindeki kullanımlarından sonra geriye "sport" sözcüğü kalmıştır (Erdemli, 1996). Sporun anlamı; eğlenmek, güzel vakit geçirmek, rahatlamak ve oylanmaktır. Robert Hessen'e göre ise spor; 'doğaya duyulan özlem, fiziksel olgunluk için gösterilen emek ve Anglo Norman ırkının haz duyduğu Germen içgüdüleridir' (Voight, 1988).

Sporun kökenine inildiğinde ise tarihte spor denilince akla her zaman Antikçağ gelir. Hâlbuki Antikçağ'da ki spor etkinlikleri, bu günkü anlamıyla beden eğitimi ve yarışma sporlarıdır. Bu iki etkinlik sporun asıl taşıyıcıları olarak görülebilir. Günümüze baktığımızda ise spor, yarışmayı geride bırakarak, yarışmayı da kuşatan sportif mücadele veya sportif uğraş haline gelmiştir. Spor kavramının ortaya çıkması 14. yy'da İngiltere'de başlayan ulusallaşma hareketiyle oluşmuş ve sözcük olarak da ilk İngiltere'de ortaya çıkmıştır (Erdemli, 1996).

Toplumsal olayları hazırlayan ilk teşebbüsler, spor alanında da bazı yeniliklere sebep olur. Aynı zamanda düzensiz ve önemsiz davranışlar zamanla birikerek yeni patlamalar oluşturur. Sporda sosyal etkinliği arttıracak nedenlerden birisi çekirdek ailedir. Bütün aile fertlerinin spor yapması, toplumda her yaş grubunun spor yapması demektir (Karasüleymanoğlu, 1989). Sporun endüstrileşmeyle ilgili boyutları da vardır. Ancak, sporun temel ilkeleri endüstrileşmeden önce ortaya çıkmıştır. Aslında 18. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan sanayinin gelişmesi bütün toplumsal alanda oluşan etkileri ile kendini hissettirmiştir. Oysa bundan daha da önce 17. yüzyılda sporun geleceği belirleyici ilkeleri ve eğilimleri şekillenmeye başlamıştır (Kurt ve Atayman, 1997).

Geçmiş zamanlarda spor daha çok serbest zamanları değerlendirmek için yapılan bir faaliyet olarak düşünülmesine karşın zaman geçtikçe yarışma ve kazanma boyutu ortaya çıkmıştır. Önceleri sporun böyle görülmesinden dolayı sporun oyun boyutu daha çok ön plandaydı ve her çeşit fiziksel alıştırma spor terimi altında toplanmaktaydı. Bugün de hala sporun oyun

olması boyutu varlığını sürdürmektedir. Spor, oyunla yarışı birleştirerek mücadele ve yoğun çalışma gerektiren, yeteneklerin yer aldığı, üstünlüğü kabullenmeyi hedefleyerek aynı zamanda ödül ve cezanın olduğu bir eylemdir (Altınok, 2005). Üst düzeyde yapıldığı zaman fizyolojik, psikolojik, teknik, estetik gibi özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinlik olan spor, beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmıştır (Aracı, 2006).

Spor, farklı amaç ve araçlarla yapılan, önceden belirlenmiş ve benimsenmiş kurallarına uymayı gerektiren ve aynı zamanda performansı artırıcı bedensel aktivitelerdir. Sporun kendine özgü kurum ve kuralları olması, bazı özelliklerinin oyuna, bazı özelliklerinin ise işe benzemesi, yarışma tarzında uygulanması, profesyonelleşmeye elverişli olması ve baskın olan yönünün fiziki efor olması ile bir serbest zaman aktivitesidir. Bu tanımlarla beraber sporun sosyoloji boyutunu en iyi şekilde ifade eden tanım Magnane (1961)'nin yaptığı tanım olarak kabul edilebilir (akt; Kızılkaya, 2009). Bu tanıma göre; sporun bir kurum olduğu ve kurallarının olduğu ifade edilir. Sosyal gerçekliğin kurum olarak kabul edilmesi için onaylanmış olması, bireylerin sosyal gereksinimlerini karşılaması ve sürekliliğinin olması gibi bir takım özellikleri taşıması gerekir. Buna bağlı olarak sporun bir kurum olduğu kabul edilebilir.

Her branşın kendine özgü kuralları olan spor mutlaka belirli kurallar içerisinde yapılır. Aynı zamanda spor aslında bir oyun; oyunu ve oyunun özelliklerini karşılar. Oyun, tamamen zorunlu kurallara uygun olarak belirli zaman ve mekan sınırları içerisinde uygulanan ve buna rağmen özgürce razı olunan, bir amaca sahip olan, aynı zamanda bir gerilim ve sevinç duygusu ile iradi bir eylem ya da faaliyettir (Huizinga, 1995). Oyunun özelliklerini de kısaca özetlemek gerekirse; oyun tamamen doğal ve özgürdür. Oyuna dışarıdan herhangi bir amaç ya da baskı yapılamaz. Oyunda bir araya gelip denge bulan, farklı yönelimler ve birbirine zıt durumlar vardır (Erdemli, 1996).

2.5. Sporun Önemi

Sporun profesyonel faaliyete dönüşmeye elverişli bir yapısı vardır. Eğer yapılan iş iyi bir şekilde icra edilirse profesyonelleşilebilir. Ülkemizde sadece spor aracılığıyla tüm zamanını bu branşa ve bu branşla ilgili yaptıklarına adanarak belli bir branşta kendini yetiştirmiş ve maddi geçimini sağlayan birçok insan bulunmaktadır. Hatta bu durumu spora aktif katılanlar

ve pasif katılanlar olarak ikiye ayırabiliriz. Spora aktif katılan bireyler, tamamen yaptığı sporla bu işten para kazananlar, spora pasif katılan bireyler ise spor aracılığıyla geçimlerini sağlayanlardır. Mesela; spor tesislerinde çalışanlar, spor malzemeleri satanlar v.s. gibi. Spor aynı zamanda oyun ve sağlığı birleştiren bir önemli bir kavramdır. Serbest olarak yapılmaması ve bir yarışma boyutunun olması, sporu bedensel hareketlerden ayıran farkıdır. bireylerin bu faaliyete yönelmesinin amacı; eğlenmek, hoşça vakit geçirmek, dinlenmek, sağlığı korumak, güçlü olmak, sosyal çevre edinmek, para kazanmak gibi oldukça geniş ve değişken bir yelpazeyi içermektedir (İkizler, 2000).

Sporun önemi çok çeşitli yönler içerir. Kişisel yönden spor, insan vücudunda ve yapısında kuvvet, çeviklik, esneklik, çabukluk ve dayanıklılık sağlayarak günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek seviyeye ulaştırarak, sağlam moral yapısı ile beraber gelişmiş kemik, kas yapısı, hastalıklara karşı direnç ve iyi postür alışkanlıkları kazandırır. Toplumsal yönden ise sporla beraber birey, arkadaşlık, sevgi, saygı, hoşgörü, liderlik gibi nitelikler kazanması yanında, iyi ve doğruyu takdir etme gibi özellikler kazanır. Ekonomik yönden spor, bireyin günlük işlerini ve hayatını en verimli biçimde sürdürebilmesini sağlayarak, yapıcılığını ve üreticiliğini geliştirir. İnsan hayatında önemli bir etken olan görev sorumluluğunu kazandırır. Ayrıca sporun çocuklar ve gençler için de oldukça önemli bir yapısı vardır. Kişiyi topluma hazırlama da rolü olan sporun bunun yanı sıra fikir ve ruh eğitiminde de önemli bir rolü vardır. Spor aracılığıyla genç nesillerin yaratıcı, yapıcı ve üretken olarak sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkileri olur. Büyüme çağındaki çocuklar için fizyolojik gelişme, fiziksel sağlık, iyi bir kişiliğin oluşması ve ruh sağlığı bakımından yararlı ve gerekli olan spor, çocuk ve gençlerin her bakımdan gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ulusal ve uluslararası ilişkilerde de sporun önemi oldukça önemlidir. Çağımızda spor, bütün ülkeler tarafından önemli bir yere sahip olup, uluslararası ortak bir dil niteliğindedir. Ülkeler arasında yapılan spor müsabakaları yakınlaşmayı sağlayarak, karşılıklı saygı ve sevgi ortamı yaratılmaktadır. Böylelikle spor sayesinde dünyada kalıcı dostluklar oluşarak ülkeler arasında barış sağlanmaktadır. Ayrıca spor, iç ve dış turizmin gelişmesine katkıda bulunan önemli ve etkili bir araçtır. Çağımızda spor, kültürle ayrılmaz bir parça vebir bilim olarak ele alınmıştır (Aracı, 2006).

Bayraktar ve Sunay'a (2007) göre ise günümüzde sporun uluslararası bir özellik kazanması nedeniyle de toplum kültürünün tanıtılabileceği yaygın bir propoganda ve reklam aracı olmaktadır.

Gençlik dönemi, çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi arasında yer alan, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı yaşama hazırlanma dönemidir (Öztürk, 1998). Gençlik çağı, sigara, içki, uyuşturucu, kullanma gibi kötü alışkanlıkların olduğu, farklı arkadaş grupları vb. birçok zararlı şeylere heves ve eğilimlerin bulunduğu karmaşık bir dönemdir. Oluşan bu heves ve eğilimlerin tehlikeli boyutlara varılmadan atlatılmasının tek yolu eğitimidir ve eğitim bu amacını gerçekleştirebilmek için bazı vasıtalar kullanır. Bu araçlar içerisinde ise spor günümüzde gençlere ulaşabilmenin en basit ve belki de en etkili olanıdır. Çünkü spor gençlere, enerjilerini, onların sağlığına olumlu şekilde kullanma imkânını sağlarken aynı zamanda birlik, dayanışma, işbirliği, paylaşma ve kurallara uymayı yerleştirerek gencin topluma uyumunu sağlar (Özyürek, 2006).

Aynı zamanda spor kanalıyla genç, sosyal çevresini genişleterek, kendini ispatlamaya çalışır ve yine bu yolla belli bir arkadaş topluluğuna sahip olarak bu topluluğun kurallarını benimser. Yine spor aracılığıyla genç birey, sahip olduğu yeteneklerinin farkına vararak bunları sergilemek ister. Bu çağda başardığını bilmek ve başardığını göstermek genç birey için çok önemlidir. Çünkü bu vesileyle odak noktası haline dönüşebilir. Böylelikle gencin istediği dikkat çekme durumu bu yolla sağlanmış olur. Aynı zamanda ergen bu dönemde spor vasıtasıyla kendine aykırı bulduğu, hoşlanmadığı disiplin dahilinde çalışmayı ve başarmayı öğrenir. Böylelikle genç bireyin spor aracılığıyla kendine olan özgüveni artarak, kendini başarılı bulur ve bu yolla ergenliğin getirmiş olduğu bazı sıkıntılardan kısmen de olsa uzaklaştırarak bu dönemi daha rahat atlatır (Öztürk, 1998).

Bu dönemde yine spor sayesinde gelişen arkadaşlık gencin kazandığı en önemli ve keyif veren durumlardan bir tanesidir. En iyi konumdaki ailelerin bile çocuğuna veremeyeceği tek şey arkadaşlıktır. Ailenin bu konudaki katkısı çocuğa sadece uygun oyun ve arkadaşlık ortamı yaratarak yardımcı olmaktır. Aileden gelen sevgi, ilgi, alaka, hoşgörü ve hoşça vakit geçirmek arkadaşsızlığın oluşturduğu yalnızlık ve eksiklik duygusunu asla gideremez. Birey spor aracılığı ile kazandığı birçok şeyin yanında kendisine yeni bir çevre edinerek, arkadaş ortamını geliştirir ve sosyal bir gruba dahil olmanın avantajıyla çevresinde fark edilir.

Gencin arkadaşları tarafından aranmak, beğenilmek ve benimsenmek benlik saygısı açısından genç birey için önemli bir koşuldur. Genç zekâsıyla, spor ve sanat yetenekleriyle arkadaşlık ilişkilerinde kendini kanıtlama fırsatı bulur. Böylelikle arkadaş grubunun oluşmasına yardımcı olan spor, bireyin en önemli çevresini oluşturmaya yardımcı olur. Ergen için bu kadar önemli olmasının sebebi ise; arkadaş çevresi ergen için aileden daha önce gelmektedir (Yörükoğlu, 1991).

2.6. Sporun İşlevselliği

Sporu genel olarak değerlendirdiğimiz zaman, toplumların göz ardı edemeyerek kesintiye uğratmadığı ve dolayısıyla vazgeçemeyeceği evrensel nitelikte bütünleştirici bir aktivitedir. Böylelikle evrensel olarak artık uygarlık ölçütü haline gelen spor olgusu, sporun yoğun olarak yaygınlaştırılmasının gerekliliğini de beraberinde getirmiştir. Türkiye nüfusunun yaklaşık % 27'sini 12-24 yaş grubu olarak genç nüfus oluşturmaktadır. Geriye kalan nüfusu orta yaş ve yaşlı nüfus oluşturur. Her grubun olduğu gibi özellikle genç nüfusun spora olan ihtiyacı oldukça fazladır. Günümüzde gerek bilim ve teknolojiye gelişmelerin, gerekse tıp alanındaki gelişmelerin ortalama yaş sınırını yükselttiği görülmektedir. Böylece spor yapmaya olan ihtiyaç da hem sağlık hem de uzun ve kaliteli yaşam açısından oldukça artmıştır (Sunay, 2007).

Tarihsel süreç içerisinde sporu değerlendirdiğimizde, sportif eylemler geçmişten bugüne devam etmekte ve bu katılım her geçen zaman içerisinde artış göstermektedir. Bu açıdan spor artık evrensel bir boyut kazanarak, dünyanın hemen her yerinde sportif eylemlere olan katılım ve hızla çoğalma görülmektedir. İnsanlar arasında spora bu kadar katılım olmasının, sporun bu kadar kabul görmesinin ve yaygın hale gelmesinin birçok nedeni vardır. Spor aracılığıyla insanlar bir araya gelerek; çeşitli aktiviteler yaparlar, iyi bir sağlık ve iyi bir görünüme sahip olurlar, kendilerini geliştirerek kendilerine olan özgüvenleri artırır, sosyal çevrelerini geliştirirler ve belli bir alanda kendilerini ispat etme şansına sahip olurlar. Aynı zamanda günümüzde spor eğitim aracı olarak da çocuğun her yönden gelişmesine büyük katkı sağlar. Çocuk sportif oyunlara bir ekip üyesi olarak katılarak; yardımlaşma, birlikte çalışma, diğer ekip elemanlarına ve oyunun düzenine saygılı olma gibi duygularını geliştirir. Buna bağlı olarak spor bireyde sosyal ilişki ve bağları da kuvvetlendirir (Öztürk, 1998). Bireyin spora yönelmesinde etki eden unsurların başında sosyal çevre gelmektedir. Bireyin spora yönelmesi, başlaması ve onu devam ettirmesi açısından sosyal çevrenin büyük etkisi

vardır. Sosyal çevre içerisinde en büyük pay ise aileye düşmektedir. Çünkü aile doğumdan itibaren çocukluk, ergenlik, hatta gençlik yılları içinde bireyin kişiliği üzerinde en etkin olan çevredir (Kılıcıgil, 1998).

Uluslararası alanda yapılan sporun ülke ekonomisine getirdiği olumlu katkıları da bulunmaktadır. Günümüzde toplumun günlük yaşamında ve moral düzeyinde oldukça önemli hale gelmiş olan sporun; gerek basın yayın organlarının spora yaklaşımı gerekse insanların stresten kurtulma, vücutlarını formda tutma çabaları ve hepsinden önemlisi sporda kazanılan uluslararası başarılar, spora önemli bir boyut kazandırmıştır (Bayraktar ve Sunay, 2007). Günümüzde her insan aktif olarak sportif eylemlere katılmasa bile yapılan aktiviteleri izleyerek, tartışarak, yorum yaparak, destek vererek ya da protesto ederek pasif de olsa bu eylemlere katılmış olurlar. Medya da toplumun bu kadar ilgisini çeken bir konuyu daima gündemde tutarak bu ilginin devamını sağlamaktadır. Bu sayede medya yoluyla insanlar spora pasif olarak da olsa katılmaya devam ederler.

Yapılan tanımlar ve açıklamalarda görüldüğü gibi hem gençlerin, hem çocukların, hem de yetişkinlerin hayatında sporun oldukça önemli bir yeri vardır. İnsanlar hayatlarının mutlaka bir bölümünde sportif etkinliklere katılmışlardır. Bu katılım aktif veya pasif olabilir. Bu sportif eylemlerin insanların neden bu kadar dikkatini çektiğinin ve neden bu kadar katıldığının sebebi hiç şüphesiz sporun insana sağladığı faydaları ve etkileridir. Sporun sağladığı bu faydalar sporun işlevselliğinden bahsedilerek anlatılmaktadır. Günümüzde ve toplumumuz da sürekli karşımıza çıkan sporun çeşitli işlevler üstlendiği görülmektedir. Bu işlevler aşağıda belirtilmiştir (Altınok, 2005; İkizler, 2000; Kızılkaya, 2009):

2.6.1. Sporun haz, eğlence ve mutluluk işlevi

Bu işlev sporun en önemli ve en yaygın görülen işlevidir. İnsanlar çeşitli spor aktivitelerine katılarak stres atarak deşarj olurlar. Spor belli bir zaman diliminde bile olsa insanın sorunlarından uzaklaşmasına, günün yorgunluğunu atmasına ve spor anında hiçbir şey düşünmemesine neden olur. Bu şekilde insan kısa bir süreliğine bile olsa hayatın getirdiği bir takım olumsuzluklardan uzaklaşarak haz, mutluluk ve eğlence duyar (İkizler, 2000).

2.6.2. Sporun sağlık işlevi

Çağımızda endüstrileşmeyle beraber insanlığın daha önceki dönemlerinden farklı olarak kas gücünün yerine makine gücünün kullanılmasına başlanmıştır. Sürekli gelişen ve yayılan teknoloji günlük hayattaki bedensel faaliyetlerimizi azaltmakla beraber bir yandan da aşırı beslenme ile başta kalp-damar hastalıkları olmak üzere önemli sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Oluşan bu süreç sonucunda spor sağlık açısından zorunlu bir aktivite olarak gündeme gelmektedir. İnsanların sahip olduğu bu yoğun tempo içerisinde her birey kendisine zaman ayırarak sağlıklı bir biçimde yaşamını sürdürmek ister. Bunu yapabilmenin en önemli ve gerekli koşullarından birisi düzenli spor ve sportif faaliyetlere zaman ayırmaktır (Kızılkaya, 2009).

2.6.3. Sporun gelir sağlama ve meslek işlevi

Büyük bir iş ve çalışma alanı oluşturan spor, milyonlarca dolarlık bir endüstri haline gelerek, özellikle günümüzde iktisadi alanın en önemli sektörlerinden biri haline gelmiştir. Artık spor kanalıyla insanlar ekonomik kazanç sağlamaktadır. Büyük bir ekonomik alana sahip olan spor aracılığı ile; televizyon gelirleri, reklamlar, sponsorluk anlaşmaları, seyirci gelirleri, ürün satımından elde edilen gelirler vb büyük bir ekonomik alan bulunmaktadır. Ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada sportif eylemlere çok fazla pay ayrılması da sporun ekonomik boyutunun önemli bir göstergesidir. Ayrıca günümüzde hem ülkemizde hem de dünyada birçok insan sporculuğu bir meslek olarak yapmaktadırlar (Altınok, 2005).

2.6.4. Sporun statü işlevi

Profesyonel bir aktiviteye dönüşen spor, bu alanda faaliyet gösteren insanların aynı zamanda bir statü elde etmelerine olanak vermiştir. Spor ile uğraşan birey kendini bu alanda tamamlayarak, geliştirmiş ve kendine sosyal bir statü sağlamıştır. Hatta toplumun alt tabakasından gelen insanlar spor aracılığıyla kendilerine farklı tabakalarda yer bulmaktadırlar. Böylelikle insanlar spor yoluyla kendilerini gösterme imkanı bularak, aynı zamanda kendilerine sosyal bir statü sağlarlar. Bu vesile ile toplum içerisinde kendilerine yer arayarak, yer bulurlar (Altınok, 2005).

2.6.5. Sporun sosyal çevre işlevi

Spor sayesinde insanlar kendilerine yeni arkadaşlar, yeni dostlar, yeni ve yakın ilişkiler bularak sosyal çevrelerini geliştirebilirler. Sportif eylemlere katılan insanlar, katıldıkları sosyal yapı içinde bulunan insanlarla kaynaşarak bütünleşirler. Spor aracılığı ile diğer insanlarla iletişim kurarak, onları tanıyarak ve kendilerini tanıtarak sosyalleşirler (İkizler, 2000).

2.6.6. Sporun güzellik ve form işlevi

İnsana kazandırdığı ve sağladığı bedensel görüntü, sporun en önemli işlevlerinden birisidir. Öncelikli olarak kişi sporu sağlık ya da kilo vermek için yapar fakat daha sonra yaptığı sporla beraber daha iyi bir fiziğe, dolayısıyla daha iyi bir görünüşe sahip olur. Kişinin sahip olduğu daha iyi bir görünüşle beraber, birey kendini daha iyi hissederek bireyin kendi beden algısı değişir (Kızılkaya, 2009).

2.6.7. Sporun güç işlevi

Spor bireyin hem bedensel olarak hem de psikolojik etkenler açısından sağlam bir yapıya sahip olmasını sağlar. Spor bireyin kendisine olan güvenini arttırarak kendini algılamasını ve bakış açısını değiştirir. Birey spor yaparak ya da sportif etkinliklerde bulunarak, kendini geliştirerek, kendi statüsünü belirleyerek, sağlam bir şekilde toplumda kendisine bir yer edinir (Kızılkaya, 2009).

2.6.8. Sporun kimlik işlevi

Birey yaptığı ya da katıldığı spor etkinlikleri sayesinde bir gruba ya da kuruma ait olduğunu hissederek, kendisini bir tarafa yönlendirir ve kendi kimliğini bularak, benimser. Aynı zamanda bireyde ‘birliktelik’ duygusunun oluşmasına yardımcı olur. Bireyin aidiyet hissinin oluşmasında sporun büyük etkisi ve önemi vardır (Altınok, 2005).

2.6.9. Sporun sosyalleşme işlevi

Spor sayesinde birey yeni insanlarla, yeni bir çevreyle, yeni bir grupla tanışır. Spor aracılığıyla insanlarla birlikte olarak, birlikte vakit geçirip, spor yaparak aralarındaki

iletişimi kuvvetlendirir. Normal hayatta olduğundan daha çok kişiyle ilişki içerisinde olur. Böylelikle spor kanalıyla insan daha çok kişiyle birlikte olarak, çevresini genişleterek ve geliştirerek sosyalleşme sürecini hızlandırmış olur (İkizler, 2000).

2.6.10. Sporun eğitim-öğretim işlevi

Bireyin yaptığı spor yoluyla, davranışlarının istenilen ve olumlu yönde gelişmesi sağlanır. Kişi spor aracılığıyla bereber hareket ettiği grubun kurallarını kabullenerek, bunları uygular. Böylece spor vasıtasıyla eğitim işlevi yerine getirilmiş olur. Aynı şekilde birey spor ile öğrendiklerini farklı bir sosyal grupta veya çevrede uygulayarak, kendisine yeni bir sosyal çevre edinir. Bu şekilde de spor aracılığıyla öğretim boyutu kazanılmış olur (İkizler, 2000).

2.6.11. Sporun serbest zamanları değerlendirme işlevi

Bir insanın zorunlu iş yapma zamanı dışında kalan zaman, serbest zaman olarak adlandırılır. Kişi serbest zamanını istediği şekilde, örneğin; kitap okuyarak, resim yapıp, müzik dinleyerek, oyunlar oynayarak ya da spor yaparak geçirebilir. Sportif faaliyetlerin bu kadar yaygın hale gelmesinde insanların serbest zamanlarının fazla olmasının ve oluşan bu serbest zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirmek istemelerinin büyük etkisi vardır. Kişinin kendine ayıracak zamanı olduğu için yapmak istediği şeyleri yapabilir, kendisine güncel ve popüler etkinlikler bulabilir. Bu serbest zamanları değerlendirme etkinliklerinin başında günümüzde oldukça yaygın hale gelmiş olan spor yer almaktadır (Kızılkaya, 2009).

2.6.12. Sporun bütünleştirici işlevi

Sporun en güzel ve anlamlı işlevlerinden bu işlevde ise; birbirinden bağımsız ve bağlantısı olmadan yaşayan birçok farklı kesimden farklı insanın sporla ortak bir hedef doğrultusunda bir araya gelmeleri sağlanır. Bu ortak amaç noktasında bireyler hiç tanımadıkları insanlarla bir araya gelerek, birlik ve beraberlik bilincine sahip olurlar. İnsanların kendilerine hiç yakın olmasalar da, birbirlerini hiç tanımasalar da bir araya gelip bir grup olarak ve bu grup içinde aynı bilinçteymiş gibi bu ortak noktada buluşarak hareket edebilirler (Altınok, 2005).

2.7. Eğitim Ve Spor

Spor, yarışmada üstün gelme ve başarıyı geliştirme amacı için gösterilen gayreti, fiziksel bakımdan daha yetenekli olanların tercih edilmesini ve tercih edilenlerin sürekli ve sıkı bir eğitimle yetiştirilmesini gerektirmektedir. Böylece spor, daha fazla yarışmayı kapsayan yapısıyla, en yüksek seviyede oyun, mücadele ve yoğun kas çalışmasını gerektirerek, fazla emek isteyen bir etkidir (Özmen, 1999). Aynı zamanda bir eğitim aracı olan sporun eğitim aracı olarak kullanılması çok eskilere dayanmaktadır. Antikçağ'da da spor, eğitimin bir aracıydı. Platon, Devlet adlı eserinde gençlerin yetiştirilmesi için müzikten sonra beden eğitimi önemle vurgulamıştır: '... Müzikten sonra gençlerin yetişmesinde beden eğitimi gelir...' Antikçağ'da Paidea insanın her bakımdan yetkinleşmesini gösteren ilkedir. Platon'a göre Paidea'nın iki önemli yanı müzik ve beden eğitimi ile gerçekleşmekteydi. Müzik eğitiminin öncelikli olduğunu beden eğitiminin ise buna bağlı olduğunu belirtmiştir. Antikçağ'da spor yalnızca eğitim içindir ve eğitimin bir parçasıdır. O yıllarda sporun eğitimde kullanılmasının en önemli sebebi savaşlardır (Erdemli, 1996). Gelişmiş toplumlarca uygulanan en önemli eğitim araçlarından birisi spor faaliyetleridir. Spor faaliyetlerinin temel amacı toplumun sağlıklı nesiller kazanmasını sağlamaktır (Sunay, 2002).

Eğitimin ve sporun müşterek yanlarının, sporun yararlarının ve yaygınlaştırılmasının, bu konuda aile ve okullara düşen sorumlulukları üzerinde durulmalıdır (Hergüner, 1992). Bu izahlardan yola çıkarak eğitim ve spor, birey ve toplum hayatı için lüzumlu ve önemli kavramlardır. Fakat sporcu öğrenciler açısından eğitim ve spor yaşantısını birlikte devam ettirebilmek zor iş dir. Okullarda uygulanan eğitim programının sık sık değiştirilmesi, öğrencileri bazen ezberciliğe bazen de anlamsız bir boşluğa yöneltmek onların karmaşık bir süreç yaşamalarına neden olmaktadır. Bu da öğrencilerin sosyal etkinliklerle uğraşabilmelerinde sorun oluşturmaktadır (Göde ve Alkan, 1998). Ayrıca ders dışındaki serbest zamanlarını spora ya da sosyal etkinliklere ayırmak zorunda olan sporcu öğrencilerle, serbest zamanlarını derslerine çalışmakla geçiren öğrenciler arasındaki başarı çizgisi doğal olarak eşit olmayacaktır. Bu nedenle sporcu öğrencilerdeki akademik başarısızlık sporu bırakma nedeni olarak görülmektedir. Spor ve akademik başarısızlık arasında olumlu yönde ilişki söz konusudur (Yıldırım, 2007).

Diğer taraftan günümüzde spor öyle bir noktaya gelmiştir ki, uluslararası sporcu olmak için, 5-6 yaşında spora başlamak, günde 4-6 saat, haftada 5-6 gün antrenman yapmak ve sporcunun bu ağır çalışmaları aralıksız bir şekilde uzun yıllar sürdürmesi gerekmektedir. Ayrıca günümüzde sporun son derece önemli olarak yüksek performans sporuna dönüşmesi sporcuların ağır bedensel ve ruhsal zorlanmalar ile karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Bundan çok daha önemli olarak spora başlama yaşı hem erken çocukluk dönemine inmiş, hem de çocukların antrenman ve performans zorlamaları artmıştır. Bugün 13-14 yaş gibi erken yaşlarda dünya şampiyonlarına oldukça sık rastlanmaktadır. Yani günümüzde çocuklar spora çok erken yaşlarda başlamayarak, çok erken yüksek performans vermeye zorlanmaktadır (Başer, 1996).

Spor branşları arasında futbol, şüphesiz ki bu çalışma ve antrenmanların en yoğun yaşandığı spor dallarından birisidir. Çünkü diğer branşlara göre futbol Türk toplumunda hem seyir, hem de aktif katılım açısından en çok ilgi gören spor dalı niteliğindedir (Çon ve diğerleri, 1997). Futbolcular yoğun bir şekilde ve sürekli olarak da antrenman yaparak, zihinsel ve psikolojik yönlerden de eğitilmek zorundadırlar (Alvurdu ve Şenel, 2010). Kendi spor yaşantıları ile ilgili bir eğitim-öğretim sürecinden geçen futbolcular, toplumsal ve resmî olan bir eğitim-öğretim programından da geçmektedirler (Konter, 2004). Eğitim ve spor yaşantısında karşılaşılan zorluklardan dolayı, futbolcu öğrencilerin sorunlarının belirlenmesi durumu söz konusu olmuştur.

2.8. Futbol

İngilizcede “foot” ve “ball” kelimelerinin birleşiminden adını alan ve “ayak topu” anlamına gelmekte olan futbol, küre şeklindeki topu, ayak, vücut ve kafa vuruşlarıyla rakip kaleye sokmak için mücadele eden 11’er kişilik iki takım arasında oynanır. (Yardımcı, 1996). Yaratıcı zeka, beceriklilik veya rastlantının rol oynadığı, yenenlerin ve yenilenlerin olduğu, kurallara dayanan, eğlence amaçlı bir etkinlik olması futbolun en belirgin özellikleridir (Acet, 2001).

Oynayabilmek için özel bir vücut yapısına gerek olmaması, çok kişi ile oynanabilmesi, her türlü sonuç olasılığının yaşanması ve oyun kurallarının yüzyıllardır değişmeden uygulanması futbolun dünyada çok yaygın olmasının ve en çok ilgi gören spor branşı olarak kabul edilmesinin nedenlerindendir (Apaydın, 2000). Ayrıca kuralların basit olması, fazla

bir malzeme gerektirmeden, herhangi bir düz alanda ve sağlıklı her kişi tarafından oynanabilmesi, izleyici ve taraftar olarak da aktif olunabilmesi gibi nedenlerle futbol dünyanın en popüler sporu durumundadır (Taşgın, 2000).

Sınır tanımaz ilişkileriyle ülkelerin ekonomileri, dostluk ve düşmanlıklarını bir anda oluşturan genç, ihtiyar, kadın, erkek, din, dil, ırk ayrımı yapmayan, renk cümbüşünün her çeşidini içinde bulunduran futbol (Türkmen, 1998), bugün futbol olmanın çok ötesinde bir olay olmuş ve günlük yaşantımızın, sevinçlerimizin, üzüntülerimizin temel yönlendiricilerinden biri olmuştur (Baldık, 2002).

Futbol sadece sahalarda görünen biçimiyle bir oyun olmaktan çıkıp, gerisinde ulusal ve uluslararası bir rekabetin yaşandığı, sponsor ve spor piyasalarının güdümüne girdiği ticari bir faaliyete dönüşmektedir (Şen, 2006). Belli kuralları olan ve eğlence amaçlı etkinlik olan futbol, günümüzde bir oyun olmasının yanında, trilyonlarca bütçesi olan, içerisinde farklı rekabetlerin ve olayların yaşandığı, milyonlarca kişiyi ilgilendiren bir sektördür.

2.8.1. Futbolun tarihi gelişimi

Bugün dünyada popüler spor dallarının başında gelmekte olan futbolun tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Futbolun ilk olarak nerede ve kimler tarafından oynanmaya başlandığı kesin olarak tespit edilememiştir (Talimciler, 2010). Futbolla ilgili literatürde futbolun M.Ö. 5000-2500 arasında Çin’de ve benzer tarihlerde Mısır’da başladığı belirtilmektedir (Erdoğan, 2008).

Çinlilerin oynadığı Tsu Chu adlı oyun önceleri sadece askerlerin savunma becerilerini geliştirmek amacıyla oynanırdı (Stemmler, 2000). Tsu “ayakla vurma”, Chu ise “içerisi tüy veya hayvan kılıyla doldurulmuş deri top” demektir (Erdoğan, 2008).

Eski Çin kaynaklarında Çin İmparatoru Huang-Ti’nin askerlerine iki direk arasından bir topu geçirmek suretiyle çeviklik talimi yaptırdığı belirtilmektedir Tsu Chu oyununun çeşitli biçimleri gelişmiştir. Bunların bilinenleri arasında topu yere düşürmeden havada tutma (yukarıda tutma stili) ve askeri eğitim sırasında bir oyuncu topu deliğe sokmaya çalışırken 3-4 oyuncunun ona hücum etmesi (gladyatör stili) vardır (Talimciler, 2010).

Mısır'daki Beni-Hasan mezarlığında futbolun M.Ö. 2500 yıllarında varolduğuna işaret eden kalıntılar (boyamalar, nesneler ve yazılar) bulunmuştur. Top oyunlarının amacının firavunlar için düzenlenen dinsel eğlence olduğu ya da belli tanrılar için yapıldığı tahmin edilmektedir (Talimciler, 2010).

Japonya'nın birçok kentinde halen oynanan Kemari isimli oyun ise 7. yy'dan itibaren Japonya'da oynanmaya başlamıştır. Bu oyunda rakip takım oyuncularının birbiriyle mücadelesi olmayıp, oyunun amacı; topun yere düşürülmeden, ayakla rakibinden daha fazla sektirilmesidir (Stemmler, 2000).

Avrupa'da ise eski Yunanlılarda top oyunlarının çok sevildiği ve yaygın olduğu bilinmektedir. Yunanlılardaki oyunda rugby gibi el de kullanılmaktadır. Romalılar Yunanlılardan bu oyunu almışlar, değiştirmişler ve Harpastum adını vermişlerdir. Modern futbolun ne zaman, nerede doğduğu hakkında da çeşitli iddialar ileri sürülmektedir. Milattan sonra Roma'da özellikle askerler arasında oynanan Harpastum'un bugünkü modern futbolun esasını teşkil ettiği ve Romalıların bu oyunu Yunanlıların "Episkyres" adlı oyunlarından esinlenerek ortaya çıkardıkları söylenmektedir. İçi hava veya kuş tüyü ile doldurulan, Pilla, Follis veya Pagonica adı verilen, toplarla oynanan bu oyunun sayı bakımından eşit iki takım arasında oynandığı; amacın bu topun, karşı takımın oyuncuları tarafından savunulan sahaya el ve ayak vuruşlarıyla geçirilmesi olduğu bilinmektedir. Bu amaca ulaşabilmek için iki tarafta en sert hareketleri yapabilmektedir. Bu durumda Harpastum'un futboldan çok rugby ve Amerikan futbolu ile bir benzerliği olabileceği düşünülmektedir (Stemmler, 2000).

Fransa'da 12. yy. (Ortaçağ'da) civarında oynanmaya başlanan, sonraları ise İngiltere'de de yaygınlaşmaya başlayan "la souler" (soule) ya da "la chouler" (İngilizceye 14. yy.da chulle olarak geçmiştir) adı verilen ve 'el' ile oynanan oyunda, top yere düşmeden diğer takımın oyuncuları topu ele geçirmeye çalışırlardı. Her türlü sertliğin serbest olduğu, bu oyun yüzünden sayısız ölüm ve yaralanma vakasının gerçekleştiği ve bu sebeple oyunun yasaklandığını bildiren kraliyet fermanları vardır (Stemmler, 2000).

İtalya'da ise 'soule'den çok farklı olarak, 16.yy'da soyluların oynadığı ve sertliğin çok daha az olduğu "calcio" isimli oyun oynanmaya başlamıştır (Bozdemir, 1998). Ancak "calcio" bu özelliklerini kısa bir sürede yitirerek, o dönemde Fransa ve İngiltere'de oynanan futbola

(günümüzde oynanan “rugby”yi andıran) benzer bir şekle dönüşmüştür. Bu oyunda topu elle taşımak ve yumruk atmak serbestti (Stemmler, 2000).

Türklerde ise futbol geçmişi eskilere dayanan bir spor disiplini. Orta Asya Türklerinin, bu günün futbolunu bazı kurallar içinde oynadığı, eski eserlerde belirtilmektedir (Ferah, 1999). Türkler tarafından Orta Asya’da Tepük oyununun oynandığı Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lügati-t Türk adlı eserinden anlaşılmaktadır. Adı geçen eserde, “Kurşun eritilerek oval şeklinde kalıplara dökülür ve üzerine keçi kılı, keçe veya başka bir şey sarılarak elde edilen büyükçe topla, ayakla teperek oynanır” denmektedir. Tepük oyununun Türklerde yüzyıllar önce oynandığı değişik kaynaklarda da görülmektedir. Ayasofya müzesi kütüphanesi, 3029 numarada kayıtlı bulunan Tarihi Timur adlı eserde, Timur döneminde Türklerin içi hava ile doldurulmuş kuzu derisinden yapılmış bir topu ayakla oynadıklarından söz edilmektedir. Bu eserde, topa el değdirmenin, çizgiden çıkarmanın yasak olduğu yazılmaktadır. Üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen, Eski Türklerin oynadıkları tepük ile günümüzün futbolu arasında, özdeki benzerlik çok büyüktür. Nitekim Türklere ait top oyunu (Tepük) bugün, dünya ülkelerinin ilgi duyduğu futbol oyununa dönmüştür (Güven, 1992).

Futbol tarih boyunca birçok medeniyette birbirine benzer şekilde oynandıktan sonra günümüzde ki oynanan biçimine en yakın şeklini 17. yüzyılda İngiltere’de almıştır. İngiltere’nin başkenti Londra’da modern futbolun kurallarının temelini atan “Football Association” (Futbol Federasyonu) 1863 tarihinde kurulmuş olup bu tarih günümüzde oynanan futbolun başlangıç tarihi olarak kabul edilmektedir. Futbol Federasyonu’nun kurulmasıyla, ‘rugby’ ile ‘soccer’ (futbol) oyunlarının kuralları belirlenerek, futbolun sistematik bir hale gelmesi sağlanmıştır (Stemmler, 2000).

İnal (2008) futbolun daha sonraki gelişimini ise şöyle aktarmaktadır:

1841 - Futbol topunun tam bir küre biçiminde olmasının kabulü

1848 - "Cambridge kuralları" adı altında futbol kuralları toplanması ve bu kurallarla ilk futbol maçının Cambridge’de öğrenciler arasında oynanması

1855 - Bir İngiliz takımının ilk kez yurt dışına çıkarak futbol oynaması ve böylece Almanya’da futbolun temelini atması

1857 - İngiltere’de ilk futbol kulübü Sheffield Club’ın kurulması

- 1863 - İngiltere Futbol Federasyonu'nun ve böylece modern futbolun doğuşu
- 1870 - Portekiz'de oturan İngilizlerin burada futbolu yaymaya başlaması
- 1871 - "Kral Kupası" veya "İngiltere Federasyon Kupası" maçlarının başlaması
- 1872 - "İngiltere-İskoçya" arasında ilk millî maçın oynanması
- 1875 - Kalelere üst direk konulması ve topa kafayla vurulmasına izin verilmesi
- 1876 - Korner kuralının kabul edilmesi
- 1879 -Glasgow'dan Darwen'e para teklifiyle futbolcu getirilerek profesyonellik yolunun açılması
- 1882 -Futbol kurallarında değişiklik yapmaya yetkili "International Board"un kurulması
- 1885 - Profesyonelliğin İngiltere'de resmen kabul edilmesi
- 1886 - Ofsayt kuralının kabul edilmesi
- 1889 - Danimarka ve Hollanda'da futbol federasyonlarının kurulması
- 1890 - Futbol maçlarında tam yetkinin hakemlere verilmesi
- 1891 - Penaltının kabul edilmesi
- 1893 - Amerika kıtasında ilk futbol federasyonunun Arjantin'de kurulması
- 1895 - İngiltere'de kadınların ilk futbol maçını oynaması
- 1899 - Sürenin 90 dakika, ölçülerin 118.4 x 91.4 olarak belirlenmesi
- 1901 -Sheffield United - Tottenham Hotspur arasında oynanan federasyon kupası finalini 110.802 kişinin izlemesi
- 1902 -İngiltere dışında oynanan ilk millî maçta Avusturya'nın Macaristan'ı 5-0 yenmesi
- 1903 - Averajın kabul edilmesi
- 1904 -Belçika, Fransa, Danimarka, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre'nin FIFA'yı kurması
- 1906 -Kıtalar arası ilk millî maçta Güney Afrika'nın Brezilya'yı Brezilya'da 5-0 yenmesi
- 1907 -Kendi sahasında bulunan bir futbolcunun ofsayt sayılmamasının kabul edilmesi
- 1908 - Londra Olimpiyat Oyunları'nda futbolun ilk kez olimpiyat oyunlarında yer alması

2.9. Tutum

Tutum kelimesi Latince ‘aptus’ sözcüğünden türetilip, ‘eylem için elverişli ve hazır’ anlamına gelmektedir (Michael ve Graham, 2007). ‘Harekete hazır’ anlamına gelen tutum kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmıştır (Arkonaç, 2001). Tutumların bireye ait olduğu ve onun bir nesneye ilişkin düşünce, duygu ve davranışlarına bir bütünlük ve tutarlılık getirdiği belirtilmiştir (Tavşancıl, 2005). Ülgen (1995), tutum kavramına bir başka açıdan yaklaşarak tutumların öğrenme yoluyla kazanıldığını ve öğrenmeyle kazanılan bu özelliklerin bireyin davranışlarına yön veren karar verme sürecinde yanlılığa neden olabildiğini belirtmiştir. Mahmut (1996) ise tutumu, nesnesine karşı nasıl davranacağını belirleyen ‘davranışsal bir unsur’ şeklinde ifade etmiştir. Smith (1968) tutumu “Bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilim” olarak ifade etmiştir. Oppenheim (1992) ise tutum kavramının duyuşsal alan davranışlarının önemli bir bölümünü oluşturduğunu belirtmiş ve tutumla ilgili olarak “Bir bireyin herhangi bir uyarıcı karşısında olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimi” tanımını yapmıştır.

Tutum, belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran, 1996). Allport'a (1935) göre ise tutum, deneyim sonucu organize edilmiş, nesnelere ya da durumlara karşı bireyin tepkisine dolaysız veya dolaylı olarak etki edebilen, zihinsel bir hazır oluşturma (akt. Sakallı, 2001). Thurstone (1967) psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesi olarak tanımlamıştır (akt. Tavşancıl, 2005). Krech ve Crutchfield'e (1980) göre ise tutum, heyecan, motivasyon ve idrak süreçleriyle öğrenme sürecinin, ferdin dünyasının bir yönüne göre devamlı bir organizasyondur.

Tutum kelimesi farkında olmadan günlük hayat içerisinde çok sık bir şekilde birçok kavramla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca tutumlar gözle görülebilen davranışlar değildir. Fakat davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir denilebildiği için gözle görülebilen bazı davranışlara yol açtığından ve bu davranışların gözlenmesi sonucu tutumun var olduğu söylenebilmektedir. Aynı zamanda duygu, düşünce ve davranışların düzenliliği söz konusu olmaktadır. Yani bir tutumun meydana getirdiği sadece bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu olmamakla beraber düşünce-duygu-davranış eğilimi bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 2006). Tutum doğrudan gözlenemediğinden dolayı bireyin gözlemlenebilen davranışları nedeniyle varsayılan ve o bireye atfedilen eğilimlerdir (Göksel ve diğerleri, 1997). Psikolojik

değişken gibi direkt olarak gözlenemeyen tutumlar dışa vurulmuş davranışlar veya sözlü ifadelerle dayanılarak ortaya konulabilir. Böylelikle tutumlarla davranışlar arasında tahmini olarak aynı yönde bir etkileşim bulunduğu söylenebilir (İnceoğlu, 2000).

Tutum sosyal psikolojide en çok kullanılan anlamıyla, bireyin nesne ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını oluşturan ilgi olarak tanımlanmaktadır. Doğuştan getirilmeyen, öğrenilen tutumların öğrenilmesi sosyalleşme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Tutumlar davranışı oluşturan etkenlerden biri olduğu için çok önemlidirler. Tutumların birbiriyle, ortamla, alışkanlık ve beklentilerle ilişkilerini daha iyi anlamak, davranışın önceden tahmin edilebilmesi için oldukça önemlidir (İnceoğlu, 2000).

Yine sosyal psikolojide tutum terimi genel olarak ‘Bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir nesneye ilişkin düşünce duygu ve muhtemelen davranışlarını organize eden bir eğilime işaret etmek için kullanılmaktadır’ (Aydın, 1985). Tutumlar, bazı değer yargılarının ve inançların arkasında gizlidirler. Fakat yaşam olaylarında davranış ve hareket biçimleri olarak şekillenirler. Devamlılıklarını sürdürmeleri dayandıkları inanç ve değer yargıları devam ettikçe mümkündür. İnançlar, tutum yapılarına girdikçe özel dinamik baskılar altına girmiş olurlar. Hatta belirli bir tutum içerisinde bir inanç özelliği kaybolabilir veya değişebilir. Bunun sebebi; tutumların dış çevresel etkilerle sürekli baskı altında bulunması ve bu durumun onların değişmesine neden olmasıdır (Eren, 2001). İnsanlarda ilk inançların doğması, doğa olaylarının iyi veya kötü şekilde cereyan etmesi ve algılanıp zihinlerde yer etmesinden kaynaklanmıştır. İnsanlar tutumlarına yön veren sırrına eremedikleri baskı, korku, dehşet olaylarından veya aksine insanlara iyi şeyler sağlayan hareket ve olaylardan etkilenmiştir. Fakat tutumların oluşmasında çevresel olaylardan etkilemeyi belirleyen doğuştan kazanılan yeteneklerinde rolü vardır (Eren, 2001).

2.9.1. Tutumların özellikleri

İnanç ve tutumları birer tahlil unsuru olarak kullanmak için, sosyal davranışın tetkikinde bunların sadece birey açısından ifade ettiği fonksiyonel önemi ve hüküm denilen anlık davranışlardaki etkisi değil, farklı birçok özelliklerinin de bilinmesi gerekmektedir. Tutumların bu özellikleri şunlardır (Krech ve Crutchfield, 1980):

1. Tutumlar doğuştan gelmezler. Belirli bir nesne, kişi, grup veya olaylara yönelik olarak oluşturulur ve öğrenilirler.
2. Tutumlar bir kez meydana çıktıktan sonra belli bir süre devamlılık gösterirler. Yani geçici düşünsel durumlar değildir.
3. Tutumlar kişi ile nesneler arasındaki ilişkilere kararlılık ve düzenlilik kazandırır.
4. İnsan-nesne ilişkisinde, tutumlar aracılığıyla belirlenen bir yanlılık süreci meydana gelir.
5. Tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir.
6. Tutumlar düşünce, duygu ve davranış eğilimi bütünleşmesidir.
7. Bir nesneye karşı olumlu ya da olumsuz bir tutumun oluşması, ancak o nesnenin diğer nesnelerle karşılaştırılmasından sonra mümkün olabilir.
8. Bireysel tutumların oluşumu ile ilgili ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasında da uygulanabilir.
9. Tutum bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir.
10. Tutum bir süreklilik üzerinde oldukça olumlu olmaktan, oldukça olumsuz olmaya doğru uzanır.
11. Tutumlar kişiseldir. Fakat çok sayıda bireyin tutumları ölçülerek grup tutumlarından söz edilebilir veya farklı gruplar tutumları bakımından birbirleriyle karşılaştırılabilir.
12. Tutum gözlenebilen, ortaya konan bir davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir. Tutumun kendisi değil neticeleri gözlenebilir.
13. Tutum bir psikolojik objedir. Psikolojik obje ise kişi için anlam taşıyan, kişinin farkında olduğu herhangi bir obje demektir.
14. Tutumlar güdüleme gücüne sahiptir.
15. İnsanlar belli bir yönde sahip oldukları tutumları değiştirmek istememeleri tutumların durağan olma özelliğini gösterir.
16. Tutumlar bir duygu ögesi veya değerlendirme içerir.
17. Tutumlar dikkati, algılamayı ve bilgi sürecini etkiler.

2.9.2. Tutumların işlevleri

Sosyal psikologların tutumların işlevlerini incelemelerinin nedeni tutum değişimi konusu ile ilgilidir. Tutum değişimi için kullanılacak süreçlerin saptanmasında tutumların işlevlerinin bilinmesi yardımcı olacaktır ve tutumların gerisindeki güdüsel süreçler değiştikçe tutum değişimi koşulları ve teknikleri de farklılaşacaktır (İnceoğlu, 2000). Aynı tutum, farklı bireyler için farklı işlevlere sahip olabilir ve aynı zamanda bir tutum birey için birden fazla işleve de sahip olabilir (Sakallı, 2001). Böylelikle tutumların işlevleri dört temel başlık altında verilebilir:

1.Bilgi işlevi: Tutumlar, dünyayı algılamalarında bireylerin bazı temel ölçütler geliştirebilmelerini sağlayan bir bilgilenme gereksinimi yaratma işlevine sahiptir (İsen, 2002).

2.Yararlı olma işlevi: Diğer bir adı 'İhtiyaçları karşılama işlevi' dir. Bu işlev tutumların bireyin en fazla ödül ve en az ceza beklentisi varsayımına dayanan, ayrıca bireylerin sosyal, ruhsal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamalarına, hedefledikleri amaçlarına ulaşmalarına yardımcı olur (İnceoğlu, 2000; Sakallı, 2001).

3.Egoyu savunma işlevi: Tutumların yapısında bireyin kişiliğini korumak ve temel değerlerine yönelik her türlü tehdidi önlemek vardır. Tutumun bu işlevi bireyin tanımak, bilmek istemediği öz algılamalarından kendini koruma isteğidir (Tolan, İsen, Batmaz, 1985; İnceoğlu, 2000).

4.Değer ifade etme işlevi: Birey kendini görmek istediği biçimde algılama sağlayan ve kendi değerleri açısından ifade eden birtakım tutumlar geliştirir ve bu tutumlarını başkalarına belirttiğinde kendi kişiliğini ve kimliğini ortaya koymuş olur (İnceoğlu, 2000; Sakallı, 2001).

2.9.3. Tutumu oluşturan ögeler

Tutumlar yalnızca bir davranış eğilimi ya da bir duygu değildir. Aynı zamanda biliş ve duygu davranış eğilimi bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 2006). Bir tutumun bilişsel bileşeni bireyin tutum nesnesine ilişkin bilgi, düşünce, fikir ve inançlarından oluşur. Duygusal bileşeni ise, bireyin tutum nesnesine ilişkin duygu ve değerlendirmelerinden oluşur. Davranışsal bileşenlerde ise, bir tutum Genellikle bireyi tutum nesnesine ilişkin davranışlarda bulunmaya

yöneltir. Bir nesneye ilişkin pozitif tutumu olan bir birey, bu nesneye karşı pozitif davranmaya, yakınlık göstermeye, ona yaklaşmaya ve onu desteklemeye yardım etmeye meyilli olacaktır. Bir nesneye ilişkin tutumu olumsuz olan bir birey ise bu nesneye ilgisiz kalma, o nesneden uzaklaşma, eleştirme ve hatta ona zarar verme eğilimini bile gösterecektir (Aydın, 1985). Tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi bulunmaktadır:

Bilişsel Öge: Bir tutumun bilişsel ögesi, bireyin tutum konusuna ilişkin bilgi, düşünce ve inançlarından oluşmaktadır (Özkalp ve diğerleri, 2002). Tutumların bilişsel ögeleri, tutum uyarıcıları hakkındaki bilgi ve inançlardan oluşur. Bunlar bireyin çevresindeki tutum konusu ile ilgili bilgileridir. Elde edilen bu bilgiler ya kişinin tutum objesi ile doğrudan deneyim geçirmesiyle ya da farklı şekillerde (okuyarak, duyarak) öğrenmesi ile oluşur. Bu açıklamanın doğal sonucu olarak tutumların, varlığı bilinen ve kabul edilen bir konuya karşı olduğu söylenebilir. Aksi takdirde, varlığı bilinmeyen bir konuya yönelik tutum oluşamaz. Tutum objesi ile bilgiler ne kadar gerçeklere dayanıyorsa onunla ilgili oluşan tutumlar o kadar etkili ve kalıcı olur. Tutum objesi ile ilgili elde edilen bilgi değiştiğinde oluşan tutum da değişir (Baysal ve Tekarslan, 1996).

Duygusal Öge: Duygusal öge, bir tutuma bağlı bireyin tutum konusuna karşı olan hisleri ya da heyecansal duygulardır (Güney, 1998). Bir tutumu, bir inanç, bir olgu veya bir gerçekten ayıran en önemli özellik, tutumun bir duygusal ögeye sahip olmasıdır (Özkalp ve diğerleri, 2002). Duygusal öge tutumun gerçeklerle açıklanamayan, kişiden kişiye ve gerçeklerle hoşlanma ve hoşlanmama yönünü oluşturur (Baysal ve Tekarslan, 1996). Bilişsel ögeye göre tutumun duyuşsal ögesi daha basittir. Olumlu ya da olumsuz bir tepki ön eğilimi olarak kendini gösterir. Bununla beraber bir tutumun ‘duyuşsal’ ögesi daha ağır basıyorsa değişmesi daha güçtür. Özellikle bireyin egosunu ilgilendiren konu veya olaylara karşı tutumu daha yoğun yüklüdür. Bireyin önceki deneyimleri olumlu ya da olumsuz duygular içinde olmasını etkiler. Bireyde herhangi bir uyarıcıya karşı olumlu veya olumsuz duygular oluşmuşsa, bireyin bu uyarıcılarla daha önce ilişkisi olmuş, bunları kabullenmiş ya da reddetmiştir demektir (İnceoğlu, 2000).

Davranışsal Öge: Davranışsal öge, bireyin tutum konusuna karşı bilinçli davranışları, gözlenebilen sözel veya diğer tüm davranışlarını kapsar (Gill, 1986; Kağıtçıbaşı, 2006). Davranışsal öge ise bireyin tutum konusuna karşı belli uyarıcı grubundaki davranış

eğilimini yansıtır. Davranış eğilimi konuşmalardan ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir. Davranışsal ögede bireyin sahip olduğu alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum objesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisi vardır. Bu yüzden davranışsal öge öncelikle iki tür davranış tutum konusunun hoşlanılan ya da hoşlanılmayan durumlarla olan ilişkisine dayalıdır (İnceoğlu, 2000). Davranışsal ögede duygu ve kanıya uygun olarak hareket etme eğilimi vardır. İnsanlar herhangi bir nedenle, her zaman duygularına uygun bir şekilde davranmaz veya davranamazlar. Bir nesneye karşı olumlu bir tutumu olan birey, bu nesneye karşı yaklaşmaya, yakınlık göstermeye, yardım etmeye, onu desteklemeye kısacası olumlu davranmaya eğilimli olurken; bir nesneye olumsuz tutumu olan birey ise, bu nesneye karşı uzaklaşma, ilgisiz kalma eleştirme, ona zarar verme gibi olumsuz eğilim gösterecektir (Özkalp ve diğerleri, 2002).

2.9.4. Tutum kuramları

Freedman ve diğerlerine (1993) göre tutumların oluşum ve değişiminde bazı temel kuramsal yaklaşımlar vardır:

Koşullanma ve pekiştirme: Bu kuram, tutumları öğrenilen diğer şeyler gibi alışkanlıklar olarak görmektedir. Bununla beraber, öğrenmenin başka biçimleri için geçerli ilkeler de tutumların biçimlenmesini belirlemektedir.

Özendiriciler ve çatışma: Özendiriciler ve çatışma kuramına göre ise birey kazançlarını en üst seviyeye çıkaran tutumu benimsemektedir.

İşlevselcilik: İşlevselcilik kuramına göre tutumlar, birey için sağladıkları yarar veya gördükleri işlev bakımından ele alınmaktadır.

Bilişsel tutarlılık: Bilişsel tutarlılık kuramına göre ise, bireylerin bilişleriyle davranışları arasında tutarlı ilişkiler kurmak meyilinde olduklarını ileri sürmektedir. Mevcut tutumlarla tutarlı olan düşüncelerin benimseneceğini ifade etmektedir.

Bu dört tutum kuramı, farklı kuramsal yönelimleri temsil ederler ve esas olarak tutumların biçimlenme ve değişimini açıklarken, vurguladıkları etmenlerde ayrılıklar gösterirler ve birbirleriyle çelişkili ya da tutarsız değillerdir (Freedman, Sears, Carlsmith, 1993).

2.9.5. Tutumların gelişimi ve oluşmasını etkileyen faktörler

İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar. Yani tutumları sonradan öğrenirler. Bazı tutumlar, bireylerin kendi deneyimlerine dayanırlar, bazıları ise farklı kaynaklardan elde edilirler. Tutumlar Genellikle pekiştirme, doğrudan deneyim, taklit ve sosyal öğrenme yoluyla edinilir (Kağıtçıbaşı, 2006). Bir kişinin tutumlarının büyük bölümü 12 ile 30 yaş arasındaki dönemde son şeklini alır ve daha sonra çok az bir şekilde değişir. Ergenlik dönemi olarak adlandırılan 12-20 yaşlar arasında tutumlar yavaş yavaş şekillenmekte, 21-30 yaşlar arasını kapsayan ilk yetişkinlik dönemi olarak adlandırılan dönemde ise tutumlar giderek kemikleşmektedir (Morgan, 2000).

Tutumlar, birden fazla faktörün etkisi altında oluşurlar. Bu faktörler araştırma sonuçlarına göre gruplandırılmıştır (Binbaşioğlu, 1995):

Bireyin özellikle ilk yaşlarındaki yaşantıları: Çocuğun ilk yaşlardaki nesnelere, insanlara ya da olaylara karşı geliştirdiği yaklaşma ve uzaklaşma ile ilgili tutumları, onu yaşamı boyunca etkisi altında bırakabilir. Kişisel deneyimlerden çok anne-babalar edinilen tutumların kaynağı olurlar. Anne-babaların onların tutumları üzerindeki etkisi çocuklar büyüdükçe azalmaktadır. Özellikle ergenlik döneminin başlangıcından itibaren farklı sosyal etkenlerin rolü giderek artmaktadır.

Bireyin daha önce edindiği önyargı, dogma, inanç ve değerlerin etkisi: Önyargı, hiçbir temele dayanmayan veya eksik, yanlış bilgiye dayanan düşüncelerdir. Önyargı olumsuz bir tutumdur. İnançlar ve değerler ise Genelde olumlu tutumlardır.

Bireyin içinde bulunduğu grup ve toplum içindeki konumu: Her birey toplum içinde belli konumda bulunmaktadır. Kendi tutum ve davranışlarını o konumdan beklenen tutum ve davranışlara göre düzenler. Birey başlangıçta olmasa bile zamanla bulunduğu grubun tutumlarını benimseyebilir.

Bireyin “benlik duygusu”nun etkisi: Benlik, bireyin ne olduğunu, ne olmak istediğini ve etrafı tarafından nasıl tanındığı hakkındaki “bilinçlilik” durumudur. Bireyler bu durumlara göre tutumlarında değişiklikler yapabilirler.

Görülen öğrenimin etkisi: Öğrenim sırasında birey, birçok bilgi ve beceriler vasıtasıyla alışkanlıklar edinir. Bunlar, tutumun, bilişsel ve düşünsel öğelerini oluştururlar. Bu öğelerde değişiklik oldukça, tutumlarda da değişiklik olur.

2.9.6. Tutumların değişmesi

Bir tutumun değişmesi, bir başkasını etkilemeye çalışan herkesi yakından alakadar eder. Bireylerin var olan inanç yapılarını değiştiren ve sarsan bir bilgi oluştuğunda tutumları değiştirilebilir (Balcı, 2005). Fakat güçlü olan tutumlar, zayıf olan tutumlara göre daha zor değişirler (Kenrick, Neuberg, Cialdini, 2005). Bireyin tutumları iki yolla değişebilir. Birincisi bireyin farkında olarak veya olmayarak sahip olduğu tutuma aykırı davranışta bulunmasıdır. Bu durum küçük bir ihtimalle de olsa tutumu değiştirebilir. Tutumlarda değişikliğe yol açabilecek ikinci yol ise daha etkilidir ve bireyle ikna edici bir iletişim içinde bulunmaktadır. Özellikle ergenlik dönemindeki bireyler akranlarından, bazı güvendiği kişilerden etkilenebilirler. Bu tip kişilerin ergen bireyle iletişimi tutumlarının kabuğunu kırıp, tutumlarının değişimine neden olabilir (Akpınar, 2006).

Tutum değişiminde;

- 1) Gönderilen mesaja dikkat edilmesi,
- 2) Mesajın anlaşılması,
- 3) Mesajın kabul edilmesi gerekmektedir.

Tutumların değişimine pek çok sürecin katkısı olmaktadır. Bu sürecin önemli parçaları çevresel ve genetik faktörlerdir (Bohner ve Wanke, 2002). İletişimin etkin olması mesajın içeriği ile de yakından ilgilidir. Dinleyicinin görüşünden ne kadar farklı bir görüşü ileri sürdüğü, mesajın ikna edici gücünü etkileyen önemli bir etkidir. Bununla beraber, bazı mesajlarda yalnızca ileri sürülen görüş açıklanır ve zıt olan bir görüşe yer verilmez. Burada önemli olan iletişim konusunun dinleyiciye ne kadar yakın olduğu ve onu ne kadar ilgilendirdiğidir (Kağıtçıbaşı, 2006). Aynı mesaj farklı ortamlarda verilirse, mesajın etkileri de ona göre farklı olur. Mesaj çok geniş kapsamlı ve karmaşık bir yapıya sahip olmadığı zaman, sözlü araçlar kullanılarak dinleyiciye iletiildiği zaman, basılı yayınlara oranla çok daha fazla etki sağlar. Fakat kapsamın seviyesinin yükselmesi ile birlikte dinleyicinin kafasında sorular oluştuğu zaman, basılı yayınlara geri dönme şansına sahip olması, basılı

yayınların etkisini artırır. Ayrıca gürültü, iletişim sürecinde bulunan ve gönderilen mesaj ile alınan mesaj arasında fark yaratan bir ögedir (Yüksel, 2005).

2.9.7. Tutum-davranış ilişkisi

Davranış; ortam, alışkanlık, tutum ve beklenti etkenlerinin birbirleriyle karmaşık etkileşimi sonucunda meydana çıkmaktadır. Bu etkenlerin her biri aynı doğrultuda ise veya birbirleriyle tutarlılarsa, davranış tahminimiz çok geçerli olacaktır (Kağıtçıbaşı, 2006). Bu etkenlerden herhangi birinin gücü, aynı anda var olan diğer etkenlerin gücü ve sayısı ile sınırlıdır. Bir tutuma karşı zıt tutumlara sahip olan iki kişi, gerçekte veya görünüşte aynı yönlü davranabilirler. Tutum, belli bir davranışın potansiyel göstergesidir. Fakat mutlaka olabileceği anlamına gelmez. Yani tutum, davranış için gerekli ve yeterli seviyede olamaz, sadece aracı olarak etken olabilir. Tutuma uymayan herhangi bir davranışın başlıca sebebi, bireyin tutumunu davranışla birlikte nasıl ifade edebileceğini öğrenmemiş olmasıdır. Yaşamın her döneminde, tutuma uygun bir biçimde davranmayı öğrenme toplumsallaşma sürecinin amacıdır. Fakat bireyin kendi tutumuna uygun davranması daima toplumun kişiye yüklediği rol davranışlarına denk olmayabilir. Karmaşık olan durumlarda, toplumun beklentisine uygun bir şekilde davranmayı öğrenmek çoğu kez güç bir süreçtir. Bu beklentilere ters düşse bile, bireyin kendi tutumuna uygun davranmayı öğrenmesi daha da zor olabilir.

Bireyin tutumunun ne yönde olduğunu anlamak için tutumun davranışsal boyutu yardımcı olur. Ayrıca davranışlar da tutumları etkileyebilmektedir. Doğuştan getirilmeyen tutumlar, değişik kaynaklardan etkilenecek şekilde sonradan oluşturulurlar. Yapılan bazı araştırmalar erken yaşlarda tutumların oluştuğunu, fakat yeni bilgiler, öğrenmeler ve tecrübelerle tutumların değişikliğe uğrayabileceğini göstermektedirler (Kağıtçıbaşı, 2006). Bireyin bulunmak istediği toplum ya da grup içerisinde uyum içinde yaşama mecburiyeti, o toplumun beklentilerine yönelik davranış sergilemeye kendiliğinden yöneltir. Böylelikle birey, tutumuna uyuşmasa bile, yani aykırı da olsa, bu davranışları benimsemeyi tercih eder (İnceoğlu, 2000). Tam anlamıyla geliştirilen bir tutum basit değil, karmaşık bir yapıdadır. Bireyin kendisi, başkaları, nesneler olgular veya sorunlar ile ilgili değerlendirmeleridir. Bu değerlendirmeler gözlenebilen ve ölçülebilen bilişsel, duyuşsal, davranış gibi yapılara sahiptir. Bu yapılardaki gelişim, değişim ve oluşumları etkiler (Kağıtçıbaşı, 2006).

Tutumlarla davranışlar arasındaki ilişkinin ölçümünü sınırlayan bir takım etkenler bulunmaktadır (İnceoğlu, 2000):

- Çevresel etkenler: Açık ve net olan bir tepki çoğu zaman, kişinin kendi tutumunun aynı zamanda da sosyal çevrenin denetim etkisi altındadır. Eğer sosyal çevrenin denetimi baskıcı bir yapıda ise, tutumun tepkiye ait olan desteği azalır ve böylelikle tutum ve davranış arasındaki paralel ilişki azalır.
- Tutum dışı etkenler: Bilimsel bir araştırmaya göre, esas sorunlardan birisinin test ortamının oluşturduğu yapay etkiyi ortadan kaldıramamak olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte, tutum ölçme tekniğinin kendisi, tutuma kaynaklık eden tepkiyi yönlendirebilir. Soru tekniği, olumlu ve olumsuz vurgu gibi olgular deneği motive edebilir yapıda olabilir.
- Ölçüm hatası: Ölçme tekniğinden kaynaklanan sorunlar tutum ve davranış arasındaki ilişkinin tam anlamıyla kurulamamasının diğer bir sebebidir. Ölçümlerde oluşan sapmalar, dikkatsiz anketörler, dikkatsiz yanıtlayıcılar, soruların yanlış anlaşılması gibi durumlar tutum davranış ilişkisinin doğru bir şekilde ölçülmesini engeller.

Sonuç olarak, bireyin bir nesneye karşı olan tutumu, bu nesneye karşı davranışını etkilediği gibi bu kişinin tutumu diğer insanları da etkileyebilir (Bohner ve Wanke, 2002). Fakat tutumların davranışları etkilediği düşünülmesiyle beraber olay, kişi ve varlıklara yönelik olan inanç ve duygularla gösterilen davranışlar, her zaman tutarlı olmayabilir (Özyürek, 2006). Tutumların davranışları hemen etkilemesi kolay değildir. Normlar, alışkanlıklar ve öğrenme süreçleri ile çevresel ortam etkenlerinin de rolü olduğu söylenebilir (İnceoğlu, 2000).

2.9.8. Tutum ve toplum

Bir grubun tamamının tutum düzeyi araştırıldığında, gruptaki bireylerin tutumları hakkında tek tek bilgi sahibi olmaya ihtiyaç yoktur. Yani cevapları ortak tutmak mümkündür. Yapılan bu uygulama tutumların daha gerçekçi bir biçimde meydana çıkmaları olasılığını artırır (Tavşancıl, 2005). Günlük hayatta sıkça rastladığımız kelimelerden olan inanç, tutum ve spor kavramları insanlık tarihinin başlangıcı ile beraber toplumsal normların içerisinde yer almıştır. Ayrıca toplumun sosyal, kültürel ve ahlaki yapısına yön veren önemli değerler

olarak karşımıza çıkmıştır. Bu kavramların geçmişte ve günümüzde olduğu gibi gelecekte de toplumsal yaşamda kendine önemli bir yer edineceği açıktır.

Birçok psikolojik etmenin daha kapsamlı ve açık olarak tanınmasından sonra bireyin toplumsal bir birim olarak kabul edilmesi mümkün olabilmiştir. Bireyin bütün hayatını kapsayan toplumsal bir etki alanı bulunmaktadır. Davranışların birçoğu başka bireylerle olan ilişkilerin algılanmasına, değerlendirilmesine ve onlar üzerinde edinilmiş birtakım yargılara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bireyin düşünsel dünyası, farklı farklı ilişkilerden edindiği izlenimlerin oldukça karmaşık bir sonucu oluşur. Birey birbiri ile çelişen, uyumlu ya da uyumsuz bir sürü düşüncenin tutsağıdır. Çok çeşitli olan bütün bu düşünce, yargı ve değerler birbirinden ilgisiz ve dağınık gibi görünüyorsa da her bireyin düşünce yapısı, davranış şekli ve eylem çizgisi kendi içinde örgütlenmiş bir bütün halindedir (Tolan ve diğerleri, 1991). Her bireyin çevremizdeki insan, nesne, düşünce ve olaylara yönelik farklı birtakım tutumları vardır ve bunlara karşı nasıl tepkide bulunacağımız büyük ölçüde bu tutumlarımız tarafından belirlenir. Ayrıca sosyal ortamlardaki davranışlarımız da belli bir ölçüye kadar bu ortamlara yönelik tutumlarımız tarafından şekillendirilmektedir. Böylelikle sosyal psikolojinin en önemli konularından birini oluşturan tutum konusu; bireyin sosyal ortamlardaki davranışlarını incelemektedir (Aydın, 1985).

2.9.9. Tutum ve spor

Tutumların oluşmasında etken olan doğuştan kazanılan yetenekler ve çevresel faktörler diğer bütün alanlarda olduğu gibi beden eğitimi ve spor alanında da yüzyıllardır kendisini hissettirmektedir.

Sporun tutumlar ve dini inançlar üzerindeki olumsuz etkileriyle beraber tutumların ve dini inançlarında spor üzerindeki olumsuz etkilerinden söz etmek mümkündür. Örneğin; 5. yüzyılda Hz. İsa'nın ölümünden sonra bin yıl süreyle tüm toplumsal gelişmeyi askıya alan dönemin adı "Karanlık Çağ"dır. Karanlığın simgesi ise Katolik kilisesidir. Bu dönemde ruhun üstünlüğüne öncelik veren Katolik töresinin mantığının doğal uzantısı olarak vücudu bağımsızlığa esir etmek gibi bir düşünce ve uygulama geliştirilmiştir. İşte Antik Olimpiyat Oyunları bu dönemde Roma İmparatoru Kral Theodosius'un emriyle sona erdirilmiş ve böylelikle spor 15. yüzyıla kadar dinsel baskıların altında kalmıştır (Üzüm ve Mirzeoğlu, 2003). Özellikle Avrupa'da 20. yüzyılda bazı dini akımların spor ile özdeşleşmesi

sonucunda, sporun ruhuna ters olan bazı şiddet olayları meydana gelmiştir. Örneğin; 62 kişinin hayatını kaybettiği olay 2 Ocak 1971 tarihinde oynanan İskoçya'daki maçta iki ünlü futbol takımı Glasgow Rangers (Protestan) ve Celtics (Katolik) takımları arasında her iki takımın taraftarlarının bandolarla kendi dini müziklerini çalmaları sonucunda ortaya çıkmıştır (Erkal, Güven, Ayan, 1998).

Ülkemizde ise maalesef halen bazı yanlış dini inanç, tutum ve hurafelerin sporun üzerindeki önemli etkileri görülmektedir. Örneğin; günümüzde bazı insanlar, İslam tarihinde “Kerbela” olayı olarak adlandırılan olayda Hz. Hüseyin’in boynunun kesilerek yerde yuvarlanması olayını yanlış yorumlayarak topla oynanan sporlara, özellikle de futbola karşı olumsuz bir tutum içerisinde bulunmaktadır. Bu gibi örneklerden anlaşıldığı gibi bir toplumdaki dini inançlar ve tutumlar ile sporun zaman içerisinde sürekli olarak birbiriyle çatıştığı görülmektedir. Fakat bu iki kurumun toplumsal işlevleri arasında bir paralellik bulunmaktadır. Yani her ikisinde de amaç, bireyleri fiziksel ve zihinsel olarak ruhsal doygunluğa ulaştırmaktır.

2.9.10. Tutumların ölçülmesi

İnsanların davranışlarının, insanların kendine ait tutumlarından kaynaklandığı düşüncesi oldukça yaygındır. Tutumların ölçülmesi mevzusu bu esasa dayanmaktadır (Özgüven, 2002). Tutum-davranış ilişkisinin idrak edilmesi ve tutumdan davranışın kestirilmesi, öncelikle tutumların güvenilir bir şekilde ölçülebilmesiyle alakalıdır. Bu sebeple sosyal psikologlar tutumların ölçülmesinde kullanılan çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir (Tavşancıl, 2005). Bogardus tarafından 1925 yılında tutumları doğrudan araştıran ve yaygın olarak kullanılan ilk yöntem geliştirilmiştir. Bu yöntem çeşitli etnik gruplar arasındaki “sosyal mesafe”yi incelemeyi amaçlamaktadır. Daha sonra Thurstone, “eşit aralıklar” yöntemiyle psiko fizikteki klasik çalışmadan uyarlanan tutumları ölçmek için bir ölçek tasarlama yöntemi önermiştir. Likert ise 1932 yılında Thurstone’un yönteminin bazı zor varsayım ve prosedürlerini kullanmadan, birçok konuya uygulanabilen tutum testleri oluşturmak amacıyla prosedürler geliştirmiş, bunu Guttman’ın “yığışimli ölçekleme” yöntemi izlemiştir. Bu çalışmalar psikolojik ölçme alanına tutumların değerlendirilmesiyle ilgili olarak birçok katkıda bulunmuştur (Şerif ve Şerif, 1996; Tezbaşaran, 1996).

Günümüzde ise tutum ölçeklerinin kullanımı oldukça karmaşık değerlendirmeler yapmak için Likert ölçeğiyle duygusal anlam ölçeğinin bir araya gelmesiyle başarılı bir şekilde kullanılmıştır. Pek çok modern ankete de önemli katkılar sağlayan Likert ölçeği, ölçülen tutum alanında birden fazla temel nitelikli boyut öncülüğünde yola çıkmıştır. Ayrıca gelişmiş bilgisayar yöntemleriyle araştırmacıların, bir dizi çok değişkenli istatistiksel metottan psikolojik verilerin analizine uzanan bir yelpazede seçim yapmaları olasılığını önemli ölçüde artırmıştır (Michael ve Graham, 2007). Likert ölçüm tekniği, tutum ölçeği hazırlamakta en kullanışlı metotlardan birisidir. Likert tarafından, emperyalizm, beynelmilelcilik ve zenci meselesine karşı tutumlar üzerinde yaptığı araştırmada ortaya atmıştır. Likert ölçeği ölçümlerde daha fazla bilgi vermektedir. Ayrıca bu ölçek; konuyla ilgili doğrudan doğruya alakalı ve uygulamacı tarafından kabul edilen çok sayıda hüküm ya da ifadenin toplanması ve bu ifadeleri denek grubuna tatbik ederek ‘tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, tamamen katılmıyorum’ şeklindeki her bir ifadeye karşı reaksiyonlarını kaydeder. Bu cevap seçeneklerine sıra ile 5, 4, 3, 2 ve 1 puanları verilerek her bir ferdin bütün maddelere verilen cevapların toplamını bularak, her bir madde ile toplam puan arasındaki korelasyonları bulunarak, elde edilen toplam puanla yeterli derecede korelasyon göstermeyen, yani testteki diğer maddelerle aynı şeyi ölçmeyen maddeler çıkarılır (Krech ve Crutchfield, 1980).

2.10. Beklenti

Türkçe sözlükte beklenti kelimesi, genel anlamı itibarı ile gerçekleşmesi beklenen şey, kişinin belli koşul ve durumların alacağı biçimler ya da kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü olarak karşımıza çıkmaktadır (Şebin, 2009). Diğer bir tanıma göre ise beklenti; hangi eylemin hangi sonuca yol açacağına ilişkin inanç olarak da tanımlanabilir (Hampton ve diğerleri, 1982). Beklenti, bireyin morali ile yakından ilişkili bir kavram olarak görülmekte ve birey açısından beklenti, hayata dair memnuniyetlerinde başlangıçta sahip oldukları ve iş hayatı boyunca yenilerini edindikleri beklentilerden etkilenir. İnsanların yaşamlarının her dönemine ve sorumluluk durumuna göre farklılık gösteren beklentiler, bulunduğu ortam, içinde yetiştiği kültür yapısı ve önem verdiği değerlere göre farklılık gösterir. Örneğin; aile sorumluluğu taşıyan aile reisinin beklentileri ile çocukluk dönemindeki bireyin beklentileri birbirinden tamamen farklılık gösterir. Bireyler bazen birden fazla beklenti içerisinde de olabilir ya da birkaç konuda daha az beklentiler içerisinde de olabilir. Buna eğitim, cinsiyet, inanç, ekonomik, sağlık, konum, sosyo-kültürel ve sahip

oldukları ya da olamadıkları vb. birçok değişken beklentilerin farklılaşmasına neden olur (Şebin, 2009). Beklentilerin yakından ilişkili olduğu diğer bir kavram ise güdülenmedir. Owens (1981) güdülenmeyi; insanları harekete geçiren ya da etkin hale getiren içsel bir durum olarak tanımlayarak, güdülenmenin istekler, dilekler, dürtüler vb. bir takım içsel koşullardan oluştuğunu ifade etmektedir.

2.10.1. Ailelerin beklentileri

Öncelikle ailenin tanımını yapmak gerekirse. Gökçe'ye (1976) göre aile; anne, baba, çocuklar ve tarafların kan akrabalarından aile biçiminin gereklerinden meydana gelmiş ekonomik ve toplumsal bir birliktir (Könezoğlu, 2006).

Aile içerisinde özellikle anne ve babalar çocukları üzerinde büyük rolleri olan kişilerdir. Aileler çocuklarını değişik etkinliklere yönlendirerek, onların sağlıklı olmaları, becerilerini geliştirmeleri, kendi kendini yönetebilmeleri, sorumluluk sahibi olmaları ve yaşamda özerk davranışlar sergileyebilmeleri beklentisindedirler (Hutchinson ve diğerleri, 2003). Son 20 sene genelde batı toplumlarında ailelerin beklentileri geleneksel aile yapısına yönelik baskılar, ailenin reisi olarak görülen babaların çocuğun her açıdan gelişimi için duyduğu sorumluluk, birey üzerindeki neo-liberal baskılar, aile yaşamındaki cinsel eşitlik üstüne liberal-feminist baskılar, cinsiyet ve cinsellik düşüncesindeki gelişmelerden dolayı dramatik bir şekilde değişmektedir. Aileler bu faktörlere bağlı olarak, çocukların eylemleri, nerede olduklarına ve ne yaptıklarına yönelik her an sorumluluk taşımaktadırlar. Bu durum ailelerin ahlaki bir değeri olarak, çocukların başarıları ve onların kişilik gelişimleri için daha önce hiçbir toplumda bulunmayan temel bir anlayışa hizmet etmektedir (Coakley, 2006).

Çocukların serbest zamanlarının çoğalmasından dolayı, 1950'li yılların başından itibaren aileler çocuklara yönelik düzenlenmiş spor faaliyetlerine yönelmelerini destekleyerek, artırmışlardır (Adler, 1998, akt; Pehlivan, 2009). II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise çocuk ve gençlere yönelik düzenlenmiş spor programlarında ciddi bir artış olmuştur. Bu dönemden önce kızlar daha çok ev içerisinde bulunup iyi bir anne olma amacıyla yetiştirilirken, erkekler daha aktif bir ortama sahip olarak yetiştirilmişlerdir. 1970 ve 1980'li yıllardan sonra ise toplumun bazı kesimlerine ait okullarda kız ve erkeklere eşit düzeyde imkanlar verilmiş ve bu uygulamanın sonucunda kızların da erkekler kadar başarılı olduğu görülmüştür (Coakley, 2001).

Günümüzde ise özellikle kentsel kesimlerde kız erkek ayırmaksızın aileler çocukların başarısı ve iyi bir aile örneği sunmak amacıyla çocuklarını spora katarken, aynı zamanda önemli seviyede zaman ve para harcamaktadırlar. Yani aileler çocuklarını spora götürürken, hem maddi hem de manevi açıdan çocuğun spora katılımına pozitif yönde bir destek vermektedirler (Pehlivan, 2009). Başka bir deyişle aileler çocukları için harcanan maddi kaynaklarından dolayı şikâyetçi olmadıkları gibi aynı zamanda çocukların yaptıkları spor ortamında rahat edebilecekleri fırsatlar yaratmaya çalışmakta ve aile bütçelerini çocukların spor aktivitelerine rahat bir şekilde katılabilmeleri için düzenlemektedirler. Aileler açısından eğer çocuklarının katıldığı spor ortamı güvenli olmayan bir mekanda ise oradan çocuğunu alarak; daha güvenli bir ortam sağlama, toplumsal değerleri öğrenme-öğretme, hoşlanılabilecek bir aktivite içerisinde kişiliklerini geliştirme ve en önemlisi sağlık, ruhsal ve sosyal kazanımlar beklemektedirler (Coakley, 2001; Coakley, 2006).

Çocuğun katılacağı aktiviteleri belirlemede ve beklentileri çoğaltma açısından ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi, yaşam tarzları ve inanışları etken rol oynamaktadır (Pehlivan, 2009). Özellikle yarışma sporlarında çocuklarının bütünüyle sosyalleşmesi ve başarılı olma beklentisi içerisinde olan aileler, çocukların kişisel olarak yaptıkları ve değer verdikleri eylemlere rağmen, oyun sonuçlarını ve performans kalitesini çocuklardan daha fazla ciddiye almaktadırlar. Buna bağlı olarak, çocuk eğer yaptığı sporda başarısız olursa, aileler bu başarısızlıkta sorumluluklarının olduğuna inanmakta; çocuk eğer başarılı olursa da aileler beklentilerinin karşılandığını düşünmektedirler. Ayrıca çocuk eğer dâhice bir şeyler yaparsa, aileler çok yüksek bir özgüven duygusu içerisine girerek diğer anne ve babaların kendilerine danışmaları gerektiğini ve özel bir ilgiyi hak ettiklerini düşünmektedirler (Coakley, 2006).

2.10.2. Sporcuların beklentileri

Her insanın beklentileri olduğu gibi sporcularında kendi uğraştıkları, emek verdikleri alanlarıyla ilgili bir takım beklentileri bulunmaktadır. Sporcuların beklentileri arasında; sağlıklı olmak, sağlığı korumak, iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak vb. gibi örnekler bulunmaktadır (Bayraktar, 2007). Ayrıca yapılan spor branşına göre farklılık göstermekle birlikte sporcuların geleceğe yönelik beklentileri ise; elit sporcu olmak, millî takıma seçilmek ya da eğer millî takımda ise millî takımdaki görevine devam etmek, statü kazanmak, çok para kazanmak, düzenli gelir elde etmek ve kazanılan sosyal statüyü de spor alanı dışında kullanmak istemektir (Kılıcıgil, 1998).

2.11. Araştırma İle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.11.1. Araştırma ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar

Gökçe'nin (1984) çalışmasında, orta öğretim gençliğinin beklenti ve sorunları ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Çalışmanın amacı; içinde bulundukları koşullarla birlikte orta öğretim gençliğinin gereksinimlerini ve sorunlarını ortaya koyarak, bu yaş grubuna götürülecek hizmetlerin planlanmasına yardımcı olacak bilgi birikimini sağlamak ve bu yönde bazı çözümler önermektir. Araştırmanın sonuçları; aile yapısı ve eğitim sisteminin; gençlerin düşüncelerine saygı duyulması, düşüncelerini anlatabilme ve tartışabilme olanaklarının tanınması, toplumun sorunlarına ve etkinliklerine katkıda bulunma, toplumdaki soyutlanmamaları gibi isteklerini karşılayacak özellikte olmadığını göstermiştir. Ayrıca birbirinden farklı eğitim programlarının uygulandığı liselerde öğrenim gören gençlerin davranış, tutum, beklenti ve sorunları, öğrenim gördükleri lise türlerine göre farklılıklar göstermiştir. Gençlerin geleceğe ilişkin kaygılarının, üniversiteye girememe, işsizlik ve meslek edinme konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

Yıldıran ve Yetim'in (1996) çalışmasında, farklı cinsiyetteki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda; kız öğrencilerin beden eğitimi dersinden beklentilerinin sosyal, zihinsel, etik, estetik, ritmik ve koordinatif nitelikler üzerinde yoğunlaştığı, erkek öğrencilerin beden eğitimi dersinden beklentilerinde ise fiziksel gelişim amacının ön plana çıktığı görülmüştür. Bu çalışmanın bulguları sporda sosyo-demografik özelliklerin etkili olduğunu göstermiştir.

Sunay ve Saracaoğlu'nun (1997) çalışmasında, Türk sporcusunun spordan beklentileri ile spora yönelten unsurlar araştırılmıştır. Türkiye'de lisanslı spor yapan sporcuların yaptıkları spor branşıyla ilgili beklentileri olduğu görülmüştür. Bu beklentilerin başında spor yaparak sağlıklı olmak, iyi bir fiziki görünüme sahip olmak ve milli takıma seçilmek gelmektedir. Bu sonuçlara bağlı olarak, toplumda sporun yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalara yer verilmesinin, söz konusu beklentilerin gerçekleşmesi açısından oldukça önemli olduğu görülmüştür. Böylelikle, Türkiye'de futbol dışındaki spor branşlarının yaygınlaştırılması için gerekli spor tesisi, spor eğitici, araç-gereç ve malzeme ile spor organizasyonlarının sık sık gerçekleştirilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir.

Pehlivan ve diğerlerinin (2003) sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutum ve görüşlerini analiz etmek ve çözüm önerileri üretmek için yapmış oldukları araştırma sonucunda; sınıf öğretmenlerinin % 48'i aldıkları beden eğitimi dersini yeterli bulmamakta, %58,2'si de beden eğitimi dersinin istedikleri biçimde yönetemediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ders saatinde beden eğitimi dersi yapmayarak; sınıfta oyun oynattıkları, diğer derslere çalıştırdıkları ve kitap okutma gibi etkinliklere yer verdikleri görülmüştür.

Üzüm ve Mirzeoğlu'nun (2003) çalışmasında, inanç ve tutumlarda sporun yeri ve önemi konusu araştırılarak; inanç, tutum ve spor kavramlarının birbiri ile olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada sporun dünyada ve özellikle ülkemizdeki insanların inanç ve tutumlarındaki yeri ve önemine değinilmiştir. Araştırma bulgularına göre ise; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki insanların spora inanç ve tutumlardan dolayı bireylerin Genelde takım sporlarından çok ferdi (karate, güreş, judo, taekwondo vb.) sporlara yöneldikleri gözlenmiştir.

Çeliköz ve Çetin'in (2004) çalışmasında, Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma bulgularında; cinsiyet ve aylık gelir ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında negatif bir ilişki gözlenmiştir. Annenin eğitim durumu ile tutumlar arasında düşük sayılabilecek bir ilişki bulunmuştur. Babanın eğitimi, sınıf, okuldaki başarı durumu, ailesinde öğretmen bulunma durumu, kardeş sayısı ile mesleğe yönelik tutum arasında pozitif bir ilişki gözlenmiştir.

Kaya'nın (2004) yaptığı çalışmada, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularında öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları ile sınıf düzeyleri, ikamet ettikleri en uzun süreli yere göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları ile ortaöğretim başarı puanı, ailenin gelir düzeyi, cinsiyet ve bölümlerini seçme nedenlerine göre anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Semerci ve Semerci'nin (2004) çalışmasında ise, üniversitelere göre öğretmenlik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda cinsiyete ve üniversitelere göre öğretmenlik mesleğine karşı beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının tutumları arasında istatistiksel

açından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak yapılan istatistiksel analizlerde öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Tutumun olumlu olması halinde öğrencilerin derslere karşı güdülenmesinin yüksek olacağı, sınıftaki etkinliklere katılacağı, çaba harcayacağı, mesleğe ilgi duyacağı, heyecanlı ve istekli olacağı belirlenmiştir. Ancak beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümlerinde derslere giren öğretim elemanları, beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin ilgisizliğinden, çalışmamasından, ders esnasında konuşma gibi davranışlarından şikâyet etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin tutumlarına uygun davranmadıklarını göstermiştir. Beden eğitimi ve spor bölümlerinin psiko-motor davranışlarını daha çok kapsaması onların sürekli hareketli olmalarına neden olmuştur. Bu da öğretmenlik meslek bilgisi gibi daha çok bilişsel alana dayalı olan derslerin onların fiziksel hareketlerini kısıtlayacağı şeklinde yorumlanmıştır. Bu nedenle onların sınıf içi davranışlarının, tutumları yüksek olsa da davranışlarını olumsuz etkileyeceği şeklinde açıklanmıştır. Bölümler arasında, cinsiyet ve üniversiteler açısından, benzer öğretim programlarını alan öğretmen adayları arasında mesleğe karşı tutumlarda farklılık görülmemiştir.

Apaydın ve diğerlerinin (2005) çalışma sonucuna göre ise Bursa ilindeki ilköğretim okullarında, aşırı ilgi ve isteğe rağmen, zaman ve konu olarak beden eğitimi derslerinde futbol branşına yeterli düzeyde yer ve zamanın ayrıldığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların % 82,7'si ilköğretim okullarında beden eğitimi dersinin dışında 'futbol' adı altında bir dersin açılmasını da istemişlerdir. Bu katılımcılar, ilköğretim okullarına konulacak bu dersin, futbola karşı yetenekli çocukların daha erken tespit edilerek futbola kazandırılması açısından büyük yararlar getireceğini vurgulamışlardır. Ayrıca araştırmaya dahil olan öğrenciler, konulacak futbol dersinin, çocuk ve gençlerin okul eğitimlerine ve sosyalleşmelerine de büyük katkı sağlayacağını belirtmişlerdir.

Şirin ve Bozkurt'un (2005) çalışmasında ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersi ile ilgili tutum ve uygulamaları araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine olan tutumlarının anlamlı bir sonuç vererek oldukça olumlu tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin yaş, cinsiyetleri, hizmet süreleri, medeni durum ve katılmış oldukları hizmet içi eğitim seminerlerine göre tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Tekin ve diğerlerinin (2005) yaptığı çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin çeşitli değişkenler açısından lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı göstermiş oldukları tutum ve görüşlere etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; beden eğitimi derslerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin ilgi ve davranışları ile hem erkek hem de kız öğrenciler açısından önemli olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin bu derse karşı tutum ve görüşlerini olumlu yönde etkilediği gözlenmiştir.

Altay ve Özdemir'in (2006) çalışmasında ise Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim 1. kademesinde öğrenim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin tutum ortalamalarında cinsiyete göre anlamlı fark gözlenmiştir.

Şimşek ve Gökdemir'in (2006) çalışmasında ortaöğretimde atletizm yapan sporcu öğrencilerin atletizm branşına yönelme nedenleri ve beklentilerini araştırılmıştır. Atletizm sporcu lisansına sahip öğrencilerin atletizm branşından beklentilerinin, millî takıma seçilmek, millî olmak, ileride sporla ilgili üniversite düzeyinde eğitim görmek, iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak olduğu saptanmıştır. Öte yandan, hakem olmak, antrenör olmak, çevresiyle, spor yapan popüler biri olarak ilişkilerini sürdürmek, iyi bir fiziki görünüme sahip olmak maddi olanaklara kavuşmak gibi beklentileri de son sıralarda yer almıştır. Öğrencilerin, maddi gelir sağlamak için spor yapmadıkları gibi yaptıkları spordan maddi bir beklentileri de bulunmadığı, öncelikle manevi doyumun peşinde oldukları, daha sonra yine spor sevgisiyle olsa gerek, yine bu alanda kendilerini geliştirip, bu alanda ilerlemek gibi beklentiler içerisinde oldukları görülmüştür.

Alibaz ve diğerlerinin (2006) çalışmasında ise Türkiye'de üst düzey Taekwondo, Karate ve Kick-boks sporcularının bu spor branşına yönelmelerini teşvik eden unsurlar, bu branşı yapma nedenleri ve bu branşlardan geleceğe yönelik beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan Taekwondo sporcularının, geleceğe yönelik en önemli beklentilerine ilişkin görüşlerinde “maddi kazanç sağlamak” olduğu tespit edilirken, Kick-Boks branşında “millî olmak, millî takıma seçilmek”, Karate'de ise yine “maddi kazanç sağlamak” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yaptıkları spordan beklentileri arasında, yaşadığım sosyal çevrede sporcu kimliğimle tanınarak popüler olmak seçeneğine verilen cevaplar arasında cinsiyetler arası anlamlı fark bulunmuştur. Erkek

sporcular spordan beklentileri arasında sosyal çevrelerinde sporcu kimlikleri ile tanınarak popüler olmanın önemli olduğunu belirtmektedirler.

Çoban'ın (2006) çalışmasında, Spor Lisesi öğrencilerinin tercih ettikleri alana ilişkin tutum ve beklentileri araştırılmıştır. Çalışma sonucuna göre öğrenciler Spor Lisesini tercih nedenleri arasındaki fiziksel beklentilerini (% 47,6) sağlık ve mutluluk olarak belirtmişlerdir. Fiziksel beklentileri arasında % 25,4 oranında 'iyi bir vücut kompozisyonuna sahip olmak' seçeneği belirtilmiştir. Öğrenciler Spor Lisesini tercih ederken, gelecek ile ilgili beklentilerini, % 38,1 oranı ile 'gelecekte iyi bir sporcu olmak' olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 33,4'ü, 'beden eğitimi ve spor bölümüne girmek' gibi bir beklenti içerisindeyler. Öğrenciler Spor Lisesini tercih ederken, sosyal yönden beklentilerini, % 42,9'u 'kendine olan güveni geliştirmek', % 28,6'sı 'kişilik geliştirmek' olarak dile getirmişlerdir.

Bayraktar ve Sunay (2007) Türkiye'de elit kadın ve erkek voleybolcuların spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan beklentilerini araştırmışlardır. Erkek sporcuların voleybol sporundan "iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak", "antrenör olmak" ve "maddi olanaklara kavuşmak" beklentileri içinde oldukları saptanmıştır. Türkiye'de sporcuların voleybol sporundan beklentileri arasında "iyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak", "beden eğitimi öğretmeni olmak", "maddi olanaklara kavuşmak" I. lig, "sağlıklı olmak ve sağlığını korumak", "iyi bir fiziki görünüme sahip olmak" beklentileri ise, III. lig statüsünde yarışan sporcular için öncelik olmuştur.

Soyer ve Can'ın (2007) araştırmasında ise beden eğitimi öğretmenlerinin iş tatmini ile mesleki beklenti, mesleki destek ve mesleki memnuniyet gibi faktörler arasındaki ilişkiler belirlenmek istenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, beden eğitimi öğretmenlerinin sporla ilgili mesleki beklentileri arasında, spor tesislerinin yeterli olduğu bir okulda görev yapma beklentisi, başarılı sporcular yetiştirme beklentisi, başarılı bir antrenör olma beklentisi ve ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarında görev alma beklentisi ön plana çıkmıştır. Ayrıca kişinin mesleğine ilişkin beklenti ve özlemlerinin düşük olmasının işle ilgili tutum ve davranışlarını doğrudan etkilediği belirlenmiştir.

Yıldırım ve Sunay'ın (2009) yapmış oldukları çalışmada, Türkiye'de tenis sporu ile uğraşan ve profesyonel anlamda ilerlemek için çalışan sporcuların tenis sporuna başlama nedenleri

araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, oyuncuların tenis sporundan beklentilerinin en çok ünlü bir tenisçi olmak ve yurtdışındaki üniversitelerden burs almak olduğu görülmüştür. Ayrıca sağlıklarını korumaları, iyi bir fiziki görünüme sahip olmaları, maddi olarak rahat bir yaşam sürmek istemeleri ve millî takım sporcusu olmak istemeleri gibi beklentilerinin de çok fazla yer aldığı belirlenmiştir.

Pehlivan'ın (2009) çalışmasında ise, spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda ailelerin, çocuklarının gelişimi için spora devam edebilmeleri konusunda istekli davrandıkları, bu isteğin devamlılığı için sağlıklı ortamların oluşturulması yönünde beklentileri bulunduğu görülmüştür. Ancak çocukların sürekli spor yapabilmeleri için önlerinde ciddi engellerin olduğu ve dolayısıyla bu engeller yüzünden spor yoluyla elde edilebilecek olan sağlık, ruhsal, pedagojik ve sosyal kazanımların azalacağı, yetenekli olan çocukların da spor ortamından uzaklaşabileceği belirtilmiştir. Aynı zamanda spora katılım yoluyla çocuğun sağlığında, sosyal yaşamında ve bireysel ilişkilerinde önemli sayılabilecek değişimler meydana geldiği tespit edilmiştir.

Yıldız'ın (2010) çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve karşılaştıkları problemler araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre; daha fazla egzersiz yapan sınıf öğretmenlerinin, daha az egzersiz yapan ve hiç egzersiz yapmayan sınıf öğretmenlerine göre beden eğitimi dersine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları ve daha az problemle karşılaştıkları belirlenmiştir. Beden eğitimiyle ilgili sertifikaya sahip olan sınıf öğretmenlerinin, sertifika sahibi olmayan sınıf öğretmenlerine göre; beden eğitime yönelik hizmet içi eğitim alan sınıf öğretmenlerinin, hizmet içi eğitim almayan sınıf öğretmenlerine göre beden eğitimi dersine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

Alvurdu ve Şenel'in (2010) araştırmasında, lise eğitimi sürecinde lisanslı olarak futbol oynayan öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşantılarıyla ilgili sorunlar araştırılmıştır. Futbolcu öğrencilerin % 88 gibi büyük bir çoğunluğunun ailesi ile birlikte yaşadığı tespit edilmiştir. Futbolcu öğrencilerin, % 60'ının 4-8 yıl arası faal spor yaptıkları, % 27'sinin Süper Amatör ve % 29'unun 1. Amatör Ligler olmak üzere büyük çoğunluğunun amatör liglerde oynadığı tespit edilmiştir. Futbolcu öğrencilerin % 70'inin haftada 3-5 gün ve % 83'ünün günde 1-3 saat arası antrenman yaptıkları, ayrıca % 56'sının okul takımlarında yer

aldıkları belirlenmiştir. Futbolcu öğrencilerin, % 87 gibi büyük bir çoğunluğunun da millî müsabakalarda yer almadığı gözlenmiştir. Futbolcu öğrencilerin ilk üç sırada millî takımda ülkesini temsil etmek, çok para kazanmak ve sağlıklı bir birey olmak amacıyla futbol oynadıkları ve bununla beraber % 12 gibi bir azınlığın ise, “amatör olarak sevdiği ve zevk aldığı için” futbol branşını yaptıkları tespit edilmiştir.

Salman ve Sunay’ın (2012) çalışmasında, Türkiye’de basketbol branşında yarışan 14-16 yaş arası sporcuların basketbol sporuna başlamalarına neden olan etkenleri ve bu spordan beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Sporcuların basketbol branşıyla uğraşma nedenleri araştırılmış ve öncelikle sporcuların basketbol branşını sevdikleri için bu sporu seçtikleri sonucu ortaya çıkmıştır. 14-16 yaş grubu sporcularının basketbol sporundan beklentilerinde öncelikli olarak millî takıma seçilme beklentisi ön plana çıkmıştır. Ayrıca araştırmada basketbol sporundan ‘İyi bir sporcu olmak ve hayatını spordan kazanmak’ beklentileri 14 yaş grubundaki sporcuların lehine çıkmıştır.

Erbaş ve diğerlerinin (2012) çalışmasında ise, ilköğretim öğrencilerinin anne-baba tutumlarının psikomotor beceri düzeyine etkisi araştırılmıştır. Annelerin otoriter tutumları arttıkça işitsel reaksiyon zaman düzeylerinin de arttığı, esneklik ve sprint düzeylerinin ise azaldığı görülmüştür. Aşırı koruyucu ve otoriter tutumların, çocuğun hareketlerini kısıtlayacağı, böyle bir ortamda yetişen çocuğun becerilerini geliştiremeyeceği savunulmuştur. Ayrıca, anne-baba tutumlarının diğer motor beceri düzeyleri üzerinde bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Batmaz ve diğerlerinin (2013) araştırmasında, ortaöğretim kurumlarında voleybol oynayan sporcuların, spora karşı beklenti ve memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Sporcular açısından beklentilerin karşılanması ve memnuniyet düzeyinin artırılması oldukça önemlidir. Çalışma bulgularına göre, sporcular ailelerinden ve öğretmenlerinden kendilerinin spor yapmalarını desteklemelerini istemektedirler. Sonuç olarak bu çalışmada, sporcuların spora yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri birbirine yakın düzeyde ve yüksek oranda olduğu, sportif aktivitelerin öğrencilerin derslerini olumsuz etkilemeyeceği, ders başarılarının artırılması için okul yönetimi tarafından gerekli tedbirlerin alınması gerektiği, aileler ve öğretmenlerin öğrencileri spora teşvik etmesi ve bu doğrultuda onları desteklemesi gerektiği belirlenmiştir.

2.11.2. Araştırma ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar

Aicinena (1991) beden eğitime ilişkin öğretmen ve öğrenci tutumları konulu çalışmasında, öğretmen davranışlarının öğrencilerin fiziksel eğitime olan tutumlarını etkilediği belirlenmiştir.

Young ve diğerlerinin (1996) çalışmasında, toplum sağlık eğitiminin fiziksel aktivite bilgisine, tutumlara ve davranışlara etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda gruplar arasında tutum açısından gelişme olsa da toplum sağlık eğitimi programı geliştirmek için yetersiz görülmüştür.

Morey ve Karp'ın (1998) çalışmasında, beden eğitiminde iyi olan bazı öğrencilerin neden beden eğitimini sevmedikleri araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmen ve öğrenci beklentilerindeki farklılığın öğrencilerin beden eğitime ilişkin tutumlarını etkilediği belirtilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerin hareketleri öğrenmelerini ve etkinlikleri arttırmalarını istedikleri, fakat öğrencilerderste istedikleri içeriği göremedikleri ifade etmişlerdir. Bu çalışmada ayrıca velilerin inanç ve tutumlarının da öğrencilerin beden eğitime ilişkin tutumlarını etkilediği görülmüştür.

Chung ve Phillips'in (2002) çalışmasında, beden eğitime olan tutum ve boş zaman egzersizi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmada lise öğrencilerinin cinsiyet ve milliyete göre, beden eğitime olan tutumları ve serbestzaman egzersizi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, fiziksel eğitime yönelik tutumlarda cinsiyet ve milliyet açısından anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Tayvanlı öğrencilerin Amerikalı öğrencilerden daha olumlu tutumlara sahip oldukları, erkeklerin kızlara göre daha fazla serbest zaman egzersiz değerlerine sahip oldukları gözlenmiştir. Ayrıca Amerikalı öğrencilerin Tayvanlı öğrencilerden daha fazla serbest zaman değerlerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Honora'nın (2002) çalışmasında ise, ergenlerin geleceklerine ilişkin düşünceleri ve bu düşüncelerin nasıl biçimlendiği incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentileri akademik, iş, spor, serbest zaman, aile ve evlilik olmak üzere farklı kategorilerde toplanmıştır. Akademik başarıları yüksek olan öğrenciler uzun döneme ait beklenti ve hedeflere daha fazla vurgu yapmışlardır. Başarı durumları ve cinsiyet, geleceğe

ilişkin bakış açılarında önemli farklılıklar yaratan değişkenler olarak saptanmıştır. Bununla birlikte akademik başarı düzeyi yüksek olan kız öğrenciler, diğer gruplara nazaran daha uzun dönemli gelecek hedefleri ortaya koyan grup olarak ortaya çıkmıştır.

Marjoribanks'ın (2005) çalışmasında, yirmi yaş ortalamasına ve farklı etnik ve sosyal geçmişe sahip gençlerin eğitimden beklentileri ve hedeflerine ulaşabilmeleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, gençlerin beklentilerini ve eğitimsel hedeflerini belirleyen en önemli faktörlerden birisi aile geçmişi olarak saptanmıştır. Cinsiyet ise hedef ve beklentileri etkileyen değişkenlerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Alt sosyal statüye dahil ailelerden gelen gençlerin tüm düzeylerdeki hedeflerine ulaşmada etnik gruplarının farklılığının etkili olduğu görülmüştür. Yüksek sosyal statüye dahil ailelerden gelenlerde hedeflerine ulaşmada etnik grupların etkisi çok düşük olarak saptanmıştır.

Robazza ve diğerlerinin (2006) çalışmasında, beden eğitiminde öğrencilerin tutumları ve duygularını değiştirmesi, fiziksel eğitim akrobatik hareketlerinin, bireylerin okul dışı serbest zamanlarını fiziksel ve psikolojik zorluklarla sınıflandırılan macera sporlarına yönelimlerini değiştirmede etkin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın bulguları katılımcıların tutumlarının değişmesinde müdahale etmenin etkili olduğunu göstermiştir.

Rees'in (2007) çalışmasında, sporcuların spordaki beklentilerin nitelik boyutlarındaki temel ve interaktif etkileri araştırılmıştır. Katılımcıların gelecekteki beklentilerinin kararlılık ve kişisel kontrolü sağlama olduğu bulunmuştur. Fakat bunların işlevlerinin az ya da fazla olduğunun başarıya göre değiştiği görülmüştür. Ayrıca araştırmanın bulgularında, daha başarılı olma beklentisi kararlılık ve kişisel kontrolü olumlu yönde etkilerken, daha az başarılı olma beklentisinin olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

Subramaniam ve Silverman'ın (2007) çalışmasında, ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine ilişkin tutumları araştırılmıştır. Genel olarak öğrencilerin beden eğitime yönelik tutumları ve sınıf düzeyine göre farkı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin beden eğitime yönelik tutumları pozitif çıkarken, sınıf düzeyine göre ise ters orantılı çıkmıştır. Yani sınıf düzeyi yükseldikçe tutum değerlerinde azalma olduğu gözlenmiştir.

Hardman'ın (2008) çalışmasında, okullarda beden eğitiminin durumunu araştıran ulusal ve uluslararası araştırmalar incelenerek, Kasım 1999'da Berlin'de düzenlenen Beden Eğitimi Dünya Zirvesi (Physical Education World Summit)'nden günümüze okul beden eğitiminin dünya Genelindeki durumu hakkında rapor verilmiştir. Eğitim programına ayrılan yetersiz süre, uygun olmayan eğitim programı, beden eğitiminin algılanan düşük statüsü, yetersiz nitelikli ve/veya yeterli derecede eğitilmemiş öğretmenler (özellikle ilköğretim okullarında), sıklıkla yetersiz bütçe ve büyük sınıflarla ilişkilendirilen yetersiz tesis, araç-gereç ve öğretim materyalleri, bazı ülkelerde, okul dışındaki geniş toplum programlarına ve tesislerle kurulacak ilişkilere yönelik bir farkındalık eksikliği, toplumsal cinsiyet eşitliğini ve engelli öğrencilerin tam katılımını sağlama yönündeki engeller var olmaya devam eden endişeler olarak tespit edilmiştir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırmada kullanılan model, evren, örneklem, verilerin ve veri toplama aracının özellikleri, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının sonuçları, verilerin uygulanması ve bulguların elde edilmesinde kullanılan istatistiksel teknikleri kısımlarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, betimsel araştırma niteliğinde olup, nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma süreci öğrencilerin futbol branşına yönelik tutum ve beklentilerine yönelik mevcut durumları ortaya çıkarmayı amaçladığından betimsel araştırma deseninin kullanılması veri toplama süreci için avantaj sağlamıştır. Bunun için lise öğrencilerinin futbol branşına yönelik tutum ve beklentileri tarama yöntemi kullanılarak betimlenmeye çalışılmıştır. Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan tarama araştırmaları, geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili olarak görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalardır (Tanrıöğen, 2011). Bu araştırma da betimleme sürecinde futbol branşına yönelik tutum ve beklentiler bir olgu olarak düşünülmüş ve araştırmacı tarafından bu olguyu etkileyebileceği düşünülen bazı bağımsız değişkenlerle (yaş, doğum yeri, sınıf seviyesi, başarı düzeyleri, anne öğretim durumu, baba öğretim durumu, ailenin aylık gelir durumu, lisanslı futbolcu olma durumları gibi) ilişkisi incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın hedef evreni tüm Türkiye’de bulunan liselerde öğrenim gören öğrencileridir. Ancak hedef evren ulaşılması hemen hemen imkânsız olan evrendir ve araştırmacının ideal seçimidir. Ulaşılabilir evren ise araştırmacının gerçekçi seçimidir ve ulaşılabilir olandır (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2011). Bu araştırmanın ulaşılabilir evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kırşehir İl merkezinde bulunan liselerde öğrenim gören 4526 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Yapılan ön araştırma neticesinde, Kırşehir il merkezinde bulunan ve farklı alanlarda eğitim veren 21 tane lise tespit edilmiş olup, bu liselerde öğrenim gören öğrenciler ulaşılabilir evren olarak seçilmiştir.

Ulaşılabilir evrenden tabakalı seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak çalışma örneklemini oluşturulmuştur. Sınırlandırılmış evrene genelleme yapabilmek amacıyla, 4526 öğrenci arasından % 99 güven aralığında 0.01 sapma miktarıyla 2168 kişiye ulaşmak yeterlidir. Bu çalışmada ise Kırşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü izniyle 1938 öğrenciye ölçekler uygulanmıştır. Bu örneklem büyüklüğünün evrene genellenebilirliği yüksek düzeydedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin okullara göre dağılımlarına Çizelge 3.1’de yer verilmiştir.

Çizelge 3.1. Araştırma Örnekleminde Bulunan Öğrencilerin Okullarına Göre Dağılımları

<i>Tabaka</i>	<i>Okullar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	Prof.Dr. İlhan Kılıçözlu Fen Lisesi	89	4,6
	Sosyal Bilimler Lisesi	62	3,2
	Hacı Fatma Erdemir AnadoluLisesi.	131	6,8
	Hayriye Kımçak Anadolu Lisesi	89	4,6
	Kırşehir Anadolu Öğretmen Lisesi	95	4,9
	Kırşehir Lisesi	309	15,9
	Osman Yalçinkaya Anadolu Lisesi	106	5,5
	Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi	140	7,2
	Sıddık Demir Anadolu Lisesi	98	5,1
	Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi	17	0,9
Din Öğretimi GenelMüdürlüğüne Bağlı Liseler	Anadolu İmam Hatip Lisesi	145	7,5
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Endüstri Meslek)	363	18,7
	F.M.M. Kız Teknik ve MeslekiAnadoluLisesi	21	1,1
	Aşıkpaşa Meslekive TeknikAnadoluLisesi. (Ticaret Lisesi)	148	7,6
	D.M.M. Mesleki ve TeknikAnadoluLisesi (Otelcilik Lis.)	45	2,3
	İMKB 75. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Sağlık Meslek)	80	4,1
Toplam		1938	100,0

Araştırma grubunu Kırşehir İl merkezinde bulunan liselerde öğrenim gören 1938 erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördüğü okullara göre dağılımları incelendiğinde 21 (% 1,1) öğrencinin Fatma Muzaffer Mermer Kız Teknik ve Meslek Lisesi,

131 (% 6,8) öğrencinin Hacı Fatma Erdemir Anadolu Lisesi, 89 (% 4,6) öğrencinin Hayriye Kımçak Anadolu Lisesi, 145 (% 7,5) öğrencinin Kırşehir Anadolu İmam Hatip Lisesi, 95 (% 4,9) öğrencinin Kırşehir Anadolu Öğretmen Lisesi, 45 (% 2,3) öğrencinin Kırşehir Durdu-Muzaffer Marşap Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 309 (% 15,9) öğrencinin Kırşehir Lisesi, 80 (% 4,1) öğrencinin Kırşehir Merkez İMKB 75. Yıl Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, 17 (% 0,9) öğrencinin Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi, 106 (% 5,5) öğrencinin Kırşehir Osman Yalçınkaya Anadolu Lisesi, 62 (% 3,2) öğrencinin Kırşehir Sosyal Bilimler Lisesi, 363 (% 18,7) öğrencinin Kırşehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, 148 (% 7,6) öğrencinin Kırşehir Ticaret Meslek Lisesi, 140 (% 7,2) öğrencinin Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi, 89 (% 4,6) öğrencinin Prof.Dr. İlhan Kılıçoğlu Fen Lisesi, 98 (% 5,1) öğrencinin de Sıddık Demir Anadolu Lisesinde öğrenim gördüğü görülmektedir.

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin kişisel özelliklerine ilişkin değişkenlere ait bilgiler ile ilgili frekans ve yüzdelik değerleri Çizelge 3.2’de görülmektedir.

Çizelge 3.2. Araştırma Örneklemine Bulunan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Sayısal Dağılımları

Bağımsız Değişkenler		f	%
Yaş	14-15 yaş	478	24,7
	16-17 yaş	1182	61,0
	18 ve üstü yaş	278	14,3
	Toplam	1938	100,0
Doğum yeri	İl	1263	65,2
	İlçe	468	24,1
	Kasaba	128	6,6
	Köy	79	4,1
	Toplam	1938	100,0
Sınıf seviyesi	1. sınıf	615	31,7
	2. sınıf	627	32,4
	3. sınıf	501	25,9
	4. sınıf	195	10,1
	Toplam	1938	100,0
Başarı Düzeyleri	Düşük	113	5,8
	Orta	1301	67,1
	Yüksek	524	27,0
	Toplam	1938	100,0
Anne Öğrenim Durumu	Okuma yazması yok	55	2,8
	Sadece okur-yazar	120	6,2
	İlkokul mezunu	735	37,9
	Ortaokul mezunu	445	23,0
	Lise mezunu	381	19,7
	Lisans mezunu	144	7,4
	Lisansüstü	58	3,0
	Toplam	1938	100,0

Çizelge 3.2. (devam). Araştırma Örnekleminde Bulunan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Sayısal Dağılımları

Bağımsız Değişkenler		f	%
Baba Öğrenim Durumu	Okuma yazması yok	35	1,8
	Sadece okur-yazar	60	3,1
	İlkokul mezunu	500	25,8
	Ortaokul mezunu	367	18,9
	Lise mezunu	511	26,4
	Lisans mezunu	318	16,4
	Lisansüstü	147	7,6
Toplam		1938	100,0
Ailenin Aylık Gelir Durumu	800-1300 TL	620	32,0
	1301-1800 TL	379	19,6
	1801-2300 TL	364	18,8
	2301-2800 TL	230	11,9
	2801 TL ve üstü	345	17,8
	Toplam	1938	100,0
Lisanslı Futbolcu Olma Durumları	Evet	412	21,3
	Hayır	1526	78,7
	Toplam	1938	100,0

Çizelge 3.2 incelendiğinde; lise öğrencilerinin 478 (% 24,7)'inin 14-15 yaş arasında, 1182 (% 61,0)'sinin 16-17 yaş arasında ve 278 (% 14,3)'inin 18 yaş ve üstünde olduğu; 1263 (% 65,2)'ünün il, 468 (% 24,1)'inin ilçe; 128 (% 6,6)'inin kasaba, 79 (% 4,1)'unun köy doğumlu olduğu; 615 (% 31,7)'inin 1. sınıf, 627 (% 32,4)'sinin 2. sınıf, 501 (% 25,9)'inin 3. sınıf, 195 (% 10,1)'inin 4. sınıf öğrencisi olduğu; 113 (% 5,8)'ünün okul başarı düzeylerinin düşük, 1301 (% 67,1)'inin orta, 524 (% 27,0)'ünün yüksek olduğu; 55 (% 2,8)'inin annelerinin okuma- yazması olmadığı, 120 (% 6,2)'sinin sadece okur-yazar, 735 (% 37,9)'inin ilkokul, 445 (% 23,0)'inin ortaokul, 381 (% 19,7)'inin lise, 144 (% 7,4)'ünün lisans mezunu ve 58 (% 3,0)'inin lisansüstü eğitim derecesine sahip olduğu; 35 (% 1,8)'inin babalarının okuma- yazması olmadığı, 60 (% 3,1)'inin sadece okur-yazar, 500 (% 25,8)'ünün ilkokul, 367 (% 18,9)'sinin ortaokul, 511 (% 26,4)'inin lise, 318 (% 16,4)'inin lisans mezunu oldukları ve 147 (% 7,6)'sinin lisansüstü eğitim derecesine sahip olduğu; 620 (% 32,0)'sinin aile aylık gelir durumunun 800-1300 TL arasında, 379 (% 19,6)'unun 1301-1800 TL arasında, 364 (% 18,8)'ünün 1801-2300 TL arasında, 230 (% 11,9)'unun 2301-2800 TL arasında, 345 (% 17,8)'inin 2801 TL ve üstü olduğu ve 412 (% 21,3)'sinin lisanslı futbolcu olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel Bilgi Formu (KBF), ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırma konusu üzerinde etkili olduğu düşünülen bağımsız değişkenleri kapsamaktadır (yaş, doğum yeri, sınıf seviyesi, başarı düzeyleri, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, ailenin aylık gelir durumu, lisanslı futbolcu olma durumları vb.). KBF’nda uzman görüşleri çerçevesinde hazırlanan toplam 13 süreksiz soru yer almaktadır.

3.3.2. Futbol tutum ölçeği

Öğrencilerin futbola yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla Güven ve Öncü (2011) tarafından geliştirilen, 19 maddeden oluşan likert tipi, "Futbola Yönelik Tutum Ölçeği (FYTÖ)" kullanılmıştır.

"Futbola Yönelik Tutum Ölçeği" 5’li Likert tipindedir. Olumlu tutum ifadelerinin seçenekleri “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” şeklinde sıralanmış; 5, 4, 3, 2 ve 1 şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz ifadelerin seçenekleri ise 1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde ters olarak puanlanmıştır.

"Futbola Yönelik Tutum Ölçeği"nde başlangıçta bulunan 40 maddeye ilişkin ilk faktör analiz sonuçlarına göre faktör sayısı 4 olarak belirlenmiştir. Daha sonra yapılan analizlerde faktör sayısı 1’e madde sayısı da 19’a indirilmiştir. Bu maddelerden 17’si olumlu, 2’si olumsuzdur. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve bu yapının da 19 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Faktör yük değerleri 0,659 ile 0,912 arasında değişmektedir (Güven ve Öncü, 2011).

3.3.3. Futbola yönelik beklenti ölçeği

Araştırmada öğrencilerin futbola yönelik beklentilerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen, 32 sorudan oluşan likert tipi, "Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği (FYBÖ)" kullanılmıştır. Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin geliştirilme sürecinde aşağıdaki işlemler işe koşulmuştur:

- Hazırlık aşaması:

İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden ulaşılabilen evrende yer alan okullar, türleri ve toplam öğrenci sayıları öğrenilmiştir. Bu doğrultuda çalışma örnekleme belirlenmiş ve ölçek geliştirilme süreci planlanmıştır.

- Madde havuzu oluşturma aşaması.

- Beklenti ile ilgili literatür taranmıştır.

• Futbola yönelik beklentileri belirleyebilmek amacıyla lise öğrencilerine 4 sorudan oluşan görüşme formu ile görüşme yapılmış ve bu görüşme kayıtları ölçekte yer alacak ifadelerin oluşturulmasında kullanılmıştır. Ölçme aracının geliştirilmesi aşamasında, çalışma evreninde tesadüfi olarak belirlenen 5 farklı lisede öğrenim gören 50 öğrenciye açık uçlu görüşme formu uygulanmış ve yazılı olarak bilgi alınmıştır. 20 öğrenciyle ise yüzyüze görüşmeler yapılmış ve bu görüşmelerde öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar yazılı olarak kayıt edilmiştir. Verileri toplamak amacıyla hazırlanan “Görüşme Formunda, yarı yapılandırılmış 4 açık uçlu soru yer almıştır. Açık uçlu soru formu şu soruları içermektedir:

- 1) Futbola yönelik olarak okuldan beklentileriniz nelerdir?
- 2) Futbola yönelik olarak beden eğitimi dersinden beklentileriniz nelerdir?
- 3) Futbola yönelik olarak beden eğitimi öğretmeninden beklentileriniz nelerdir?
- 4) Futbola yönelik olarak okul dışındaki beklentileriniz nelerdir?

Madde havuzu oluşturma sürecinde çok yönlü veri toplayabilmek amacıyla, açık uçlu görüşme formu hem yazılı doküman olarak hem de görüşme olarak öğrencilere sorulmuştur. Bu durum birçok yönlü cevapların gelmesini sağlamış ve dolayısıyla madde havuzu oluşturma sürecinde araştırmacıya avantaj sağlamıştır. Toplanan veriler, içerik analizi uygulanarak beklenti konusu ile doğrudan ilgili ve ilgili olduğu kabul edilen ifadeler oluşturulmuştur. Bunun yanında, beklenti ölçeğine ilişkin maddeler yazılırken beklenti ve beklenti ölçülmesine ilişkin literatür taraması yapılmış, beklentiye ilişkin kuramsal yapıya uygun hususlar dikkate alınmıştır. Burada öncelikle maddelerin kapsam geçerliliğinin sağlanmasına çalışılmıştır. Ardından, oluşturulan taslak ölçek uzman görüş ve değerlendirmelerine sunulmuş, literatürde çeşitli konularda hazırlanan beklenti ölçeklerindeki ifadelerle kıyaslanmıştır.

- Ölçek ifadelerinin oluşturulmasında uzman görüşlerinden ve daha önce bu konuda yapılmış bilimsel çalışmalardan yararlanılmıştır.
- Taslak ölçek oluşturulduktan sonra pilot öğrencilere uygulanmıştır (ön test). Liselerde öğrenim gören 10 lise öğrencisine ölçek birebir uygulanıp tepkileri alındıktan sonra, ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçek, başlangıçta 46 ifadeden oluşmuş, ancak uzman görüşleri ile 39 ifadeye indirgenmiştir. 39 ifadeden oluşan beklenti ölçeği 242 öğrenciye pilot uygulaması yapılarak ölçme aracının geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır.
- Sorulara verilen cevaplar doğrultusunda anketin geçerlik, güvenirlik ve faktör analizleri yapılarak ankete son şekli verilmiştir.

Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Geliştirilen ölçme aracına yönelik ayırt edicilik indisleri ile ilgili olarak madde toplam korelasyonları ve alt-üst % 27'lik grupların t-değerleri ile ilgili sonuçlara Çizelge 3.3'te yer verilmiştir.

Çizelge 3.3. Madde Analizi Sonuçları

Madde Numarası (Taslak formdaki madde numaraları)	Madde Toplam Korelasyonu	t (Alt % 27-Üst % 27)
1	,725**	7,313**
2	,755**	9,605**
3	,728**	7,501**
4	,662**	8,713**
6	,696**	9,021**
7	,762**	10,168**
8	,750**	10,059**
9	,734**	9,145**
11	,724**	9,463**
12	,777**	10,872**
13	,775**	10,425**
15	,715**	8,628**
17	,723**	8,516**
18	,759**	8,295**
19	,793**	10,880**
20	,791**	9,056**
21	,769**	9,181**
22	,702**	8,017**
24	,649**	7,581**
26	,733**	9,152**
27	,729**	10,229**
28	,721**	10,937**
29	,798**	9,170**
30	,796**	11,229**

Çizelge 3.3. (devam). Madde Analizi Sonuçları

Madde Numarası (Taslak formdaki madde numaraları)	Madde Toplam Korelasyonu	t (Alt % 27-Üst % 27)
31	,765**	9,899**
33	,784**	12,002**
34	,714**	10,764**
35	,689**	9,848**
36	,738**	11,306**
37	,816**	10,874**
38	,746**	8,467**
39	,757**	11,365**

n = 242, n1 = n2 = 66

** p<0,01

Madde-toplam korelasyonu katsayıları $r \geq 0,40$ için çok iyi bir madde, $0,30 \leq r \leq 0,39$ için iyi derecede bir madde, $0,20 \leq r \leq 0,29$ için zorunlu görülmesi durumunda veya düzeltildikten sonra teste alınabilecek bir madde, $r \leq 0,19$ için ise teste alınmaması gerek madde olarak sınıflandırmıştır (Büyüköztürk, 20014; Kalaycı, 2008). Çizelge 3.3 incelendiğinde, ölçekte yer alan tüm maddelerin korelasyonlarının 0,64-0,81 aralığında değiştiği ve alt üst gruplara arası beklenti ifadelerine yönelik t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ölçekteki maddelerin aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları biçiminde yorumlanabilir. Ayrıca bu bulgu, ölçekteki maddelerin, öğrencilerin sahip olduğu beklenti düzeyleri bakımından, ayırt etme özelliğine sahip olduğunu açıklamaktadır.

Bu aşamadan sonra beklenti ölçeğinin yapı geçerliğini araştırmak amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi, birbiri ile ilişkili olan p tane değişkeni bir araya getirerek, az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2014). Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla 3 yöntem kullanılır. Bunlar korelasyon matrisinin oluşturulması, Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett testleridir. Bu anlamda bir ölçeğin yapı geçerliğinin araştırılmasında yapılacak faktör analizinin anlamlı olması bu testlerden elde edilen katsayıların anlamlı olmasına bağlıdır (Kalaycı, 2005). Bu yüzden faktör analizine geçilmeden önce belirtilen testlerden elde edilen değerler incelenmiştir.

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Testi sonuçları Çizelge 3.4’de verilmektedir.

Çizelge 3.4. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlett's Test Sonuçları

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm	,960		
Değer Yeterliği =			
Barlett Testi Yaklaşık Ki-Kare Değeri =	6885,463	df=496	p=,000

Çizelge 3.4 incelendiğinde Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) testi, 960 ve Barlett Testinin anlamlı sonuç verdiği görülmektedir. Bu da değişkenler arasında yüksek korelasyonların olduğunu, başka bir ifade ile beklenti ölçeğinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerlerinin 0.60'ın üzerinde olması kabul edilebilir değerler içermektedir. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerlerinin yüksek çıkması, Barlett değerlerinin de yüksek çıkmasına neden olacaktır. Her ikisinin yüksek değere sahip olması faktör analizinin uygulanabilirliğini ve maddeler arasındaki korelasyon değerlerinin büyük olduğunu gösterecektir (Şeker, Deniz, Görgen, 2004).

Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinde yer alan maddelerin ortak faktör varyans değerleri Çizelge 3.5'te verilmiştir.

Çizelge 3.5. Maddelerin Ortak Faktör Varyans Değerleri

Maddeler	Başlangıç Değerleri	Ekstraksiyon
1	1,000	,691
2	1,000	,643
3	1,000	,718
4	1,000	,634
6	1,000	,607
7	1,000	,694
8	1,000	,663
9	1,000	,649
11	1,000	,539
12	1,000	,678
13	1,000	,635
15	1,000	,557
17	1,000	,585
18	1,000	,657
19	1,000	,736
20	1,000	,774
21	1,000	,765
22	1,000	,724
24	1,000	,521
26	1,000	,631
27	1,000	,671
28	1,000	,625
29	1,000	,730
30	1,000	,726
31	1,000	,753
33	1,000	,708
34	1,000	,539
35	1,000	,663

Çizelge 3.5. (devam). Maddelerin Ortak Faktör Varyans Değerleri

Maddeler	Başlangıç Değerleri	Ekstraksiyon
36	1,000	,675
37	1,000	,776
38	1,000	,675
39	1,000	,703

Çizelge 3.5 incelendiğinde, beklenti ölçeğinde yer alan maddelerin ortak faktör varyanslarının 0.557-0.774 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sonuçlara göre, maddelerin ortak faktör varyanslarının yüksek değerde olduğu söylenebilir.

Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği için açıklanan toplam varyans değerleri Çizelge 3.6’da yer verilmiştir.

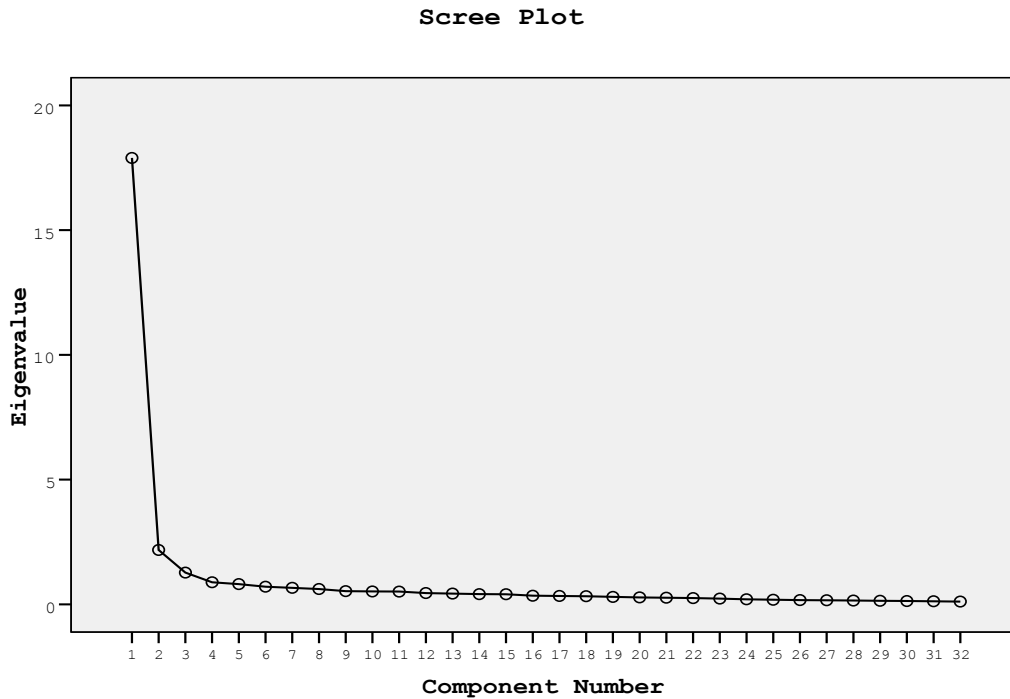
Çizelge 3.6. Özdeğer İstatistiğine Bağlı Faktör Sayısı ve Açıklanan Varyans Yüzdesi

Bileşenler	Başlangıç Öz Değerleri			Kareler Toplamı Ekstraksiyonu			Kareler Toplamı Rotasyonu		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde
1	17,893	55,916	55,916	17,893	55,916	55,916	8,288	25,899	25,899
2	2,180	6,812	62,728	2,180	6,812	62,728	7,043	22,010	47,909
3	1,274	3,981	66,709	1,274	3,981	66,709	6,016	18,800	66,709
4	0,884	2,761	69,470						
5	0,811	2,533	72,003						
6	0,707	2,209	74,212						
7	0,662	2,068	76,280						
8	0,614	1,920	78,199						
9	0,530	1,656	79,855						
10	0,518	1,619	81,474						
11	0,511	1,598	83,073						
12	0,452	1,414	84,487						
13	0,431	1,348	85,834						
14	0,410	1,282	87,116						
15	0,405	1,266	88,381						
16	0,346	1,082	89,463						
17	0,335	1,047	90,511						
18	0,326	1,019	91,529						
19	0,299	0,934	92,464						
20	0,279	0,872	93,336						
21	0,266	0,830	94,166						
22	0,252	0,786	94,952						
23	0,232	0,724	95,676						

Çizelge 3.7. Özdeğer İstatistiğine Bağlı Faktör Sayısı ve Açıklanan Varyans Yüzdesi

Bileşenler	Başlangıç Öz Değerleri			Kareler Toplamı Ekstraksiyonu			Kareler Toplamı Rotasyonu		
	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde	Toplam	Varyans Yüzdesi	Toplanmış Yüzde
24	0,203	0,633	96,309						
25	0,185	0,578	96,887						
26	0,171	0,534	97,421						
27	0,164	0,513	97,934						
28	0,153	0,477	98,411						
29	0,143	0,446	98,857						
30	0,134	0,418	99,275						
31	0,122	0,382	99,657						
32	0,110	0,343	100,000						

Çizelge 3.6’da açıklanan toplam varyans değerleri incelendiğinde, analize alınan 32 maddenin (değişkenin), öz değeri 1’den büyük olan 3 faktör altında toplandığı görülmektedir. Toplamda üç faktörlü ölçme aracı toplam varyansın % 66,709’unu karşılamaktadır. Ölçekteki birinci faktörün açıkladığı varyans % 55,916’dır. İkinci faktörün toplam varyansa katkısı % 6,812 iken, üçüncü faktörün katkısı % 3,981’dir. Ölçeğin, öz değere göre çizilen çizgi grafiği Şekil 3.1’de verilmektedir.

Şekil 3.1. Maddelerin Öz Değerine Göre Çizilen Çizgi Grafiği

Şekil 3.1 incelendiğinde, üçüncü faktörden sonra eğimin azaldığı gözlenmektedir. Bu durum, ölçeğin genel üç faktöre sahip olabileceğini göstermektedir. Beklenti ölçeği maddelerinin, temel bileşenler analizi sonuçlarına Çizelge 3.7’de yer verilmektedir.

Çizelge 3.8. Maddelerin Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları

İfadeler	Madde No (Ölçekteki İlk Madde Numaraları)	Döndürme Sonrası Yük Değeri		
		I.Faktör	II.Faktör	III.Faktör
Okul dışında futbol sahalarının sayısı artırılmalı	31	,783		
İllerdeki kulüpler futbol dışındaki branşlarda da takımlar çıkarmalı	34	,756		
Turnuvalarda resmi futbol hakemleri görevlendirilmeli	27	,753		
Okul futbol takımının yanında diğer branşlarda da takım kurarak müsabakalara katılmalı	38	,734		
Okul yönetimi futbol faaliyetlerini maddî açıdan desteklemeli	29	,723		
Okul dışında öğrencilere yönelik futbol turnuvaları düzenlenmeli	33	,722		
Kulüplerde futbol takımlarının sayısı artırılmalı	30	,713		
Öğrencilerinden oluşan il futbol karması takımı olmalı	28	,708		
Okul futbol turnuvalarında başarılı olan takımlara ödülleri vermeli	26	,689		
Aileler öğrencilerin futbola yönelmesini desteklemeli	37	,663		
Bütün devlet kurumlarına futbol takımı ve diğer branşlarda takım kurma zorunluluğu getirilmeli.	36	,656		
Okulda futbol hakkında bilgi veren kitap, dergi, broşür vb. dağıtılmalı	39	,629		
Okul yönetimi, okul futbol müsabakalarına gitmek isteyen öğrencilere destek sağlamalı	35	,612		
Okulda yeterli sayıda futbol malzemeleri olmalı	3		,762	
Büyük kulüplerin futbol takımlarının futbol okulları açılmalı	4		,743	
Okula futbol oyun alanı yapılmalı	1		,737	
Okul yönetimi futbola önem vermeli	7		,693	
Beden eğitimi öğretmeni futbola önem vermeli	8		,672	
Kulüpler, okullarda futbol alt yapılarına önem vermeli	6		,664	
Beden eğitimi öğretmeni futbola yeteneği olan öğrencileri futbol takımlarına yönlendirmeli	9		,650	
Okul içi futbol turnuvaları düzenlenmeli	2		,628	
Beden eğitimi ders saati artırılarak her branşa zaman ayrılmalı	24		,537	
Beden eğitimi ders saatleri artırılarak futbola özgü yetenekler geliştirilmeli	11		,525	
Beden eğitimi dersinde futbol oyun kuralları ve teknik bilgiler uygulamalı olarak verilmeli.	13		,514	

Çizelge 3.9. Maddelerin Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları

İfadeler	Madde No (Ölçekteki İlk Madde Numaraları)	Döndürme Sonrası Yük Değeri		
		I. Faktör	II. Faktör	III. Faktör
Öğrencilerin futbola yönelik etkinliklere (kutlama, müsabaka, tören, tesis, müze, jübile) katılımları sağlanmalı	22			,771
Öğrenciler kimlik göstererek futbol müsabakalarına ücretsiz girmeli	21			,751
Okulda futbol takımı oluşturularak, okullar arası müsabakalara katılım her yıl sağlanmalı	20			,715
Kulüplerin futbol branşındaki genç takımlarının sayıları artırılmalı	19			,659
Okul futbol takımı müsabakalara giderken servis aracıyla götürülmeli	18			,605
Büyük kulüpler ülke Geneline futbolcu seçmeleri yapmalı	12			,603
Okul yöneticileri ve öğretmenler okulun futbol dışında diğer branşlardaki maçlarını da izlemeye gitmeli	17			,554
Futbol Federasyonuna bağlı teknik ekipler futbola yeteneği olan öğrencileri ülke Geneline keşfetmeli	15			,499

*Maddelerin 0.40'den düşük olan yük değerleri çizelgede gösterilmemiştir.

Çizelge 3.7'deki sonuçlar incelendiğinde, ölçekte bulunan 32 maddeye ilişkin ilk faktör analiz sonuçlarına göre maddelerin faktör yük değerlerinin üç faktör üzerinde toplandığı görülmektedir. I. Faktörde 13 (31, 34, 27, 38, 29, 33, 30, 28, 26, 37, 36, 39 ve 35 nolu ifadeler), II. Faktörde 11 (3, 4, 1, 7, 8, 6, 9, 2, 24, 11 ve 13 nolu ifadeler) ve III. Faktörde 8 (22, 21, 20, 19, 18, 12, 17 ve 15 nolu ifadeler) madde bulunmaktadır. Çalışmada faktör yapısını belirlemek amacıyla ise döndürülmemiş ve asal eksenlere göre döndürülmüş temel bileşenler analizinden yararlanılmıştır. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktördeki yük değerleri 0.783-0.612 arasında değişmektedir. Aynı değerler, ikinci faktörde yer alan maddeler için 0.762-0.514, üçüncü faktörde yer alan maddeler için 0.771-0.499 arasındadır.

Belirlenen faktörlerden birincisi, ölçeğe ilişkin toplam varyansın % 55,916'sın, ikinci faktör % 6,812'sini, üçüncü faktör % 3,981'ini açıklamaktadır. Üç faktörün açıkladıkları toplam varyans % 66,709'dur.

Faktörlere, maddelerin içerikleri dikkate alınarak isim verilmeye çalışılmış olup, I. Faktörde yer alan maddeler okul dışı kaynaklardan futbola yönelik beklentiler (aileler, kulüpler ve spor ile ilgili kurumlardan vb.) ile ilgili olduğundan bu faktöre “okul dışı beklentiler”, II. Faktörde yer alan maddeler futbola yönelik okul içi ifadeleri içerdiğinden “okul içi beklentiler” ve III. Faktörde yer alan maddeler futbola teşvik ile ilgili olduğundan bu faktöre “teşvik ile ilgili beklentiler” olarak isimlendirilmiştir.

Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Güvenirlik Çalışması

Ölçeğin, güvenirliliği Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı ile test edilmiştir. Cronbach Alfa, ölçeğin güvenirliliği belirlenirken ölçeğin tümü ve her bir alt ölçek için iç tutarlılık anlamında kullanılan bir güvenirlilik katsayısı hesaplama biçimidir (Gömleksiz, 2004). Hesaplanan güvenirlilik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011). Ölçeğin alt faktörlerinin güvenirlilik katsayıları Çizelge 3.8’de verilmiştir.

Çizelge 3.10. Güvenirlilik Analizi Sonuçları

	Cronbach Alfa
Ölçek	0,974
Faktör I	0,957
Faktör II	0,936
Faktör III	0,935

Analizin başında tüm maddeler (32 madde) için ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı 0,974’tür. Çizelge 3.8’de görüldüğü üzere I. Faktör için 0,957, II. Faktör için 0,936, III. Faktör için 0,935 olarak hesaplanmıştır.

“Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği”nde geçerlilik ve güvenirlilik çalışmalarının sonunda taslak ölçekten yedi madde çıkartılmış ve ölçek en son haliyle 32 maddeden oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Bu haliyle beklenti ölçeğine yapılan Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı 0,97 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan alpha değeri; $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ aralığında olduğundan ölçek yüksek derecede güvenilirdir (Kalaycı, 2008).

Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Geliştirilen Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine yönelik yapısal eşitlik modeli (YEM) kullanılarak path modeli kurulmuş ve araştırmada geliştirilen modelin uyumu test edilmiştir. Bu yöntemin seçilmesi ile hem genel model hakkında istatistiksel bulgulara ulaşılmış hemde değişkenler arasındaki etkileşimi daha bütünsel bir şekilde test etmek olanağı sağlanabilmiştir.

Path analizi incelenmeden önce Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine yönelik kurulan modelin uyum istatistikleri (fit statistics) incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikle ki kare uyum testi puanı (χ^2 , Chi-Square Goodness of Fit), ki kare uyum testi puanının serbestlik derecesine oranı (χ^2/sd) kullanılmıştır. İkinci olarak; iyilik uyum indeksi (Goodness of Fit Index-GFI), uyarlanmış iyilik uyum indeksi (Adjusted Goodness of Fit Index- AGFI), ortalama hataların karekökü (Root Mean Square Residuals-RMSR) ve yaklaşık hataların ortalama karekökü (Root Mean Square Error of Approximation-RMSEA) verilerinden yararlanılmıştır.

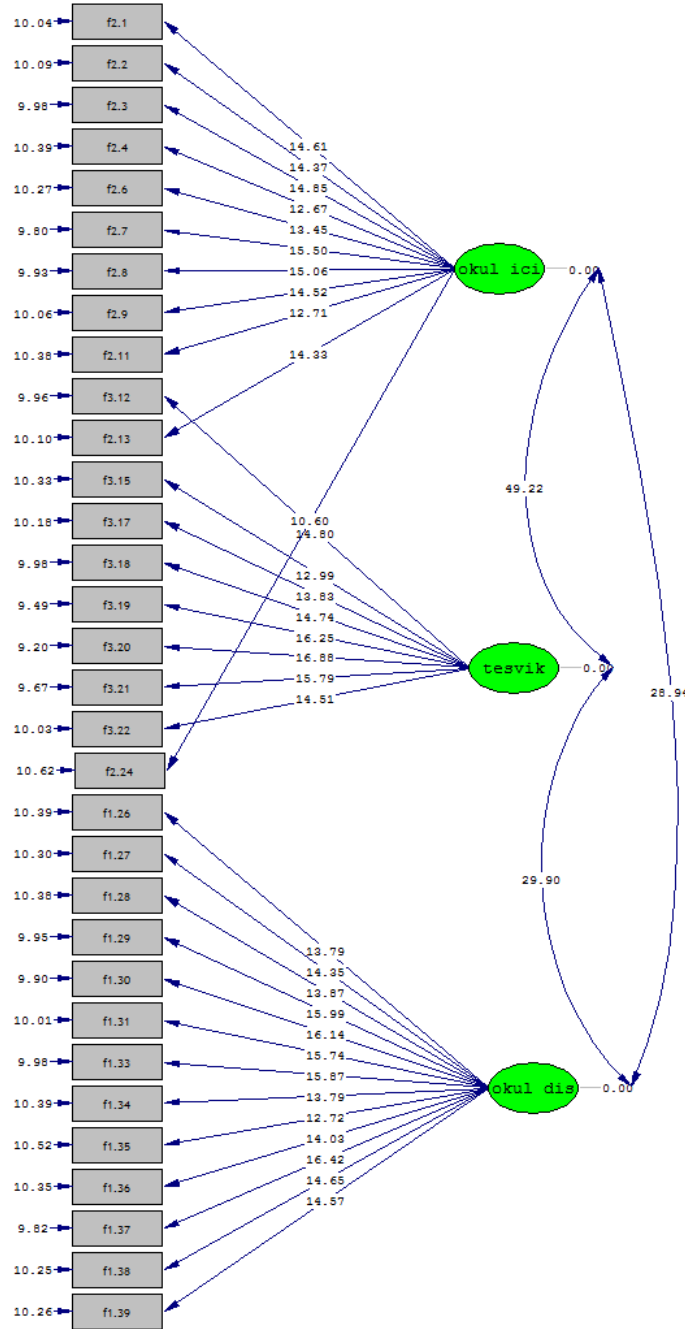
Çizelge 3.11. Ölçme Modeli ve Yapısal Model İçin Uyum İstatistikleri

Uyum ölçütleri	İyi uyum	Kabul edilebilir uyum	Ölçme modelinin sonuçları
RMSEA	$0 < RMSEA < 0,05$	$0,05 < RMSEA < 0,1$	0,085
NFI	$0,95 \leq NFI \leq 1$	$0,90 \leq NFI \leq 0,95$	0,97
NNFI	$0,97 \leq NNFI \leq 1$	$0,95 \leq NNFI \leq 0,97$	0,98
CFI	$0,97 \leq CFI \leq 1$	$0,95 \leq CFI \leq 0,97$	0,98
IFI	$0,95 \leq IFI \leq 1$	$0,90 \leq IFI \leq 0,95$	0,98
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0,05$	$0,05 \leq SRMR \leq 0,10$	0,047
GFI	$0,95 \leq GFI \leq 1$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$	0,75
AGFI	$0,90 \leq AGFI \leq 1$	$0,85 \leq AGFI \leq 0,90$	0,72
df	-	-	461
NTWLS Ki-kare	En az	En az	1266,62
χ^2/df	<3	<5	2,747

Çizelge 3.9'a göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine kurulan modele ait uyum iyiliği indeksleri $\chi^2=1266,67$; $df=461$; $AGFI=0,72$; $GFI=0,75$; $SRMR=0,047$; $RMSEA= 0,085$ olarak elde edilmiştir. χ^2 uyum testinin küçük ve anlamlılık değerinin (p) manidar olmaması önerilen modelin uygunluğuna işaret eder. Ancak χ^2 puanları; örneklem büyüklüğünden etkilendiğinden dolayı dağılımından etkilendiği için χ^2/sd değerinin 3'den küçük olması iyi bir uyumu 5'ten küçük olması ise kabul edilebilir uyumu gösterir. AGFI, GFI, CFI ve NNFI

indekslerinin. 90'ın üstünde olması kabul edilir uyumu gösterirken, SRMR ve RMSEA için .08-.10 kabul edilebilir iyi uyumu ve .05 ve altı puanlar mükemmel uyuma işaret eder.

Ölçeğe yönelik tasarlanan gizil değişkenlerin (okul dışı, okul içi ve teşvik ile ilgili beklentiler) gözlenen değişkenleri açıklama oranları ile ilgili t-değerleri Şekil 3.2'de açıklanmıştır.

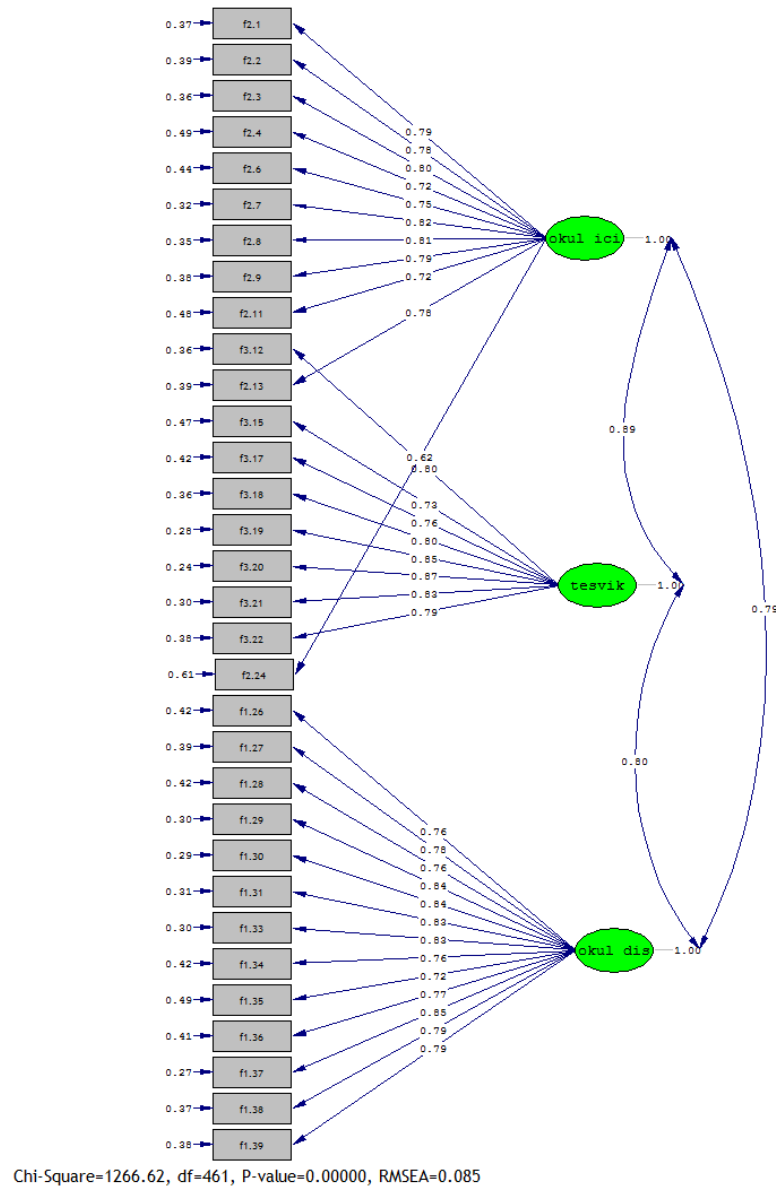
Chi-Square=1266.62, df=461, P-value=0.00000, RMSEA=0.085

Şekil 3.2. Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Tek Boyutlu Modeli İçin Gizil Değişkenlerin Gözlenen Değişkenleri Açıklama Oranlarının Manidarlık Düzeyleri

Şekil 3.2’de görüldüğü üzere, gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama durumlarına ilişkin t-değerleri oklar üzerinde gösterilmiştir. Karasar (2014)’a göre,

t-değerleri 0,05 anlamlılık düzeyinde 1,96; 0,01 anlamlılık düzeyinde 2,56 değerini alır. Bu doğrultuda, Şekil 3.2’de incelenen t değerlerinin manidar olduğu görülmektedir. Bu bulgu ölçme aracında yer alan maddelerin gizil değişkenler için uygun değerlere sahip olduğunu ve modelin kurulması için herhangi bir sorunun olmadığını göstermektedir.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik okul dışı, okul içi ve teşvik yönünden beklentileri ile faktör yapısı ve her bir maddenin taşıdığı yük değerleri Şekil 3.3’te yer almaktadır.

Şekil 3.3. Modele Ait Path Modelinde Hata Varyansları

Şekil 3.3'te Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin faktör yapısı ve her bir maddenin taşıdığı yük değerleri görülmektedir. Yük değerlerinin 0,30 ve üzerinde olması istenilen bir değerdir (Çokluk ve diğerleri, 2012). Ölçme aracını oluşturan her bir madde için bu yük değerlerine sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Şekil 3.3'te görüldüğü üzere $\chi^2=1266,62$ ve $df=461$ 'dir. Bu değerler birbirine oranlandığında χ^2/df değerinin 2,747 olduğu hesaplanmıştır. Bu değer yine modelin mükemmel uyuma sahip olduğunu göstermektedir. Yol şemasındaki RMSEA incelendiğinde ise 0,085 düzeyinde bir uyum indeksi elde edildiği görülmektedir. RMSEA'nın 0,05'ten küçük olması mükemmel ve 0,08'den küçük olması iyi uyumu işaret etmektedir. Bu çerçevede uyum indeksinin yine iyi bir uyumu gösterdiği söylenebilir.

Elde edilen veriler, Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine yönelik kurulan modelin iyi uyuma sahip olduğunu göstermektedir. Araştırma kapsamında doğrulayıcı faktör analizi yapılan Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin 32 madde ve üç faktörden oluşan faktör yapısı test edilmiş ve bu faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu anlamda ölçek lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerini belirlemede geçerli niteliktedir.

3.4. Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin test edilmesinde "0.05" anlam düzeyi alınmıştır. Bunun yanında araştırma sürecinde yapısal eşitlik modeli (YEM) kullanılarak path modeli kurulmuş ve araştırmada geliştirilen modelin uyumu test edilmiştir. Bunun için LISREL 8.80 istatistik paketi kullanılmıştır. Path modelinin kullanılmasıyla hem Genel model hakkında istatistiksel bulgulara ulaşılmış hemde değişkenler arasındaki etkileşimi daha bütünsel bir şekilde test etmek olanağı sağlanabilmiştir.

Verilerin analizi sürecinde betimsel istatistiklerle birlikte ilişkisel istatistiklerden yararlanılmıştır. Betimsel verilerin yorumlanmasında yüzde (%), frekans (f), standart sapma (SD) ve ortalama değerleri ($\bar{X}$) kullanılırken, ilişkisel verilerin analizi öncesinde varyansların homojenliği ve normal dağılım varsayımları sağlayıp sağlamadığı belirlenmiştir. Grup büyüklüğünün 50 ve altı örneklem için Shapiro-Wilks testi uygun görülürken, 50 ve üstü için Kolmogorov Smirnov testi uygulanmıştır. Birçok araştırma

Shapiro-Wilks testinin küçük gruplu verilerin normal dağılımlarının belirlenmesinde Kolmogorov Smirnov testine göre daha hassas sonuçlar verdiğini göstermektedir (Mendes ve Pala, 2003; Ahad, Yin, Othman, Yaacob, 2011; Razali ve Wah, 2011). Bu doğrultuda araştırma sürecindeki verilerin normal dağılımlarının belirlenmesinde genel olarak örneklem grubunu oluşturan alt gruplardaki büyüklüğün 50 ve üstü olması ve Örneklem büyüklüğünün 1938 öğrenciden oluşmasından dolayı Kolmogorov – Smirnov testinin kullanılması uygun görülmüş ve bu test sonuçlarına göre parametrik veya parametrik olmayan testler işe koşulmuştur.

Çizelge 3.12. Normal Dağılım Testi Sonuçları

<i>Ölçme Aracı</i>	<i>Değişken</i>	<i>Aralıklar</i>	<i>Kolmogorov-Smirnov</i>		
			<i>Statistic</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Futbola Yönelik Tutum	Yaş	14-15 yaş	,111	478	,000
		16-17 yaş	,096	1182	,000
		18 ve üstü yaş	,160	278	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Yaş	14-15 yaş	,171	478	,000
		16-17 yaş	,170	1182	,000
		18 ve üstü yaş	,194	278	,000
Futbola Yönelik Tutum	Doğum yeri	İl	,106	1263	,000
		İlçe	,098	468	,000
		Kasaba	,169	128	,000
		Köy	,203	79	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Doğum yeri	İl	,183	1263	,000
		İlçe	,150	468	,000
		Kasaba	,190	128	,000
		Köy	,197	79	,000
Futbola Yönelik Tutum	Sınıf Seviyesi	1. Sınıf	,107	615	,000
		2. Sınıf	,103	627	,000
		3. Sınıf	,104	501	,000
		4. Sınıf	,161	195	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Sınıf Seviyesi	1. Sınıf	,174	615	,000
		2. Sınıf	,174	627	,000
		3. Sınıf	,166	501	,000
		4. Sınıf	,189	195	,000
Futbola Yönelik Tutum	Başarı	Düşük	,122	113	,000
		Orta	,095	1301	,000
		Yüksek	,124	524	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Başarı	Düşük	,157	113	,000
		Orta	,170	1301	,000
		Yüksek	,178	524	,000
Futbola Yönelik Tutum	Gelir güzeyi	800-1300 TL	,104	620	,000
		1301-1800 TL	,123	379	,000
		1801-2300 TL	,104	364	,000
		2301-2800 TL	,161	230	,000
		2801 TL ve üstü	,096	345	,000

Çizelge 3.10. (devam). Normal Dağılım Testi Sonuçları

Ölçme Aracı	Değişken	Aralıklar	Kolmogorov-Smirnov		
			Statistic	df	p
Futbola Yönelik Beklenti	Gelir düzeyi	800-1300 TL	,177	620	,000
		1301-1800 TL	,168	379	,000
		1801-2300 TL	,163	364	,000
		2301-2800 TL	,216	230	,000
		2801 TL ve üstü	,189	345	,000
Futbola Yönelik Tutum	Lisans Durumu	Lisanslı	,143	412	,000
		Lisanssız	,085	1526	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Lisans Durumu	Lisanslı	,202	412	,000
		Lisanssız	,159	1526	,000
Futbola Yönelik Tutum	Şans oyunu oynama	Evet	,133	704	,000
		Hayır	,077	1234	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Şans oyunu oynama	Evet	,216	704	,000
		Hayır	,142	1234	,000
Futbola Yönelik Tutum	Play station oynama	Evet	,106	1390	,000
		Hayır	,076	548	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Play station oynama	Evet	,185	1390	,000
		Hayır	,077	548	,000
Futbola Yönelik Tutum	Stadyumdan seyir	Evet	,151	1552	,000
		Hayır	,102	386	,000
Futbola Yönelik Beklenti	Stadyumdan seyir	Evet	,171	1552	,000
		Hayır	,097	386	,000
Futbola Yönelik Tutum	TV'den seyir	Evet	,152	1569	,000
		Hayır	,100	369	,000
Futbola Yönelik Beklenti	TV'den seyir	Evet	,169	1569	,000
		Hayır	,098	369	,000

Çizelge 3.10 incelendiğinde; Kolmogorov – Smirnov testi sonuçlarının anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuç, verilerin normal dağılım göstermediğini ve verilerin analizinde non-parametrik veri analizinin kullanılmasını gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda; lise öğrencilerinin iki sınıflandırılmalı özellikleri için Mann Whitney U, üç ve daha fazla sınıflandırılmalı özellikleri için Kruskal Wallis H testi sonuçlarından yararlanılmıştır. Ayrıca faktör analizi sürecinde alt üst grupların futbola yönelik beklenti ortalamalarının karşılaştırılmasında bağımsız t-testi ve madde toplam korelasyonlarının belirlenmesinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Futbola yönelik tutum ve beklenti puanlarının yorumlanmasında beşli değerlendirme ölçeği kullanılmış olup, kişilerin maddelere katılma dereceleri; “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “orta derecede katılıyorum”, “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” biçiminde sınıflandırılmıştır. Değerlendirme ölçeği grup değer aralığının tespitinde;

$a = \text{Ranj} / \text{Yapılacak Grup Sayısı}$

formülü kullanılmıştır (Taşdemir, 2003). Buna göre değerlendirme ölçeği şöyledir:

Çizelge 3.13. Futbola Yönelik Tutum ve Beklenti Ölçeğindeki Olumlu Maddelerin Puanlandırılması

Verilen Ağırlık	Nitelik Grupları	Sınırı
5	Tamamen katılıyorum	4.20-5.00
4	Katılıyorum	3.40-4.19
3	Kararsızım / Orta derecede katılıyorum	2.60-3.39
2	Katılmıyorum	1.80-2.59
1	Hiç katılmıyorum	1.00-1.79

4. BULGULAR

Bu bölümde; araştırma sürecinde elde edilen nicel veriler ayrı ayrı iki bölüm altında ele alınmıştır. Bunlar;

Birinci bölümde lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve beklentileri betimsel istatistikler kullanılarak yorumlanmış,

İkinci bölümde lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve beklentileri üzerinde etkili olabileceği düşünülen bağımsız değişkenler arası ilişkiler incelenmiştir.

4.1. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine ilişkin verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.1’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.1. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine İlişkin Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>n</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>
Genel	1938	1,00	5,00	3,57	1,09129

Çizelge 4.1’de görüldüğü üzere; lise öğrencilerinin genel olarak, Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevapların “katılıyorum” ($X=3,57$) düzeyinde olduğu saptanmıştır. Bu durum lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Lise öğrencilerinin tutum ölçeğinde yer alan her bir madde için verdikleri cevaplar ile ilgili bulgular Çizelge 4.2’de yer almaktadır.

Çizelge 4.2. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum Ölçeğinde Yer Alan Maddeler İçin Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

<i>Maddeler</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>
Futbol beni mutlu ediyor.	4,10	1,249
Futbolla ilgili gazete yazılarını okumayı severim.	3,83	1,360
Futbolla ilgili programları izlemekten zevk alıyorum.	3,95	1,311
Genellikle, bir gazetenin önce futbolla ilgili sayfalarına bakarım.	3,77	1,423
Futbol beni heyecanlandırıyor.	3,96	1,294
Futbol için deli oluyorum.	3,47	1,443
İnsanlarla futbol üzerine konuşmaktan hoşlanırım.	3,77	1,362
Futbolu hayatımın bir parçası olarak görüyorum.	3,56	1,423
Futbolla ilgili televizyon programlarını kaçırmam.	3,51	1,381
Futbolun beni rahatlattığını düşünüyorum.	3,67	1,389
İmkânım varsa futbolla ilgili yayınları almaya özen gösteririm.	3,46	1,416
Futbola özel olarak zaman ayırıyorum.	3,51	1,411
Televizyonda futbolla ilgili bir yayın görürsem başka kanala geçerim.	3,14	1,55
Bir futbol programını seyretmek için uykusuz kalmayı göze alırım.	3,19	1,538
Futbol üzerine yazılmış kitap bulursam okurum.	3,42	1,481
Futbolla ilgili bir şey duyduğumda dikkatimi hemen o noktaya çeviririm.	3,56	1,403
Futbola, medyada daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	3,50	1,433
Futbol bana keyif vermiyor.	2,67	1,56
Futbolsuz bir yaşam düşünemiyorum.	3,40	1,511

Ölçeği oluşturan her bir maddeye ilişkin görüşler incelendiğinde; lise öğrencilerinin sırasıyla futbolun mutlu ettiği ($\bar{X}$ =4,10) ve heyecanlandığı ($\bar{X}$ =3,96), futbolla ilgili programların izlenmekten zevk alındığı ($\bar{X}$ =3,95), futbolla ilgili gazete yazılarının okunduğu ($\bar{X}$ =3,83), bir gazetenin önce futbolla ilgili sayfalarının incelendiği ($\bar{X}$ =3,77) ve futbol üzerine konuşmaktan hoşlanıldığı ($\bar{X}$ =3,77) cevaplarını yüksek düzeyde verdikleri görülmektedir. Elde edilen bu bulgular, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu ve özellikle futbola yönelik TV programların, gazete yazılarının, kitapların takip edildiğini göstermektedir.

4.2. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği maddelerine ilişkin verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.3'te yer verilmiştir.

Çizelge 4.3. Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği Maddelerine İlişkin Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>
Genel	1938	1,00	5,00	4,05	1,003
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	1938	1,00	5,00	4,03	1,032
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	1938	1,00	5,00	4,07	1,033
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	1938	1,00	5,00	4,06	1,058

Çizelge 4.3 incelendiğinde; lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin katılıyorum düzeyinde ($\bar{X}=4,05$; $SD=1,003$) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ölçme aracını oluşturan faktörlere verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin okul dışı kaynaklardan futbola yönelik beklentilerinin ($\bar{X}=4,03$; $SD=1,032$), futbola yönelik okul içi beklentilerinin ($\bar{X}=4,07$; $SD=1,033$) ve futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentilerinin ($\bar{X}=4,06$; $SD=1,058$) de benzer olarak katılıyorum düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar; öğrencilerinin futbola yönelik beklenti içinde olduklarını ve okul içi beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Faktör 1: Futbola Yönelik Okul Dışı Kaynaklardan Beklentiler İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin beklenti ölçeğinin futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentileri boyutundaki maddelere ilişkin her bir madde için verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.4'te yer verilmiştir.

Çizelge 4.4. Futbola Yönelik Okul Dışı Kaynaklardan Beklentiler İle İlgili Bulgular

<i>Maddeler</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>
Okul futbol turnuvalarında başarılı olan takımlara ödülleri vermeli	4,12	1,204
Turnuvalarda resmi futbol hakemleri görevlendirilmeli	4,07	1,183
Öğrencilerden oluşan il futbol karması takımı olmalı	4,05	1,197
Okul yönetimi futbol faaliyetlerini maddî açıdan desteklemeli	4,09	1,200
Kulüplerde futbol takımlarının sayısı artırılmalı	4,01	1,248
Okul dışında futbol sahalarının sayısı artırılmalı	4,06	1,183
Okul dışında öğrencilere yönelik futbol turnuvaları düzenlenmeli	4,05	1,199
İllerdeki kulüpler futbol dışındaki branşlarda da takımlar çıkarmalı	3,98	1,235
Okul yönetimi, okul futbol takımının müsabakalarını seyretmeye gitmek isteyen öğrencilere gerekli desteği sağlamalı	4,13	1,181
Bütün devlet kurumlarına futbol takımı ve diğer branşlarda takım kurma zorunluluğu getirilmeli	3,85	1,302
Aileler öğrencilerin futbola yönelmesini desteklemeli	3,99	1,218
Okul futbol takımının yanında diğer branşlarda da takım kurarak müsabakalara katılmalı	4,03	1,228
Okulda futbol hakkında bilgi veren kitap, dergi, broşür vb. dağıtılmalı	3,95	1,293

Çizelge 4.4'te görüldüğü üzere; lise öğrencilerinin genel olarak, futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentileri boyutundaki ifadeler katıldıkları saptanmıştır. Lise öğrencilerinin ölçeğin futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentileri boyutundaki maddelere ilişkin görüşlerinde, en yüksek puanı alan “Okul yönetimi, okul futbol takımının müsabakalarını seyretmeye gitmek isteyen öğrencilere gerekli desteği sağlamalı” ifadesine katıldıkları ($\bar{X}$ =4,13; SD= 1,181) ve yine en düşük puanı alan “Bütün devlet kurumlarına futbol takımı ve diğer branşlarda takım kurma zorunluluğu getirilmeli” ifadesine katıldıkları ($\bar{X}$ =3,85; SD= 1,302) belirlenmiştir. Buna göre, lise öğrencilerinin futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Lise öğrencileri, okul yönetiminden futbol faaliyetlerini maddî açıdan destek olmasını ve okul futbol takımının müsabakalarını seyretmeye gitmek isteyen öğrencilere gerekli desteği sağlamasını beklemektedirler.

Faktör 2: Futbola Yönelik Okul İçi Kaynaklardan Beklentiler İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin beklenti ölçeğinin futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentileri boyutundaki maddelere ilişkin her bir madde için verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.5'te yer verilmiştir.

Çizelge 4.5. Futbola Yönelik Okul İçi Kaynaklardan Beklentiler İle İlgili Bulgular

<i>Maddeler</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>
Okula futbol oyun alanı yapılmalı	4,13	1,188
Okul içi futbol turnuvaları düzenlenmeli	4,11	1,179
Okulda yeterli sayıda futbol malzemeleri olmalı	4,13	1,157
Büyük kulüplerin futbol takımlarının futbol okulları açılmalı	4,05	1,208
Kulüpler okullarda futbol alt yapılarına önem vermeli	4,06	1,210
Okul yönetimi futbola önem vermeli	4,03	1,226
Beden eğitimi öğretmeni futbola önem vermeli	4,08	1,193
Beden eğitimi öğretmeni futbola yeteneği olan öğrencileri futbol takımlarına yönlendirmeli	4,14	1,177
Beden eğitimi ders saatleri arttırılarak futbola özgü yetenekler geliştirilmeli	4,02	1,253
Beden eğitimi dersinde futbol oyun kuralları ve teknik bilgiler uygulamalı olarak verilmeli	3,99	1,221
Beden eğitimi ders saati arttırılarak her branşa zaman ayrılmalı	4,05	1,199

Çizelge 4.5'te görüldüğü üzere; lise öğrencilerinin genel olarak, futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentileri boyutundaki ifadeler katıldıkları saptanmıştır. Lise öğrencilerinin ölçeğin futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentileri boyutundaki maddelere ilişkin görüşlerinde, en yüksek puanı alanlar “Beden eğitimi öğretmeni futbola yeteneği olan

öğrencileri futbol takımlarına yönlendirmeli.” ($\bar{X}$ =4,14; SD= 1,177), “Okula futbol oyun alanı yapılmalı” ($\bar{X}$ =4,13; SD= 1,188), ve “Okulda yeterli sayıda futbol malzemeleri olmalı” ($\bar{X}$ =4,13; SD= 1,157), ifadelerine katıldıkları ve yine en düşük puanı alan “Beden eğitimi dersinde futbol oyun kuralları ve teknik bilgiler uygulamalı olarak verilmeli.” ifadesine katıldıkları ($\bar{X}$ =3,99; SD= 1,221) belirlenmiştir. Buna göre, lise öğrencilerinin futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Lise öğrencilerinin en fazla düzeydeki beklentilerinden iki tanesi okulda futbol oyun alanı yapılması ve futbol malzemelerinin yeterli olmasıdır.

Faktör 3: Futbola Yönelik Teşvik İle İlgili Beklentiler İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin beklenti ölçeğinin futbola yönelik teşvik ile ilgili kaynaklardan beklentileri boyutundaki maddelere ilişkin her bir madde için verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.6’da yer verilmiştir.

Çizelge 4.6. Lise öğrencilerinin Futbola Yönelik Teşvik İle İlgili Görüşleri

<i>Maddeler</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>
Büyük kulüpler ülke Geneline futbolcu seçmeleri yapmalı	4,06	1,188
Futbol Federasyonuna bağlı teknik ekipler futbola yeteneği olan öğrencileri ülke Geneline keşfetmeli	4,05	1,189
Okul yöneticileri ve öğretmenler okulun futbol maçları dışında diğer branşlardaki maçlarını da izlemeye gitmeli	4,02	1,192
Okul futbol takımı müsabakalara giderken servis aracıyla götürülmeli	4,05	1,191
Kulüplerin futbol branşındaki genç takımlarının sayıları artırılmalı	4,06	1,184
Okulda futbol takımı oluşturularak, okullar arası müsabakalara katılım her yıl sağlanmalı	4,10	1,183
Öğrenciler kimlik göstererek futbol müsabakalarına ücretsiz girmeli	4,11	1,180
Öğrencilerin futbola yönelik etkinliklere (kutlama, müsabaka, tören, tesis, müze, jübile) katılımları sağlanmalı	4,05	1,208

Çizelge 4.6’da görüldüğü üzere; lise öğrencilerinin genel olarak, futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentileri boyutundaki ifadelerine katıldıkları saptanmıştır. Lise öğrencilerinin ölçeğin futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentileri boyutundaki maddelere ilişkin görüşlerinde, en yüksek puanı alan “ Öğrenciler kimlik göstererek futbol müsabakalarına ücretsiz girmeli.” ifadesine katıldıkları ($\bar{X}$ =4,11; SD= 1,180) ve yine en düşük puanı alan “Okul yöneticileri ve öğretmenler okulun futbol maçları dışında diğer branşlardaki maçlarını da izlemeye gitmeli.” ifadesine katıldıkları ($\bar{X}$ =4,02; SD= 1,192) belirlenmiştir. Buna göre, lise öğrencilerinin futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir.

4.3. Futbola Yönelik Tutum ve Futbola Yönelik Beklentiler İle İlgili İlişkisel Bulgular

4.3.1. Lise öğrencilerinin yaş seviyeleri ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin yaş seviyelerine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Yaş Seviyelerine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin yaş değişkenine göre futbola yönelik tutum ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.7’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.7. Lise Öğrencilerinin Yaş Seviyeleri Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Yaş</i>	<i>N</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>
Genel	14-15 yaş	478	973,49	2	2,554	,279
	16-17 yaş	1182	956,92			
	18 ve üstü yaş	278	1016,12			

Çizelge 4.7 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında 18 ve üstü yaş öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=2,554$; $p>.05$). Elde edilen bu sonuç 18 ve üstü yaş grubu öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu göstermesine rağmen, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde yaş değişkeninin etkili bir faktör olmadığını göstermektedir.

Lise Öğrencilerinin Yaş Seviyelerine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin yaş değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.8’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.8. Lise Öğrencilerinin Yaş Seviyeleri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p
Genel	14-15 yaş	478	970,75	2	,867	,648
	16-17 yaş	1182	962,51			
	18 ve üstü yaş	278	997,10			
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	14-15 yaş	478	969,43	2	1,482	,477
	16-17 yaş	1182	960,93			
	18 ve üstü yaş	278	1006,07			
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	14-15 yaş	478	972,89	2	,425	,809
	16-17 yaş	1182	963,94			
	18 ve üstü yaş	278	987,33			
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	14-15 yaş	478	967,30	2	,551	,759
	16-17 yaş	1182	965,07			
	18 ve üstü yaş	278	992,12			

Çizelge 4.8 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında 18 ve üstü yaş öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar anlamlı değildir ($\chi^2=,867$; $p>.05$). Benzer olarak ölçeği oluşturan faktör 1 (okul dışı beklenti), faktör 2 (okul içi beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)' te gruplar arası ortalama farkları istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2_{Faktör1}=1,482$; $p>.05$, $\chi^2_{Faktör2}=,425$; $p>.05$, $\chi^2_{Faktör3}=,551$; $p>.05$). Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri yaş gruplarına göre değişmemektedir. Başka bir ifade ile lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde yaş değişkeninin etkili bir değişken olmadığını göstermektedir.

4.3.2. Lise öğrencilerinin doğum yeri değişkenini ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin doğum yeri değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin doğum yeri değişkenine göre futbola yönelik tutum ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.9'da yer verilmiştir.

Çizelge 4.9. Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

<i>Doğum yeri</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
İl	1263	979,05	3	13,539	,004**	köy>il	40666,500/ ,006**
İlçe	468	922,92				köy>ilçe	13865,500/ ,000**
Kasaba	128	927,75				köy>kasaba	3813,000/ ,003**
Köy	79	1160,46					
Toplam	1938						

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.9 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında doğum yeri köy olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, doğum yeri ilçe olan öğrencilerinde en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($\chi^2=13,539$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde doğum yeri değişkeninin etkili olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar halinde karşılaştırma Mann Whitney-U testi ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar anlamlı farkın kaynağının, doğum yeri köy olan lise öğrencilerinden kaynaklandığını göstermektedir. Doğum yeri köy olan öğrencilerle il ($U_{il-köy}=40666,500$; $p= ,006$), ilçe ($U_{ilçe-köy}=13865,500$; $p= ,000$), ve kasaba ($U_{kasaba-köy}=3813,000$; $p= ,003$), olan öğrenciler arasında köy lehine anlamlı fark oluşmuştur. Bu sonuç doğum yeri köy olan öğrencilerin futbola yönelik tutularının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin doğum yeri değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.10'da yer verilmiştir.

Çizelge 4.10. Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Doğum yeri</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
Genel	İl	1263	1003,09				İl > ilçe	266859,500/,002**
	İlçe	468	908,98				İl > kasaba	62934,500/,000*
	Kasaba	128	784,35	3	27,887	,000**	İlçe > kasaba	25859,500/,018**
	Köy	79	1091,03				Köy > ilçe Köy > kasaba	14752,000/,004** 3347,000/,000***

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Çizelge 4.10'a göre grupların sıra ortalamaları arasında doğum yeri köy ve il olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile köy ve ilde doğan öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=27,887$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde doğum yerinin etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, doğum yeri il ve köy olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Doğum yeri il olan öğrencilerle ilçe ($U_{il-ilçe}=266859,500$; $p=,002$) ve kasaba ($U_{il-kasaba}=62934,500$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında il doğumlu öğrenciler lehine,
- Doğum yeri ilçe ile kasaba ($U_{ilçe-kasaba}=25859,500$; $p=,018$) olan öğrenciler arasında ilçe doğumlu öğrenciler lehine,
- Doğum yeri köy ile ilçe ($U_{köy-ilçe}=14752,000$; $p=,004$) ve kasaba ($U_{köy-kasaba}=3347,000$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında köy doğumlu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar il ve köy doğumlu lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Lise öğrencilerinin doğum yeri değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.11'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.11. Lise Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

<i>Faktörler</i>	<i>Doğum yeri</i>	<i>N</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamli farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	il	1263	1008,61	3	32,818	,000**	İl>ilçe	266149,000 /
	ilçe	468	913,17				İl>kasaba	,001
	kasaba	128	746,62				İlçe>kasaba	59489,500 /
	köy	79	1039,04				Köy>ilçe	,000
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	il	1263	991,52	3	17,909	,000**	Köy>ilçe	24419,500 /
	ilçe	468	913,81				Köy>kasaba	,001
	kasaba	128	860,04					15984,000 /
	köy	79	1124,77					,053
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	il	1263	994,37	3	21,820	,000**		3402,000 / ,000
	ilçe	468	916,58				İl>ilçe	271757,500 /
	kasaba	128	823,67				İl>kasaba	,009
	köy	79	1121,70				Köy>ilçe	70150,000 /
Faktör 4: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	il	1263	994,37	3	21,820	,000**	Köy>ilçe	,013
	ilçe	468	916,58				Köy>kasaba	43228,500 /
	kasaba	128	823,67					,044
	köy	79	1121,70					14187,500 /
Faktör 5: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	il	1263	994,37	3	21,820	,000**		,001
	ilçe	468	916,58					3748,000 / ,002
	kasaba	128	823,67					271744,500 /
	köy	79	1121,70					,009

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$

Çizelge 4.11’de lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı beklentiler)’e göre grupların sıra ortalamaları arasında doğum yeri köy ve il olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile köy ve ilde doğan öğrencilerin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=32,818$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentileri üzerinde doğum yerinin etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, doğum yeri il ve köy olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Doğum yeri il olan öğrencilerle ilçe ($U_{il-ilçe}=266149,000p=,001$) ve kasaba ($U_{il-kasaba}=59489,500$; $p=000$) olan öğrenciler arasında il doğumlu öğrenciler lehine,

- Doğum yeri ilçe ile kasaba ($U_{ilçe-kasaba}=24419,500$; $p=,001$) olan öğrenciler arasında ilçe doğumlu öğrenciler lehine,
- Doğum yeri köy ile ilçe ($U_{köy-ilçe}=15984,000$; $p=,053$) ve kasaba ($U_{köy-kasaba}=3402,000$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında köy doğumlu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar il ve köy doğumlu lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.11’de lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi beklentiler)’ye göre grupların sıra ortalamaları arasında doğum yeri köy ve il olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile köy ve ilde doğan öğrencilerin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=17,909$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentileri üzerinde doğum yerinin etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, doğum yeri il ve köy olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Doğum yeri il olan öğrencilerle ilçe ($U_{il-ilçe}=271757,500$; $p=,009$) ve kasaba ($U_{il-kasaba}=70150,000$ $p=013$) olan öğrenciler arasında il doğumlu öğrenciler lehine,
- Doğum yeri köy ile il ($U_{köy-il}=43228,500$; $p=,044$), ilçe ($U_{köy-ilçe}=-3,327$; $p=,001$) ve kasaba ($U_{köy-kasaba}=3748,000$; $p=,002$) olan öğrenciler arasında köy doğumlu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar il ve köy doğumlu lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.11’de lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili beklentiler)’e göre grupların sıra ortalamaları arasında doğum yeri köy ve il olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile köy ve ilde doğan öğrencilerin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=21,820$; $p<.05$). Bu sonuç,

lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentileri üzerinde doğum yerinin etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamli farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, doğum yeri il ve köy olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Doğum yeri il olan öğrencilerle ilçe ($U_{il-ilçe}=271744,500$; $p=,009$) ve kasaba ($U_{il-kasaba}=66939,000$; $p=001$) olan öğrenciler arasında il doğumlu öğrenciler lehine,
- Doğum yeri köy ile ilçe ($U_{köy-ilçe}=14187,500$ $p=,001$), ilçe ($p=,001$) ve kasaba ($U_{köy-kasaba}=3494,000$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında köy doğumlu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar il ve köy doğumlu lise öğrencilerinin futbola yönelik 3 (teşvik ile ilgili) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3.3. Lise öğrencilerinin öğrenim gördüğü okul değişkenine ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin öğrenim gördüğü okul değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin öğrenim gördüğü okul değişkenine göre futbola yönelik tutum ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.12’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.12. Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

<i>Okul Türü</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>
Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	1136	949.10				
Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	145	974.59	2	3.975	.137	—
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	657	1003.66				

Çizelge 4.12 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu bunu Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin takip ettiği görülmektedir. Grupların ortalamaları arası bu farklar ise istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=3.975$; $p<.05$). Elde edilen bu sonuç her ne kadar farklı lise türlerindeki öğrenim gören öğrencilerin Futbola Yönelik Tutumlarının farklı olduğunu göstermesine rağmen gruplar arası bu farklar manidar değildir. Başka bir ifade ile lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde öğrenim gördüğü okul türleri etkili bir faktör değildir.

Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Çizelge 4.13. Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Okul Türü</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>
	Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	1136	975.38				
Genel	Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	145	998.84	2	1.111	.574	—
	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne. Bağlı Liseler	657	952.85				

Çizelge 4.13'e göre grupların sıra ortalamaları arasında Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin en yüksek düzeyde, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin ise en düşük düzeyde beklentiye sahip oldukları görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=1.111$; $p<.05$). Elde

edilen bu sonuca göre, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde öğrenim gördüğü okul değişkeni etkili bir etken değildir.

Çizelge 4.14. Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördüğü Okul Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

<i>Faktörler</i>	<i>Okul Türü</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	1136	974.95				
	Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	145	1035.91	2	3.405	.182	—
	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	657	945.43				
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	1136	969.90				
	Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	145	975.63	2	.027	.986	—
	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	657	967.45				
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	1136	970.02				
	Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	145	1008.29	2	.910	.634	—
	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne Bağlı Liseler	657	960.05				

Faktör 1 (okul dışı beklenti), Faktör 2 ve Faktör 3'te Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin sıra ortalamaları en yüksek değerini almışken, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin sıra ortalamaları en düşük değerdedir. Futbola yönelik beklenti ölçeğini oluşturan her bir faktöre ilişkin gruplar arası ortalamalar arası farklar ise istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2_{Faktör1}=3.405$; $p<.05$; $\chi^2_{Faktör2}=.027$; $p<.05$; $\chi^2_{Faktör3}=.910$; $p<.05$). Elde edilen bu sonuç, lise türlerine göre lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin değişmediğini göstermektedir.

4.3.4. Lise öğrencilerinin sınıf seviyesi değişkenine ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin sınıf seviyesi değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.15’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.15. Lise Öğrencilerinin Sınıf Seviyesi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Sınıf</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>
Genel	1. sınıf	615	963,69	3	4,492	,213
	2. sınıf	627	978,92			
	3. sınıf	501	938,98			
	4. sınıf	195	1035,98			
	Toplam	1938				

Çizelge 4.15 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında 4. sınıf öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=4,492$; $p>.05$). Elde edilen bu sonuç 4. sınıf öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu göstermesine rağmen, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde sınıf değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin sınıf seviyesi değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.16’da yer verilmiştir.

Çizelge 4.16. Lise Öğrencilerinin Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Sınıf</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>
GENEL	1. Sınıf	615	984,11	3	1,350	,717
	2. Sınıf	627	959,17			
	3. Sınıf	501	954,97			
	4. Sınıf	195	993,98			
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	1. Sınıf	615	981,98	3	,897	,826
	2. Sınıf	627	955,35			
	3. Sınıf	501	965,70			
	4. Sınıf	195	985,37			
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	1. Sınıf	615	983,19	3	4,250	,236
	2. Sınıf	627	967,48			
	3. Sınıf	501	934,26			
	4. Sınıf	195	1023,36			
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	1. Sınıf	615	978,81	3	1,722	,632
	2. Sınıf	627	958,48			
	3. Sınıf	501	956,38			
	4. Sınıf	195	1009,27			

Çizelge 4.16 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında 4. sınıf öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=1,350$; $p>.05$). Faktör 1 (okul dışı beklenti), faktör 2 (okul içi beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)'ün sıra ortalamaları arasında en yüksek ortalamanın 4. sınıf öğrencileri olduğu belirlenmiş olup grupların ortalamaları arası farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir. Faktör 1 (okul dışı beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($\chi^2=,897$; $p>.05$). Faktör 2 (okul içi beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($\chi^2=4,250$; $p>.05$). Faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermemektedir ($\chi^2=1,722$; $p>.05$). Elde edilen bu sonuç 4. sınıf öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermesine rağmen, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde sınıf sevipleri değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

4.3.5. Lise öğrencilerinin başarı düzeyi değişkenine ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin yaş seviyelerine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin başarı düzeyi değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.17’de yer verilmiştir.

Çizelge 4. 17. Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Başarı</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>
Genel	Düşük	113	975,54	2	1,209	,546
	Orta	1301	978,21			
	Yüksek	524	946,57			
	Toplam	1938				

Çizelge 4.17 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında okul başarı durumları orta olan öğrencilerin en yüksek ortalamaoya sahip olduğu görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=1,209$; $p>.05$). Elde edilen bu sonuç okul başarı durumları orta olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu göstermesine rağmen, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde okul başarı durumları değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin başarı düzeyi değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.18’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.18. Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Başarı</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>
Genel	Düşük	113	958,04	2	3,698	,157
	Orta	1301	986,05			
	Yüksek	524	930,88			

Çizelge 4.18 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında başarı durumları orta öğrencilerinin en yüksek ortalamaoya sahip olduğu görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar anlamlı değildir ($\chi^2=3,698$; $p>.05$).

Lise öğrencilerinin başarı düzeyi değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.19’da yer verilmiştir.

Çizelge 4.19. Lise Öğrencilerinin Başarı Düzeyi Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	Başarı	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı farkın kaynağı	Mann Whitney U testi U/p
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Düşük	113	948,09	2	4,305	,116	—	
	Orta	1301	987,62					
	Yüksek	524	929,14					
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Düşük	113	994,65	2	6,138	,046*	orta>yüksek	316377,500/015
	Orta	1301	987,93					
	Yüksek	524	918,32					
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Düşük	113	979,91	2	2,198	,333	—	
	Orta	1301	980,89					
	Yüksek	524	938,98					

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.19’da Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğini oluşturan faktör 1 (okul dışı beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)’te gruplar arası ortalama farkları istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2_{Faktör1}=4,305$; $p>.05$, $\chi^2_{Faktör3}=2,198$; $p>.05$). Ancak, lise öğrencilerinin futbola yönelik okul içi beklentilerinde orta ve düşük başarıya sahip öğrenciler arasında orta düzey başarıya sahip öğrenciler lehine fark oluşmuştur ($\chi^2=6,138$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentileri üzerinde okul başarı durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, okul başarı durumları orta ve düşük olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Okul başarı durumları orta olan öğrencilerle ile yüksek olan öğrenciler ($U_{orta-yüksek}=316377,500$; $p=,046$) arasında okul başarı durumları orta olan öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar okul başarı durumları orta olan lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3.6. Lise öğrencilerinin anne öğrenim durumu değişkeni ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin anne öğrenim durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin anne öğrenim durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.20’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.20. Lise Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Anne Öğrenim</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>
Genel	Okuma yazması yok	55	928,55	6	11,760	,068
	Sadece okur-yazar	120	884,46			
	İlkokul mezunu	735	1007,54			
	Ortaokul mezunu	445	952,60			
	Lise mezunu	381	978,57			
	Lisans mezunu	144	871,75			
	Lisansüstü	58	1014,97			
	Toplam	1938				

Çizelge 4.20 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında anne öğrenim durumu lisansüstü eğitim olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, anne öğrenim durumu sadece okur yazar olan öğrencilerinde en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=11,760$; $p>.05$). Elde edilen bu sonuç anne öğrenim durumu lisansüstü eğitim olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının, anne öğrenim durumu okuma yazması yok, sadece okur-yazar, ilkokul mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, lisans mezunu olan öğrencilerden yüksek olduğunu gösteriyor olsa da, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde anne öğrenim durumu değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Lise Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin anne öğrenim durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.21’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.21. Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Anne Öğrenim</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
Genel	Okuma yazması yok (a)	55	915,22	6	32,869	,000**	a>b	2663,500 / ,041**
	Sadece okur-yazar (b)	120	735,90				c>b	31167,000 / ,000**
							c>f	45299,500 / ,006**
	İlkokul (c)	735	1011,86				d>b	20404,000 / ,000**
	Ortaokul (d)	445	972,80				e>b	17176,000 / ,000**
	Lise (e)	381	979,48				f>b	7371,000 / ,040**
	Lisans (f)	144	879,19				g>b	2266,000 / ,000**
	Lisansüstü (g)	58	1100,83				g>e	3322,500 / ,023**

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.21’e göre grupların sıra ortalamaları arasında anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=32,869$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde anne eğitim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Anne öğrenim durumu okuma yazması yok ile sadece okuryazar ($U_{o.yazması yok-sadece o.yazar}=2663,500;p=,041$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler lehine,

- Anne öğrenim durumu ilkokul mezunu ile sadece okuryazar ($U_{\text{ilkokul-okuryazar}}=31167,000$; $p=,000$) ve lisans mezunu ($U_{\text{ilkokul-lisans}}=45299,500$; $p =006$) olan öğrenciler arasında ilkokul mezunu öğrenciler lehine,
- Anne öğrenim durumu sadece okur yazar ile ortaokul mezunu ($U_{\text{sadece o.yazar-ortaokul}}=20404,000$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu ortaokul mezunu öğrenciler lehine,
- Anne öğrenim durumu sadece okuryazar ile lise mezunu ($U_{\text{sadece o.yazar-lise}}=17176,000$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lise mezunu öğrenciler lehine,
- Anne öğrenim durumu sadece okuryazar ile lisans mezunu ($U_{\text{sadece o.yazar-lisans}}=7371,000$; $p=,040$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lisans mezunu öğrenciler lehine,
- Anne öğrenim durumu sadece okuryazar ile lisansüstü mezunu ($U_{\text{sadece o.yazar-lisansüstü}}=2266,000$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lisansüstü mezunu öğrenciler lehine,
- Anne öğrenim durumu lisans mezunu ile lisansüstü mezunu ($U_{\text{lisans-lisansüstü}}=3322,500$; $p=,023$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lisansüstü mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar anne öğrenim durumu ilkokul ve lisansüstü eğitim olan lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Lise öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.22’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.22. Lise Öğrencilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>Anne Öğrenim</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamli farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Okuma yazması yok (a)	55	910,06				a>b	2681,000 / ,046
	Sadece okur-yazar (b)	120	735,75				c>b	31284,500/,00
	İlkokul (c)	735	1009,75				d>b	0
	Ortaokul (d)	445	971,61	6	30,376	,000**	e>b	46052,000/,01
	Lise (e)	381	989,43				f>b	3
	Lisans (f)	144	889,49				g>b	20540,000/,00
	Lisansüstü (g)	58	1050,94					0
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Okuma yazması yok (a)	55	951,37				a>b	2654,500 / ,037
	Sadece okur-yazar (b)	120	768,33				c>f	45268,000/,00
	İlkokul (c)	735	1005,98	6	26,690	,000**	g>f	6
	Ortaokul (d)	445	980,82				c>b	3355,000 / ,027
	Lise (e)	381	966,74				d>b	33108,000/,00
	Lisans (f)	144	876,31				e>b	0
	Lisansüstü (g)	58	1103,17				g>b	20997,000/000
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Okuma yazması yok (a)	55	912,85				c>b	30823,000/,00
	Sadece okur-yazar (b)	120	738,69				c>d	0
	İlkokul (c)	735	1020,61				c>f	151391,500/,0
	Ortaokul (d)	445	948,89	6	34,031	,000**	d>b	30
	Lise (e)	381	980,96				e>b	46284,500/,01
	Lisans (f)	144	903,12				f>b	6
	Lisansüstü (g)	58	1100,73				g>b	21002,000/,00
							g>f	0
								17337,000/,00
								0
								7185,000 / ,018
								2324,000/,000
								3396,000 / ,035

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.22’de lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı beklentiler)’e göre grupların sıra ortalamaları arasında anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan öğrencilerin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=30,376$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentileri üzerinde anne öğrenim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Anne öğrenim durumu sadece okur yazar ile okuma yazması yok ($U_{okuma\ yazması\ yok- sadece\ o.yazar-}=2681,000; p=,046$), ilkokul ($U_{ilkokul-sadece\ okuryazar}=1284,500; p=,000$), ortaokul ($U_{ortaokul-sadece\ okuryazar}=20540,000; p=,000$), lise ($U_{lise-sadece\ okuryazar}=16820,500; p=,000$), lisans ($U_{lisans-sadece\ okuryazar}=7292,500; p=,000$), lisansüstü ($U_{lisansüstü-sadece\ okuryazar}=2411,500; p=,001$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu sadece okur yazar öğrenciler aleyhine,
- Anne öğrenim durumu ilkokul mezunu ile lisans mezunu ($U_{ilkokul-lisans}=46052,000; p=,013$) olan öğrenciler arasında ilkokul mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olmuştur. Bu sonuçlar, anne öğrenim durumu ilkokul mezunu lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.22’de lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi beklentiler)’ye göre grupların sıra ortalamaları arasında anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan öğrencilerin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=26,690; p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentileri üzerinde anne öğrenim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Anne öğrenim durumu sadece okuryazar ile okuma yazması yok ($U_{okuma\ yazması\ yok- sadece\ o.yazar-}=2654,500; p=,037$), ilkokul ($U_{ilkokul-sadece\ okuryazar}=33108,000; p=,000$), ortaokul ($U_{ortaokul-sadece\ okuryazar}=-3,624; p=,000$), lise ($U_{lise-sadece\ okuryazar}=18201,000; p=,001$), lisansüstü ($U_{lisansüstü-sadece\ okuryazar}=2382,500; p=,001$), olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler aleyhine

- Anne öğrenim durumu lisans mezunu ile ilkokul mezunu ($U_{ilkokul-lisans}=45268,000$; $p=,006$) ve lisansüstü ($U_{lisansüstü-lisans}=3355,000$; $p=,027$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lisans olan öğrenciler aleyhine anlamlı farklılıklar olmuştur. Bu sonuçlar, anne öğrenim durumu ilkokul mezunu ve lisansüstü olan öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.22’de lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili beklentiler)’e göre grupların sıra ortalamaları arasında anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan öğrencilerin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=34,031$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentileri üzerinde anne öğrenim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Anne öğrenim durumu sadece okuryazar ile ilkokul ($U_{ilkokul-sadece\ okuryazar}=30823,000$; $p=,000$), ortaokul ($U_{ortaokul-sadece\ okuryazar}=21002,000$; $p=,000$), lise ($U_{lise-sadece\ okuryazar}=17337,000$; $p=,000$), lisans ($U_{lisans-sadece\ okuryazar}=7185,000$; $p=,018$), lisansüstü ($U_{lisansüstü-sadece\ okuryazar}=2324,000$; $p=,000$), olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler aleyhine,
- Anne öğrenim durumu lisans mezunu ile ilkokul mezunu ($U_{ilkokul-lisans}=46284,500$; $p=,016$) ve lisansüstü ($U_{lisansüstü-lisans}=3396,000$; $p=,035$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lisans olan öğrenciler aleyhine,
- Anne öğrenim durumu ilkokul mezunu ile ortaokul mezunu ($U_{ilkokul-ortaokul}=151391,500$; $p=,030$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lisans olan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar olmuştur. Bu sonuçlar, anne öğrenim durumu ilkokul mezunu ve lisansüstü olan öğrencilerin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3.7. Lise öğrencilerinin baba öğrenim durumu değişkeni ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin baba öğrenim durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin baba öğrenim durumu değişkenine göre futbola yönelik tutum ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.23'te yer verilmiştir.

Çizelge 4.23. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

<i>Baba öğrenim</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
Okuma yazması yok (a)	35	935,26					
Sadece okur-yazar (b)	60	759,56				c> b	11158,000/,001
İlkokul (c)	500	1006,37				d> b	8406,000/,003
Ortaokul (d)	367	986,07	6	26,425	,000**	e> b	11514,500/,002
Lise (e)	511	1003,60				g> b	3330,000/,006
Lisans (f)	318	859,11				c> f	67298,000/,000
Lisansüstü (g)	147	1016,80				d> f	50391,500/,002
Toplam	1938					e> f	69446,500/,000
						g> f	19667,500/,006

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.23 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında baba öğrenim durumu lisansüstü, ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, baba öğrenim durumu sadece okuryazar olan öğrencilerinde en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($\chi^2=26,425$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde baba öğrenim durumu değişkeninin etkili olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, baba öğrenim durumu lisansüstü, lise ve ilkokul mezunu lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Baba öğrenim durumu sadece okuryazar ile *ilkokul* ($U_{ilkokul-sadece\ okuryazar} = 11158,000$; $p = ,001$), *ortaokul* ($U_{ortaokul-sadece\ okuryazar} = 8406,000$; $p = ,003$), *lise* ($U_{lise-sadece\ okuryazar} = 11514,500$; $p = ,002$), *lisansüstü* ($U_{lisansüstü-sadece\ okuryazar} = 3330,000$; $p = ,006$), olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler aleyhine,
- Anne öğrenim durumu lisans mezunu ile ilkökul mezunu ($U_{ilkokul-lisans} = 67298,000$; $p = ,000$), ortaokul mezunu ($U_{ortaokul-lisans} = 50391,500$; $p = ,002$), lise mezunu ($U_{lise-lisans} = 69446,500$; $p = ,000$), lisansüstü ($U_{lisansüstü-lisans} = 19667,500$; $p = ,006$) olan öğrenciler arasında anne öğrenim durumu lisans olan öğrenciler aleyhine anlamlı farklılıklar olmuştur. Bu sonuçlar, baba öğrenim durumu lisansüstü, lise ve ilkökul mezunu olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin baba öğrenim durumu değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.24'te yer verilmiştir.

Çizelge 4.24. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Baba Öğrenim	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı farkın kaynağı	Mann Whitney U testi U/p
Genel	Okuma yazması yok (a)	35	883,63				a> b c> b d> b	678,500 /,004 8550,000/,000 6113,000/,000
	Sadece okur-yazar (b)	60	572,67	6	42,089	,000**	e>b f> b	8464,000/,000 6170,500/,000
	İlkokul (c)	500	973,16				g> b d> f	2554,000 /,000 51589,500/,009
	Ortaokul (d)	367	1017,85				e> f	72104,500/,006
	Lise (e)	511	1012,46					
	Lisans (f)	318	904,18					
	Lisansüstü(g)	147	1010,77					

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.24'e göre grupların sıra ortalamaları arasında baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü mezunu olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=42,089$; $p<,05$). Bu

sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde baba eğitim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamli farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü mezunu olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Baba öğrenim durumu sadece okuryazar ile okuma yazması yok ($U_{okuma yazması yok-sadece o.yazar-} = 678,500; p = ,004$), ilkokul ($U_{ilkokul-sadece okuryazar} = 8550,000; p = ,000$), ortaokul ($U_{ortaokul-sadece okuryazar} = 6113,000; p = ,000$), lise ($U_{lise-sadece okuryazar} = 8464,000; p = ,000$), lisans ($U_{lisans-sadece okuryazar} = 6170,500; p = ,000$), lisansüstü ($U_{lisansüstü-sadece okuryazar} = 2554,000; p = ,000$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler aleyhine,
- Baba öğrenim durumu ortaokul ile lisans mezunu ($U_{ortaokul-lisans} = 51589,500; p = ,009$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu ortaokul mezunu öğrenciler lehine,
- Baba öğrenim durumu lise ile lisans mezunu ($U_{lise-lisans} = 72104,500; p = ,006$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu lise mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar, baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü olan lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Lise öğrencilerinin baba öğrenim durumu değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.25’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.25. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>Baba Öğrenim</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamli farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Okuma yazması yok (a)	35	911,24				a> b c> b	674,000 /,004 8824,500/,000
	Sadece okur-yazar (b)	60	597,36				d> b e> b	6351,000/,000 9035,500/,000
	İlkokul (c)	500	974,26				f> b g> b	6469,500/,000 2657,000/,000
	Ortaokul (d)	367	1023,84	6	38,000	,000**	d> f e> f	51140,500/,005 72711,000/,010
	Lise (e)	511	1006,04					
	Lisans (f)	318	902,82					
	Lisansüstü(g)	147	1000,64					
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Okuma yazması yok (a)	35	884,63				a> b c> b	658,500/,002 8208,000/,000
	Sadece okur-yazar (b)	60	557,30				d> b e> b	6171,000/,000 8117,500/,000
	İlkokul (c)	500	974,67				f> b g> b	5933,500/,000 2519,500/,000
	Ortaokul (d)	367	1010,36	6	43,732	,000**	d> f e> f	52547,000/,023 72297,000/,007
	Lise (e)	511	1015,15					
	Lisans (f)	318	910,82					
	Lisansüstü (g)	147	1006,62					

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.25'e göre grupların futbola yönelik faktör 1 (okul dışı beklentiler)'e göre sıra ortalamaları arasında baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü mezunu olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=38,000$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentileri üzerinde baba eğitim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamli farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü mezunu olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Baba öğrenim durumu sadece okuryazar ile okuma yazması yok ($U_{okuma yazması yok-sadece o.yazar-}=674,000$; $p=,004$), ilkokul ($U_{ilkokul-sadece okuryazar}=8824,500$; $p=,000$),ortaokul ($U_{ortaokul-$

sadece okuryazar=6351,000; $p=,000$), lise ($U_{\text{lise-sadece okuryazar}}=9035,500$; $p=,000$), *lisans* ($U_{\text{lisans-sadece okuryazar}}=6469,500$; $p=,000$), *lisansüstü* ($U_{\text{lisansüstü-sadece okuryazar}}=2657,000$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler aleyhine, virgül koy

- Baba öğrenim durumu ortaokul ile lisans mezunu ($U_{\text{ortaokul-lisans}}=51140,500$; $p=,005$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu ortaokul mezunu öğrenciler lehine,
- Baba öğrenim durumu lise ile lisans mezunu ($U_{\text{lise-lisans}}=72711,000$; $p=,010$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu lise mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar, baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü olan lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.25'e göre grupların futbola yönelik faktör 2 (okul içi beklentiler)'ye göre sıra ortalamaları arasında baba öğrenim durumu lise ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=43,732$; $p<,05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentileri üzerinde baba eğitim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, baba öğrenim durumu ortaokul, lisansüstü ve lise mezunu olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Baba öğrenim durumu sadece okuryazar ile okuma yazması yok ($U_{\text{okuma yazması yok-sadece o.yazar}}=658,500$; $p=,002$), *ilkokul* ($U_{\text{ilkokul-sadece okuryazar}}=8208,000$; $p=,000$), *ortaokul* ($U_{\text{ortaokul-sadece okuryazar}}=6171,000$; $p=,000$), lise ($U_{\text{lise-sadece okuryazar}}=8117,500$; $p=,000$), *lisans* ($U_{\text{lisans-sadece okuryazar}}=5933,500$; $p=,000$), *lisansüstü* ($U_{\text{lisansüstü-sadece okuryazar}}=2519,500$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler aleyhine,
- Baba öğrenim durumu ortaokul ile lisans mezunu ($U_{\text{ortaokul-lisans}}=52547,000$; $p=,023$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu ortaokul mezunu öğrenciler lehine,

- Baba öğrenim durumu lise ile lisans mezunu ($U_{lise-lisans}=72297,000$; $p=,007$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu lise mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar, baba öğrenim durumu lise ve ortaokul mezunu olan lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 2 (okul içi) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.26. Lise Öğrencilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	Baba Öğrenim	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı farkın kaynağı	Mann Whitney U testi U/p
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Okuma yazması yok (a)	35	849,89				a> b	725,000/,012
	Sadece okur-yazar (b)	60	564,83				c> b	8369,500/,000
	İlkokul (c)	500	972,90				d> b	6072,500/,000
	Ortaokul (d)	367	1016,22	6	41,063	,000**	e> b	8483,000/,000
	Lise (e)	511	1003,48				f> b	5906,000/,000
	Lisans (f)	318	927,43				g> b	2503,500/,000
	Lisansüstü(g)	147	1007,85				d> f	53087,500/,038

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Çizelge 4.26'ya göre grupların futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili beklentiler)'e göre sıra ortalamaları arasında baba öğrenim durumu ortaokul mezunu ve lisansüstü olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=43,732$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentileri üzerinde baba eğitim durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, baba öğrenim durumu ortaokul ve lisansüstü olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Baba öğrenim durumu sadece okuryazar ile okuma yazması yok ($U_{okuma yazması yok-sadece o.yazar}=725,000$; $p=,012$), ilkokul ($U_{ilkokul-sadece okuryazar}=8369,500$; $p=,000$), ortaokul ($U_{ortaokul-sadece okuryazar}=6072,500$; $p=,000$), lise ($U_{lise-sadece okuryazar}=8483,000$; $p=,000$), lisans ($U_{lisans-sadece okuryazar}=5906,000$; $p=,000$), lisansüstü ($U_{lisansüstü-sadece okuryazar}=2503,500$; $p=,000$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu okuma yazması yok öğrenciler aleyhine,

- Baba öğrenim durumu ortaokul ile lisans mezunu ($U_{ortaokul-lisans}=53087,500$; $p=,038$) olan öğrenciler arasında baba öğrenim durumu ortaokul mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar, baba öğrenim durumu ortaokul mezunu ve lisansüstü olan lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3.8. Lise öğrencilerinin aile gelir durumu değişkeni ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre futbola yönelik tutum ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.27’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.27. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Gelir</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>
Genel	800-1300 TL	620	989,61	4	3,175	,529
	1301-1800 TL	379	973,82			
	1801-2300 TL	364	926,24			
	2301-2800 TL	230	983,70			
	2801 TL ve üstü	345	964,79			
	Toplam	1938				

Çizelge 4.27 incelendiğinde grupların sıra ortalamaları arasında aile gelir düzeyleri 800-1300 TL olan öğrencilerin en yüksek ortalama sahip olduğu görülmektedir. Ancak grupların ortalamaları arası bu farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\chi^2=3,175$; $p>.05$). Elde edilen bu sonuç, aile gelir düzeyleri 800-1300 TL olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu göstermesine rağmen, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde aile gelir düzeyleri değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.28’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.28. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	<i>Gelir Durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
Genel	800-1300 TL (a)	620	978,11	4	10,152	,038**	e> c e> d	55548,500/,008 34506,500/,008
	1301-1800 TL (b)	379	962,13					
	1801-2300 TL (c)	364	927,90					
	2301-2800 TL (d)	230	915,78					
	2801 TL ve üstü (e)	345	1041,82					

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Çizelge 4.28’e göre grupların sıra ortalamaları arasında aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=10,152$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde aile gelir durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Aile gelir durumu 2801 TL ve üstü ile 1801 TL-2300 TL ($U_{2801\text{ve üstü}-1801-2300\text{tl}}=55548,500$; $p=,008$) ve 2301-2800 TL ($U_{2801\text{ve üstü}-2301-2800\text{tl}}=34506,500$; $p=,008$) olan öğrenciler arasında aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar, aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Lise öğrencilerinin aile gelir durumu değişkenine göre futbola yönelik beklenti ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.29'da yer verilmiştir.

Çizelge 4.29. Lise Öğrencilerinin Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>Gelir Durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	χ^2	<i>p</i>	<i>Anlamlı farkın kaynağı</i>	<i>Mann Whitney U testi U/p</i>
	800-1300 TL (a)	620	987,57				
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	1301-1800 TL (b)	379	980,67	12,529	,014**	a> c	63442,000/,013
	1801-2300 TL (c)	364	924,12			c> d	39324,500/,042
	2301-2800 TL (d)	230	884,75			e> c	56150,500/,014
	2801 TL ve üstü (e)	345	1029,13			e> d	33796,000/,002
	800-1300 TL (a)	620	977,32				
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	1301-1800 TL (b)	379	941,06	7,035	,134	—	
	1801-2300 TL (c)	364	935,01				
	2301-2800 TL (d)	230	956,25				
	2801 TL ve üstü (e)	345	1031,90				
	800-1300 TL (a)	620	969,92				
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	1301-1800 TL (b)	379	954,40	9,848	,043**	e> a	98179,500/,032
	1801-2300 TL (c)	364	925,66			e> b	59206,500/,025
	2301-2800 TL (d)	230	945,99			e> c	55179,500/,004
	2801 TL ve üstü (e)	345	1047,25			e> d	35403,500/,026

* p<0,05; **p<0,01

Çizelge 4.29'a göre grupların futbola yönelik faktör 1 (okul dışı beklentiler)'e göre sıra ortalamaları arasında aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=12,529$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 1 (okul dışı) beklentileri üzerinde aile gelir durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Aile gelir durumu 801-1300 TL ile 1801-2300 TL ($U_{801-1300tl-1801-2300tl}=63442,000$; $p=,013$) olan öğrenciler arasında aile gelir durumu 801-1300 TL olan öğrenciler lehine,

- Aile gelir durumu 1801-2300 TL ile 2301-2800 TL ($U_{1801-1300tl-2301-2800tl}=39324,500$; $p=,012$) olan öğrenciler arasında aile gelir durumu 1301-1800 TL olan öğrenciler lehine,
- Aile gelir durumu 2801 TL ve üstü ile 1801 TL-2300 TL ($U_{2801ve üstü-1801-2300tl}=56150,500$; $p=,014$) ve 2301-2800 TL ($U_{2801ve üstü-2301-2800tl}=33796,000$; $p=,002$) olan öğrenciler arasında aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar, aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.29'a göre grupların futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili beklentiler)'e göre sıralamaları arasında aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Gruplar arası bu farkların ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($\chi^2=9,848$; $p<.05$). Bu sonuç, lise öğrencilerinin futbola yönelik faktör 3 (teşvik ile ilgili) beklentileri üzerinde aile gelir durumunun etkili bir değişken olduğunu göstermektedir.

Anlamlı farkın kaynağının belirlenebilmesi amacıyla ikili gruplar arasında yapılan karşılaştırma sonuçları bu farkın kaynağının, aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan lise öğrencilerinden olduğunu göstermektedir. Farkın kaynağı;

- Aile gelir durumu 2801 TL ve üstü ile 801-1300 TL ($U_{2801ve üstü-801-1300tl}=98179,500$; $p=,032$), 1301-1800 TL ($U_{2801ve üstü-1301-1800tl}=59206,500$; $p=,025$), 1801 TL-2300 TL ($U_{2801ve üstü-1801-2300tl}=55179,500$; $p=,004$) ve 2301-2800 TL ($U_{2801ve üstü-2301-2800tl}=35403,500$; $p=,026$) olan öğrenciler arasında aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan öğrenciler lehine anlamlı farklar oluşmuştur. Bu sonuçlar, aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3.9. Lise öğrencilerinin lisanslı futbolcu olma durumu değişkeni ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin lisanslı futbolcu olma durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin lisanslı futbolcu olma durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.30'da yer verilmiştir.

Çizelge 4.30. Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

	<i>Lisans</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	412	1300,96	53,59	177796,000	,000
	Hayır	1526	880,01	13,42		
	Toplam	1938				

Çizelge 4.30 incelendiğinde 1938 öğrencinin 412'sinin lisanslı futbol oynadığı belirlenmiştir. Lisanslı olan ve olmayan öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=-177796,000$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki mean rank (sıra ortalaması) değerine bakıldığında lisanslı olan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin lisanslı futbolcu olma durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.31'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.31. Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

	<i>Lisans</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	412	1204,70	496338,00	217452,000	,000
	Hayır	1526	906,00	1382553,00		

Lisanslı olan ve olmayan öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik beklentileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=217452,000$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki mean rank (sıra ortalaması) değerine bakıldığında lisanslı olan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları görülmektedir.

Lise öğrencilerinin lisanslı futbolcu olma durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.32’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.32. Lise Öğrencilerinin Lisanslı Futbolcu Olma Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>Lisans</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	412	1189,30	489992,50	223797,500	,000
	Hayır	1526	910,16	1388898,50		
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	412	1197,38	493318,50	220471,500	,000
	Hayır	1526	907,98	1385572,50		
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	412	1191,63	490951,00	222839,000	,000
	Hayır	1526	909,53	1387940,00		

Faktör 1(okul dışı beklenti), faktör 2 (okul içi beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)’ün sıra ortalamalarına bakıldığında lisanslı olan öğrencilerin olmayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiş olup grupların ortalamaları arası farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Faktör 1 (okul dışı beklenti) puanları ($Z=-223797,500$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 2 (okul içi beklenti) puanları ($U=-220471,500$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($U=222839,000$; $p=,000$; $p<0,05$). Elde edilen bu sonuç, lisanslı olan öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

4.3.10. Lise öğrencilerinin şans oyunları oynama durumu değişkeni ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin şans oyunları oynama durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Şans Oyunları Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin şans oyunları oynama durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.33’te yer verilmiştir.

Çizelge 4.33. Lise Öğrencilerinin Şans Oyunu Oynama Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

	<i>Şans oyunu oynama durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	704	1230,55	866309,00	250587,000	,000
	Hayır	1234	820,57	1012582,00		
	Toplam	1938				

Çizelge 4.33 incelendiğinde 1938 öğrencinin 704'ünün futbol ile ilgili şans oyunları oynadığı belirlenmiştir. Şans oyunları oynayan ve oynamayan öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=250587,000$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki sıra ortalaması değerine bakıldığında şans oyunları oynayan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Lise Öğrencilerinin Şans Oyunları Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin şans oyunları oynama durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.34'te yer verilmiştir.

Çizelge 4.34. Lise Öğrencilerinin Şans Oyunları Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

	<i>Şans oyunu oynama durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	704	1181,98	832116,00	284780,000	,000
	Hayır	1234	848,28	1046775,00		

Çizelge 4.34 incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik beklentileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=284780,000$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki sıra ortalaması değerine bakıldığında şans oyunları oynayan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları görülmektedir.

Lise öğrencilerinin şans oyunları oynama durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.35'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.35. Lise Öğrencilerinin Şans Oyunları Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>Şans oyunu oynama durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	704	1169,82	823555,00	293341,000	,000
	Hayır	1234	855,22	1055336,00		
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	704	1179,24	830187,00	286709,000	,000
	Hayır	1234	849,84	1048704,00		
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	704	1170,92	824329,50	292566,500	,000
	Hayır	1234	854,59	1054561,50		

Çizelge 4.35 incelendiğinde faktör 1(okul dışı beklenti), faktör 2 (okul içi beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)'ün sıra ortalamalarına bakıldığında şans oyunları oynayan öğrencilerin oynamayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiş olup, grupların ortalamaları arası farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Faktör 1 (okul dışı beklenti) puanları ($U=293341,000$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 2 (okul içi beklenti) puanları ($U=286709,000$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($U=292566,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Elde edilen bu sonuç, şans oyunları oynayan öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

4.3.11. Lise öğrencilerinin play station oynama durumu değişkeni ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin play station oynama durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin play station oynama durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.36'da yer verilmiştir.

Çizelge 4.36. Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

<i>Play station oynama durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Evet	1390	1136,99	1580423,00	148042,000	,000
Hayır	548	544,65	298468,00		
Toplam	1938				

Çizelge 4.36 incelendiğinde 1938 öğrencinin 1390'ının play station oynadığı belirlenmiştir. Play station oynayan ve oynamayan öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=148042,000$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki mean rank (sıra ortalaması) değerine bakıldığında play station oynayan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin play station oynama durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.37'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.37. Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

	<i>Play station</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	1390	1119,37	1555930,50	172534,500	,000
	Hayır	548	589,34	322960,50		

Çizelge 4.37 incelendiğinde play station oynayan ve oynamayan öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik beklentileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=172534,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki sıra ortalaması değerine bakıldığında play station oynayan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları görülmektedir.

Lise öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.38'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.38. Lise Öğrencilerinin Play Station Oynama Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

	<i>Playstation</i>	<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	1390	1108,82	1541265,50	187199,500	,000
	Hayır	548	616,10	337625,50		
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	1390	1118,28	1554413,50	174051,500	,000
	Hayır	548	592,11	324477,50		
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	1390	1111,21	1544588,50	183876,500	,000
	Hayır	548	610,04	334302,50		

Çizelge 4.38 incelendiğinde faktör 1 (okul dışı beklenti), faktör 2 (okul içi beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)'ün sıra ortalamalarına bakıldığında play station oynayan öğrencilerin oynamayan öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiş olup, grupların ortalamaları arası farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Faktör 1 (okul dışı beklenti) puanları ($U=187199,500$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 2 (okul içi beklenti) puanları ($U=174051,500$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($U=183876,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Elde edilen bu sonuç, play station oynayan öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

4.3.12. Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını seyretmeye gitme durumu değişkeni ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını seyretmeye gitme durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını seyretmeye gitme durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.39'da yer verilmiştir.

Çizelge 4.39. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu		<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	1552	1109,84	1722471,50	81728,500	,000
	Hayır	386	405,23	156419,50		
	Toplam	1938				

Çizelge 4.39 incelendiğinde 1938 öğrencinin 1552'sinin futbol maçlarını seyretmeye gittiği belirlenmiştir. Futbol maçlarını seyretmeye giden ve gitmeyen öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=81728,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesinde sıra ortalaması değerine bakıldığında futbol maçlarını seyretmeye giden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını seyretmeye gitme durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.40'da yer verilmiştir.

Çizelge 4.40. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

Futbol müsabakalarını seyretmeye gitme durumu		<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	1552	1105,83	1716250,50	87949,500	,000
	Hayır	386	421,35	162640,50		

Çizelge 4.40 incelendiğinde 1938 öğrencinin 1552'sinin futbol maçlarını seyretmeye gittiklerini belirlenmiştir. Futbol maçlarını seyretmeye giden ve gitmeyen öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik beklentileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=87949,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki mean rank (sıra ortalaması) değerine bakıldığında futbol maçlarını seyretmeye giden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları görülmektedir.

Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını seyretmeye gitme durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.41’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.41. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını Seyretmeye Gitme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

<i>Futbol müsabakalarını seyretmeye gitme</i>		<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	1552	1103,17	1712121,50	92078,500	,000
	Hayır	386	432,05	166769,50		
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	1552	1099,96	1707142,00	97058,000	,000
	Hayır	386	444,95	171749,00		
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	1552	1099,77	1706847,50	97352,500	,000
	Hayır	386	445,71	172043,50		

Çizelge 4.41 incelendiğinde faktör 1 (okul dışı beklenti), faktör 2 (okul içi beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)’ün sıra ortalamalarına bakıldığında futbol maçlarını seyretmeye giden öğrencilerin, gitmeyen öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiş olup, grupların ortalamaları arası farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Faktör 1 (okul dışı beklenti) puanları ($U=92078,500$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 2 (okul içi beklenti) puanları ($U=97058,000$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($U=97352,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Elde edilen bu sonuç, futbol maçlarını seyretmeye giden öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

4.3.13. Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını tv’den seyretme durumu değişkenine göre futbola yönelik tutum ve beklentileri ile ilgili bulgular

Bu kısımda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını TV’den seyretme durumu değişkenine göre hem futbola yönelik tutumları hem de futbola yönelik beklentileri boyutlarında ayrı ayrı incelenmiştir.

Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV'den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını TV'den seyretme durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Tutum Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.42'de yer verilmiştir.

Çizelge 4.42. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV'den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Tutumları Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

Futbol müsabakalarını tv'den seyretme		<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	1569	1105,36	1734306,50	76319,500	,000
	Hayır	369	391,83	144584,50		
	Toplam	1938				

Çizelge 4.42 incelendiğinde 1938 öğrencinin 1569'unun futbol maçlarını TV den seyrettiği belirlenmiştir. Futbol maçlarını TV'den seyreden ve seyretmeyen öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=76319,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki sıra ortalaması değerine bakıldığında futbol maçlarını TV'den seyreden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV'den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri İle İlgili Bulgular

Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını TV'den seyretme durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.43'te yer verilmiştir.

Çizelge 4. 43. .Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV'den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklentileri Arasındaki Mann Whitney U Testi Sonuçları

Futbol müsabakalarını tv'den seyretme		<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Genel	Evet	1569	1095,92	1719504,50	91121,500	,000
	Hayır	369	431,94	159386,50		

Çizelge 4.43 incelendiğinde futbol maçlarını TV’den seyreden ve seyretmeyen öğrenciler incelendiğinde öğrencilerin futbola yönelik beklentileri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($U=91121,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Ranks çizelgesindeki mean rank (sıra ortalaması) değerine bakıldığında futbol maçlarını TV’den seyreden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları görülmektedir.

Lise öğrencilerinin futbol müsabakalarını TV’den seyretme durumu değişkenine göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar ile ilgili bulgulara Çizelge 4.44’de yer verilmiştir.

Çizelge 4.44. Lise Öğrencilerinin Futbol Müsabakalarını TV’den Seyretme Durumu Değişkenine Göre Futbola Yönelik Beklenti Ölçeğinin Alt Boyutlarına Verdikleri Cevaplar İle İlgili Bulgular

<i>Futbol müsabakalarını tv'den seyretme</i>		<i>n</i>	<i>Sıra ort.</i>	<i>Sıra top.</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Faktör 1: Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	1569	1094,30	1716958,00	93668,000	,000
	Hayır	369	438,84	161933,00		
Faktör 2: Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	1569	1089,56	1709518,50	101107,500	,000
	Hayır	369	459,00	169372,50		
Faktör 3: Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	1569	1087,06	1705601,50	105024,500	,000
	Hayır	369	469,62	173289,50		

Çizelge 4.44 incelendiğinde faktör 1 (okul dışı beklenti), faktör 2 (okul içi beklenti) ve faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti)’ün sıra ortalamalarına bakıldığında futbol maçlarını TV’den seyreden öğrencilerin, seyretmeyen öğrencilere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiş olup, grupların ortalamaları arası farklar istatistiksel olarak anlamlıdır. Faktör 1 (okul dışı beklenti) puanları ($U=93668,000$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 2 (okul içi beklenti) puanları ($U=101107,500$; $p=,000$; $p<0,05$), Faktör 3 (teşvik ile ilgili beklenti) puanları anlamlı farklılık göstermektedir ($U=105024,500$; $p=,000$; $p<0,05$). Elde edilen bu sonuç, futbol maçlarını TV’den seyreden öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermiştir.

5. TARTIŞMA

Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgular, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu ve özellikle TV programların, gazete yazılarının, kitapların takip edildiğini göstermektedir. Futbola yönelik TV programları, gazete yazıları ve kitaplarda futbolu çirkinleştiren şike, şiddet, doping vb. olayların yanlış olduğunun anlatılması ayrıca fair play, sporda etik ve ahlak gibi konuların işlenmesi insanların bu konularda bilinçlendirilmesi yoluyla futbolun güzelleşmesine katkı sağlanabilir.

İnan'ın (2007) Türkiye Turkcell Süper Ligi 2005-2006 sezonunda yer alan takımların taraftarı ile yaptığı çalışmada, katılımcıların TV'de futbol programlarını, özellikle hafta sonlarında izledikleri ve % 61,8 oranında izledikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların % 18,9'unun haftanın her günü TV' de yayınlanan herhangi bir futbol programını izlemesi ve toplamda % 80,7'sinin futbol programlarına ilgi duyduğu gerçeği, bu kişilerin futbola karşı yoğun bir ilgi içerisinde olduklarını ortaya çıkarmaktadır.

Salman ve Giray'ın (2010) Fenerbahçe futbol takımı taraftarına yönelik yaptığı çalışmada, taraftarlara medyadan takımlarını ne sıklıkla takip ettikleri sorulduğunda % 3'ün ayda birden az, % 3'ün ayda 1-2 defa, % 10'un haftada 1-2 defa, % 10.4'ün haftada 3'ten fazla ve % 73'ün ise her gün izlediği ortaya çıkmıştır. Kaya (1996) ise yaptığı bir çalışmada günlük olarak yayınlanan ulusal gazetelerde işlenen spor konularının % 75'ini futbolun oluşturduğunu saptamıştır.

A&G araştırma şirketinin futbol severler üzerinde 2010 yılında yaptığı çalışmada da, futbol severlerin çoğunun iyi bir gazete okuru olduğu, % 81.2'nin gazete okuduğu, erkeklerin % 75,5'inin spor haberlerini birinci sırada takip ettiği ve aynı şekilde gençlerin spor haberlerine kayıtsız kalmadığı, spor deyince de erkeklerin yüzde 90'ının aklına futbol geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Katırcı ve Uztuğ'un (2009) Süper Lig ve 1. Ligde mücadele eden spor kulüplerinin iletişim faaliyetlerinin hangi kanallar vasıtası ile yürütüldüğünü araştırdıkları çalışmalarında, spor kulüplerinin iletişim faaliyetlerini en çok gazete olmak üzere, web sitesi ve televizyon kanallarından yürüttüklerini saptamışlardır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2008 yılında ilköğretim ve ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada, öğrencilerin % 41,9'unun spor programlarını izlediği ortaya çıkmıştır. Verilere göre öğrencilerin en çok izledikleri program türleri arasında spor programları % 41.9 ile 7. sıradadır. En çok izlenen program türlerinin ise müzik programları (% 58.6), diziler (% 56.6), haberler ve haber programları (% 54.0), yerli filmler (% 53.9), yabancı filmler (% 51.6), belgesel ve çevre bilincini arttıran yayınlar (% 50.3) olduğu saptanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre güncel izlenme oranına (reyting) bakıldığında futbol programlarının tamamının yüksek bir izlenme oranına sahip olduğunu söylemek zordur.

Taylan'ın (2011) televizyon programlarındaki şiddetin lise öğrencileri üzerindeki etkisinin araştırıldığı bir çalışmada, daha fazla spor programı izleyen lise öğrencilerinin acımasız ve tehlikeli dünya algısına sahip oldukları saptanmıştır. Spor programlarının şiddet içerdiğinin kabul edildiği çalışmada spor programlarını çok izleyen lise öğrencilerinin hiç izlemeyen lise öğrencilerine göre acımasız ve tehlikeli bir dünya algısında artış görülmüştür.

Araştırma sonucunda lise öğrencileri, okul yönetiminden futbol faaliyetlerini maddî açıdan destek olmasını ve okul futbol takımının müsabakalarını seyretmeye gitmek isteyen öğrencilere gerekli desteği sağlamasını beklemektedirler. Okul yöneticileriyle kurulacak iyi bir iletişim veya müsabaka saatlerinin ders saatleri dışında olması ile öğrencilerin bu beklentilerinin gerçekleşeceği düşünülmektedir.

Atasoy (2008), Kırşehir'de ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleriyle bir çalışma yapmış ve bu çalışma sonucunda öğretmenlerin % 64,5'i okul idaresinin ders dışı egzersiz ve faaliyetlere destek verdiğini % 25,5'i ise destek vermediklerini söylemişlerdir. Bu sonuç araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin yüksek düzeydeki beklentilerinden iki tanesi okulda futbol oyun alanı yapılması ve futbol malzemelerinin yeterli olmasıdır. Gençlerimizi kötü alışkanlıklardan uzak tutmanın ve sağlıklı bir nesil yetiştirmenin en güzel yollarından birisi spordur. Okullara futbol oyun alanları yapılması ve yeterli düzeyde futbol malzemelerinin temin edilmesi gençlerimizin kötü alışkanlıklardan uzak durmalarını sağlayarak ve onlara spor yapma imkanı sunarak sağlıklı kişiler olmalarına zemin hazırlamak ülkemizin geleceğine yapılacak bir yatırım olduğu söylenebilir.

Akbaş ve Akbaş'ın (2008) çalışmasında, farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin okullarına ilişkin istekleri incelendiğinde, en yüksek ortalamaya sahip olan istegin “Spor alanlarının daha çok olmasını isterim.” ifadesi olduğu saptanmıştır.

Su (2005) yaptığı çalışmada, ortaöğretim kurumlarında spor alanı seçen öğrencilerin futbol eğitimine ayrılan zamanı yetersiz buldukları, okul takımlarında tesis sorunu yaşadıkları sonucuna varmıştır.

Selçuk (2006) okul spor faaliyetlerine katılan öğrencilere “Ders dışı okul spor faaliyetleri daha verimli nasıl yürütülebilir” sorusunu yöneltmiş ve öğrencilerden en önemli gördükleri unsurlar olarak “beden eğitimi öğretmenlerinin dışında diğer branş öğretmenleri ve okul idaresi öğrencilere karşı ilgili olmalı, öğrencileri teşvik etmelidir” (% 75.7), ikinci sırada “Yeterli malzeme ve araç bulundurulmalıdır” (%70.8) ve üçüncü sırada “Okul spor kulüpleri kurulmalı” (%62.5) cevaplarını almıştır. Göktaş'ın (1994) yaptığı araştırmaya göre, öğrencilerin ders dışı okul spor faaliyetlerine katılımında karşılaştıkları sorunlar olarak, (% 42,2)'sinin tesis ve araç-gereç yetersizliğini, (% 19,4)'ünün okuldaki spor faaliyetlerin yetersizliğini en önemli sorun olarak gördükleri sonucunu tespit etmiştir.

Atasoy (2008) Kırşehir ilinde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışma sonucunda öğretmenlerin % 82'si okullarında bulunan spor saha ve tesislerinin yeterli olmadığını, % 67'side okullarındaki spor malzemelerinin yeterli olmadığını söylemişlerdir.

Kılıçgil (1998) elit sporcularla yaptığı çalışmada, insanları okul boyutunda spora yönelten en önemli etken nedir sorusunu elit sporculara yöneltmiş ve elit sporcularda insanların spora yönelmelerinde (okul boyutunda) en yüksek düzeyde etken olarak “okuldaki beden eğitimi öğretmeni” cevabını vermişlerdir. Bu araştırmalardaki tespit edilen sonuçlar araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırma sonucunda öğrenciler okul futbol takımlarının müsabakalara servis aracıyla götürülmesine yönelik beklentileri ortaya çıkmıştır. Her okulda olmasa bile, Milli Eğitim Müdürlüklerinde ya da Spor İl Müdürlüklerinde, okulların sportif faaliyetleri için tahsis edilmiş araçların olması öğrencilerin bu beklentilerini karşılayabilir.

Atasoy (2008), Kırşehir ili ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi öğretmenleriyle yaptığı çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerine “okul spor takımlarının il içindeki sportif faaliyetlerinde ulaşım sorunu olup olmadığını” sormuş ve öğretmenlerin % 58,35’i ulaşım sorunları yaşadığını söylerken, % 40,8’i ulaşım sorunu yaşamadığını söylemişlerdir. Bu araştırmadaki tespit edilen sonuçlar araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Araştırma sonucunda 1938 öğrencinin 1390’ının play station oynadığı belirlenmiştir. Artık birçok kişinin hayatında önemli yeri olan ve gereğinden fazla süre kullanılarak insanın kendi kendisine zarar vermesini sağlayan elektronik aletler maalesef gençlerinde günlük yaşamlarında çok fazla yer alması ve gereksiz olarak kullanılmalarından dolayı zaman kaybı ve sağlık sorunları gibi birçok olumsuz etkisini göstermekte, ayrıca hareketsiz bir toplumun oluşmasında zemin hazırlamaktadır. Ailelerin bu konuya dikkat ederek çocuklarıyla ilgilenmeleri ve onları aktif spora yönlendirmeleri çocukların sağlıklı bir birey olmasına katkı sağlayacağı gibi çocukların sosyalleşmesine ve özgüvenlerinin gelişmesinde katkı sağlayacağını söyleyebiliriz.

Korkmaz ve Mahiroğlu (2007) Kırşehir ilindeki internet kafelere giden öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada, lise öğrencileri ve mezunlarının spor oyunlarını tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Lise öğrencileri spor oyunlarının yanı sıra savaş ve strateji oyunlarını tercih etmişlerdir.

Barnett ve diğerleri (1997) 15-19 yaş arasında olan lise ve kolej öğrenimi gören ortaöğrenim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada erkek öğrencilerin (% 69,8) daha çok spor ve şiddet oyunlarını tercih ettikleri belirlemişlerdir (Barnett ve diğerleri, 1997; akt., Toksöz, 1999). Bu araştırmalardaki tespit edilen sonuçlar araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu, başka bir ifade ile bu öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Aile gelir düzeyi yüksek olan gençlerde futbola yönelik beklentilerin yüksek olmasının nedeni, aile gelir düzeyi yüksek olan gençlerin, aile gelir düzeyi düşük olan gençlere göre futbola yönelik ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilme imkânlarının fazla olması olabilir.

A&G araştırma şirketinin futbol severler üzerinde 2010 yılında yaptığı çalışmada, 3 bin lira ve üzeri aylık geliri olanların futbola ilgilerinin, yüzde % 73 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaların sonuçlarına bakıldığında aylık gelir durumlarının futbola yönelik beklenti ve futbola ilgilerini yükselttiği sonuçları ortaya çıkmıştır. Kişilerin maddi durumları futbola karşı düşüncelerinde etkilidir.

Araştırma sonucunda 1938 Lise öğrencilerinin 1234'ü şans oyunları oynamadıklarını, 704'ü ise şans oyunları oynadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuca bakıldığında 704 lise öğrencisinin şans oyunları oynaması üstünde durulması gereken bir konudur ve önlemler alınmazsa bu oran gün geçtikçe artacaktır.

Yaşar (2010) futboldaki bahis oyunları ve diğer şans oyunlarının, futbolun seyir zevkinin yerine tercih edildiğini, iddia oyunundaki bu sürecin para kazanma endişesini ve izleyicilerin futbolla ilgili estetik beklentilerini düşürdüğünü, bahis oyunu oynayan bir kişinin kendi takımının aleyhine bahis oynayıp hatta kendi takımının yenilmesini isteyebildiğini belirtmiştir. Böylece, izleyicilerin oyuna ilişkin beklentileri yanında taraftarlığın da bahis oyunları ile birlikte ciddi anlamda değiştiğini ifade etmiştir. Maalesef futbolseverler, oyunun kalitesi ve güzel futbol yerine sonuçların kendilerine kazandıracağı parayı düşünmektedirler.

Sağır ve Çabuk (2010) Şans Oyunlarından Toplumun Beklentileri Üzerine Etkisi isimli araştırmalarında, şans oyunu oynayanların bu oyunları oynamalarındaki etken faktörler olarak % 44,2'lik oranla “maddi imkânsızlıklar”, % 23'lük oranla “ikramiyelerin devrederek para miktarının artması” ve % 14,7'lik oranla “çevrenin etkisi” olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırma sonucunda 1938 öğrencinin 1552'sinin futbol maçlarını seyretmeye gittiği belirlenmiştir. Öğrencilerin futbol müsabakalarına indirimli veya ücretsiz girebilmeleri gençlerimizi spora teşvik etmek için kullanılacak bir yöntem olabilir. Spor alanlarında yaşanan şiddet ve saldırganlık olaylarına karşarak gençlerimize kötü örnek oluşturan kişilerde gerekli cezaların verilerek spor alanlarının bu kişilerden arındırılmasıyla gençlerimize daha güzel spor ortamları hazırlanabilir.

Wakefield ve Sloan (1995) belirli bir takıma karşı devam eden bağlılığı, takım sadakati olarak tanımlamış ve bu sadakatin seyircilerin canlı spor müsabakalarına gitme isteklerini belirleyen en önemli faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Jaume ve Placido (2003) yapmış oldukları çalışmada, bilet fiyatlarındaki indirimlerin veya fiyatın değişmemesinin, önceki maçları arka arkaya kazanan takımın, önceki maçta atılan gollerin, takımın ligdeki durumunun, takımın şampiyonluğa oynamasının, günün yağışsız olmasının katılımı artırdığını ancak bilet fiyatlarındaki artışın, arka arkaya yenilgilerin, havanın çok sıcak ve çok soğuk olmasının, maç esnasında yağış olmasının, maçın TV’den yayınlanmasının katılımı azalttığını tespit etmişlerdir.

Araştırma sonucunda 1938 öğrencinin 1569’unun futbol maçlarını TV den seyrettiği belirlenmiştir. Gençlere müsabaka öncesi, arası ve sonrasında kamu spotları yoluyla sosyal mesajlar verilebilir.

Müsabakaların TV’den yayınlanması gençlerin müsabakalara gitmemesinde etkili olmuştur. İnan (2007) yaptığı çalışmada, 15-19 yaş grubundaki gençlerin maça gitmemelerinin en önemli nedeninin “müsabakaların TV’den yayınlanıyor olması” sonucunu tespit etmiştir.

Mcgill (2001) futbolun topun etrafında oynanan bir oyun olarak bilindiğini oysa günümüzde TV’de ve evlerin bir köşesinde oynanan bir oyuna dönüştüğünü, TV’nin kamera teknikleriyle görüntüleri yönlendirdiğini ve bu oyunu eğlenceli bir formata çevirdiğini söylemektedir. Ayrıca TV’nin oyuncularını popüler yaptığını ve spora akıttığı parayla futbolun standartlarını değiştirdiğinden bahsetmektedir.

İstanbul Teknik Üniversitesi 12 Kasım 1961 tarihinde ilk naklen futbol maçı yayınının denemesini yapmış ancak teknik arızalardan dolayı başarılı olamamıştır. Daha sonra 1966 yılında ilk futbol maçı naklen yayınlanmıştır (Tamer, 1983).

2002 dünya kupasında, Türk Millî Takımının Brezilya ile oynadığı yarı final müsabakası, canlı olarak TRT’de yayınlanmış ve “Türk televizyon tarihinin en yüksek izlenme oranına” sahip olmuştur. Bu süreçteki en önemli faktör, şüphesiz ki televizyonun rolüdür. Müsabaka sırasında izleyicilerin % 82,2’si TRT ekranını tercih etmişlerdir. Dünya kupasındaki bütün Türkiye maçlarının da % 70’in üzerinde izlenme oranında olduğu tespit edilmiştir (Radikal, 2002).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına ve yorumlarına dayalı olarak varılan sonuçlar ve bunların ışığında oluşturulan öneriler yer almıştır. Sonuçların sunuluşunda alt problemlere göre bir sıra izlenmiştir.

Sonuçlar

Liselerde öğrenim gören öğrencilerin, futbola yönelik tutumları ve beklentilerini belirlemek ve kişisel bilgilerinden elde edilen bağımsız değişkenlere göre tutum ve beklentilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını karşılaştırarak incelemek amacıyla yapılan bu araştırmanın Genel sonuçları şu şekildedir:

Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlar lise öğrencilerinin genel olarak futbola yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir. Özellikle öğrenciler, futbolun kendilerini mutlu ettiğini ve kendilerini heyecanlandığını, futbolla ilgili programları izlemekten zevk aldıklarını, bir gazetenin önce futbolla ilgili sayfalarını incelediklerini ve bu sayfaları detaylıca okuduklarını vurgulamışlardır. Bunun yanında, lise öğrencileri günlük yaşamda futbol üzerine konuşmaktan hoşlanmaktadırlar. Her bir maddeye verilen cevapların ortalamalarının yüksek olması, yine lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğunu desteklemektedir.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri katılıyorum düzeyindedir. Bu durum öğrencilerin beklentilerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Özellikle lise öğrencilerinin futbol ile ilgili okul içi beklentileri daha yüksektir. Bunu futbola yönelik teşvik ve okul dışı beklentiler izlemiştir. Örneğin, öğrencilerin futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentileri arasında beden eğitimi öğretmenlerinin futbola yeteneği olan öğrencileri futbol takımlarına yönlendirmesini, okulda futbol oyun alanının olmasını, okul içi futbol turnuvalarının düzenlenmesini ve yeterli sayıda futbol malzemeleri olmasını özellikle istemektedirler.

Lise öğrencileri futbola yönelik teşvikin yapılmasını yüksek düzeyde istemekle birlikte en yüksek düzeyde dile getirilen beklenti öğrencilerin kimlik göstererek futbol müsabakalarına ücretsiz girmeleridir. Bunu okullar arası müsabakalara katılımın her yıl sağlanması,

kulüplerin ülke genelinde futbolcu seçmeleri ve genç takım sayılarının arttırılması yönünde beklentileri izlemiştir.

Lise öğrencilerinin, futbola yönelik okul dışı beklentilerinin de yüksek olduğu ve öğrencilerin öncelikle okul futbol takımının müsabakalarını seyretmeye gitmek isteyen öğrencilere gerekli desteğin sağlamasını, okul futbol turnuvalarında başarılı olan takımlara ödülleri verilmesini ve okul yönetiminin futbol faaliyetlerini maddi açıdan desteklemelerini bekledikleri tespit edilmiştir.

Araştırmanın tutumla ilgili sonuçları ise şöyledir:

Lise öğrencilerinin yaş gruplarına göre futbola yönelik tutumları incelendiğinde, 18 ve üstü yaş öğrencilerin en yüksek tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak lise öğrencilerinin yaş grupları arasında futbola yönelik tutumları değişmemektedir. Bu bulgu yaş değişkeninin futbola yönelik tutum üzerinde etkili bir faktör olmadığını göstermiştir.

Doğum yeri değişkenine göre futbola yönelik tutumlar değişmektedir. Farkın kaynağı ise doğum yeri köy olan öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Doğum yeri köy olan lise öğrencilerinin, doğum yeri il, ilçe ve kasaba olan öğrencilere göre futbola yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Okul türü değişkenine göre futbola yönelik tutumlarda en yüksek düzeye Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin sahip olduğu ve bunu Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin takip ettiği görülmüştür. Elde edilen bu sonuç, her ne kadar farklı lise türlerindeki öğrenim gören öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının farklı olduğunu göstermesine rağmen lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde öğrenim gördüğü okul türlerinin etkili bir faktör olmadığını göstermiştir.

Lise öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre futbola yönelik tutumları incelendiğinde, her ne kadar 4. sınıf öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının yüksek olduğu görülse de, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde sınıf değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Lise öğrencilerinin okul başarı durumlarına göre futbola yönelik tutumlarına bakıldığında, elde edilen veriler başarı durumu orta olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının en yüksek olduğunu göstermesine rağmen, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde okul başarı durumları değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarında anne öğrenim durumu lisansüstü eğitim olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının en yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ancak lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde anne öğrenim durumlarının etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Baba öğrenim durumu değişkeninin lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Baba öğrenim durumu lisansüstü, ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının en yüksek ortalamaya sahip olduğu saptanmıştır.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde aile gelir düzeyleri 800-1300 TL olan öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu saptanmasına rağmen, aile gelir düzeyi değişkeninin etkili bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

Araştırma grubundaki 1938 öğrencinin 412'sinin lisanslı futbol oynadığı belirlenmiştir. Lisanslı olan ve olmayan öğrencilerin futbola yönelik tutumları incelendiğinde, lisanslı olan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan 1938 öğrencinin 704'ünün futbol ile ilgili şans oyunları oynadığı belirlenmiştir. Şans oyunları oynayan ve oynamayan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarına bakıldığında, şans oyunları oynayan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Örneklemdeki 1938 öğrencinin 1390'ı play station oynadığını belirtmiştir. Play station oynayan ve oynamayan öğrencilerin futbola yönelik tutumları incelendiğinde, play station oynayan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Araştırmaya katılan 1938 öğrencinin 1552'sinin futbol maçlarını seyretmeye gittiği belirlenmiştir. Futbol maçlarını seyretmeye giden ve gitmeyen öğrencilerin futbola yönelik

tutumları incelendiğinde, futbol maçlarını seyretmeye giden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Araştırmaya katılan 1938 Lise öğrencilerinin 1569'unun futbol maçlarını TV den seyrettiği belirlenmiştir. Futbol maçlarını TV'den seyreden ve seyretmeyen öğrencilerin futbola yönelik tutumları incelendiğinde, futbol maçlarını TV'den seyreden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın beklenti ile ilgili sonuçları ise şöyledir:

Lise öğrencilerinin yaş gruplarına göre futbola yönelik beklentileri değişmemektedir. Ancak, 18 ve üstü yaş öğrencilerin okul içi, okul dışı katılım ve futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentileri diğer yaş gruplarından daha yüksek düzeydedir.

Doğum yeri değişkenine göre futbola yönelik beklentiler değişmektedir. Farkın kaynağı ise doğum yeri köy ve il olan öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Başka bir ifade ile köy ve ilde doğan öğrencilerin okul içi, okul dışı ve futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentileri daha yüksektir.

Farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerden Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin futbola yönelik beklentileri en yüksek düzeyde, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı liselerde öğrenim gören öğrencilerin ise en düşük düzeyde beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinin üzerinde öğrenim gördüğü okul değişkeninin etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin sınıf sevipleri değişkenine göre futbola yönelik beklentileri incelendiğinde, elde edilen bu sonuçlar 4. sınıf öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu göstermesine rağmen, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde sınıf sevipleri değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır.

Araştırma grubundaki lise öğrencilerinin okul başarı düzeyleri değişkenine göre futbola yönelik beklentilerine bakıldığında, okul başarı düzeyleri orta öğrencilerin en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmesine rağmen, öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinde okul başarı düzeylerinin etkili olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin futbola yönelik okul dışı

katılım ve teşvik ile ilgili beklentilerinde başarı düzeylerinin etkili olmadığı tespit edilmiş olup, okul başarı durumları orta ve düşük olan öğrencilerin futbola yönelik okul içi beklentilerinin yüksek olduğu görülmektedir. Lise öğrencilerinin futbola yönelik okul içi beklentileri üzerinde okul başarı düzeylerinin etkili bir değişken olduğu tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde anne eğitim durumu etkili bir değişkendir. Elde edilen verilere göre farkın kaynağının, anne öğrenim durumu lisansüstü ve ilkokul olan lise öğrencilerinden olduğu saptanmıştır. Başka bir ifadeyle anne öğrenim durumu lisansüstü eğitim ve ilkokul mezunu olan lise öğrencilerinin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma grubuna katılan lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde baba eğitim durumunun etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. Baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü eğitim mezunu olan lise öğrencilerinin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde aile gelir durumunun etkili bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Aile gelir durumu 2801 TL ve üstü olan lise öğrencilerinin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili beklentilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Lisanslı futbolcu olma ve olmama değişkeninin öğrencilerin futbola yönelik beklentileri üzerinde etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. Lisanslı futbolcu olan öğrencilerin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde şans oyunları oynama değişkeninin etkili bir değişken olduğu saptanmış olup, şans oyunları oynayan öğrencilerin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Play station oynama değişkeni öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinde etkilidir. Play station oynayan öğrencilerin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin maç seyretmeye gitme durumlarının futbola yönelik beklentilerinde etkili olduğu saptanmıştır. Maç seyretmeye giden öğrencilerin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili beklenti düzeylerinin, maç seyretmeye gitmeyen öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinde TV'den futbol maçlarını seyretme değişkeni etkilidir. Maçları TV'den seyreden öğrencilerin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili beklenti düzeylerinin, maçları TV'den seyretmeyen öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

Lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve beklentilerinden yola çıkarak geliştirilen öneriler şunlardır:

- Günümüzde gençliğin kötü alışkanlıklara meyilinin artması olumsuzluğuna bağlı olarak gençleri bu olumsuzluklardan uzak tutmak amacıyla futbol oyun alanları yapılabilir.
- Futbol kulüpleri yetenekli olmayan gençlerin de futbol oynamasına fırsat sağlayarak hobi grupları oluşturabilir.
- Gençlerin büyük rağbet ettiği futbol TV programları daha seviyeli hale getirilmelidir.
- Türkiye Futbol Federasyonu ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile okullarda futbol kulüpleri kurularak, öğrencilere futbol eğitimi verebilir. Ayrıca sağlanan bu işbirliği ile yetenekli öğrenciler tespit edilip futbol kulüplerine yönlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Acet, M. (2001). *Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ahad., N. A., Yin., T. S., Othman., A. R. and Yaacob., C. R. (2011). Sensitivity of Normality Tests to Non-normal Data. *Sains Malaysiana*, 40(6), 637–641.
- Aicinena, S. (1991). The Teacher and Student Attitudes Towards Physical Education. *The Physical Educator*. Late Winter, 48(1), 28-32.
- Akbaş, O. ve Akbaş, E. (2008). Genel Lise Öğrencilerinin Profillerine İlişkin Bir Araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (3), 12-26.
- Akpınar, M. (2006). *Öğrencilerin Fizik Dersine Yönelik Tutumlarının Fizik Dersi. Akademik Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alibaz, A., Gündüz, N. ve Şentuna M. (2006). Türkiye'de Üst Düzey Taekwondo, Karate Ve Kick-Boks Sporcularının Bu Spor Branşına Yönelmelerine Teşvik Eden Unsurlar, Yapma Nedenleri ve Geleceğe Yönelik Beklentileri. *Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2006, 4 (3), 91-102.
- Altay, F. ve Özdemir, Z. (2006). *Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim 1. Kademesinde Öğrenim Gören 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması*. 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla. Bildiri Kitabı.
- Altınok, C. (2005). *Spor Sosyolojisi*. Yayınlanmamış Ders Notu, Mersin Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Mersin.
- Alvurdu, S. ve Şenel, Ö. (2010). Lise Eğitimi Sürecindeki Futbolcu Öğrencilerin Sorunları (Ankara İli Örneği). *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8 (1), 17-28.
- Apaydın, A. (2000). *Futbola Giriş* (1. Baskı). Bursa: Akınoğlu Matbaacılık.
- Apaydın, A., Ramiz A. ve İsmail, A. (2005). Bursa İlindeki İlköğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Derslerinde Futbol Branşına Ayrılan Zaman Konusunda Öğrencilerin Görüşleri, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 7 (1), 36-52.
- Aracı, H. (2006). *Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi* (6. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Arkonaç, S.A. (2001). *Sosyal Psikoloji* (İkinci Baskı). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Atasoy, M. (2008). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunlarının Araştırılması ve Çözüm Önerileri (Kırşehir İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, O. (1985). *Davranış Bilimine Giriş-4*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları (Üçüncü Baskı). Eskişehir.

- Balcı, A. (2005). *Açıklamalı Eğitim Yönetimi Terimleri Sözlüğü* (1. Baskı). Ankara: Tekağaç Yayınevi.
- Baldık, Ö. (2002). Futbolun Kuşatıcılığı Altında. *Zafer Dergisi*. 310, 18-20.
- Başer, E. (1996). *Futbolda Psikoloji ve Başarı* (2. Baskı). Ankara: Sporsal Kuram Dizisi 4 Yayınevi.
- Bayraktar, B. ve Sunay H. (2007). Türkiye’de Elit Bayan ve Erkek Voleybolcuların Spora Başlamasına Etki Eden Unsurlar ve Spordan Beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 63-72.
- Baysal, A. C. ve Tekarslan, E. (1996). *İşletmeler İçin Davranış Bilimleri*. (2. Baskı). İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.
- Binbaşoğlu, C. (1995). *Eğitim Psikolojisi* (1. Baskı). Ankara: Gül Yayınları.
- Bohner, G. and Wanke, M. (2002). *Attitudes and Attitude Change*. USA and Canada: Psychology. Press, Taylor & Francis Inc.
- Bostancı, M. N. (1999). Futbolun Anlattığı. *Düşünen Siyaset Dergisi*, 1(2), 58-65.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (8.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chung, M. and Phillips, D. A. (2002). The Relationship Between Attitude Toward Physical Education and Leisure-Time Exercise in High School Students. *Physical Educator*, 59 (3), 126-138.
- Coakley, J. (2001). *Sport in Society: Issues & Controversies* (7. Edition). New York: McGraw Hill Companies.
- Coakley, J. (2006). The Good Father: Parental Expectations And Youth Sports, *Journal of Leisure Studies*, 25 (2), 155-163.
- Çavdar, T. (1983). *Cumhuriyet Döneminde Gençlik*. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, (Cilt 1-10). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çeliköz, N. ve Çetin, Ç. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162 (183), 136-145.
- Çoban, A., E. (2005). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Yordayıcı Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (10), 39-54.
- Çoban, B. (2006). Spor Lisesi Öğrencilerinin Tercih Ettikleri Alana İlişkin Tutum ve Beklentileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 172 (35), 322-334.

- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çon, M., Yetim, A., Ağaoğlu, S. A. ve Taşmektepligil, M. Y. (1997). Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 45-49.
- Demirel, Ö. ve Ün, K. (1987). *Eğitim Terimleri* (Birinci Baskı). Ankara: Şafak Matbaası.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (1990). *Türk Sporunu Niçin Uluslararası Sporun Gerisinde Kalmıştır Araştırma Modeli*, Ankara.
- Doğan, İ. (1999). Türk Futbolunda Potansiyel İstanbul Ruhu ve Şiddet, *Düşünen Siyaset Dergisi (Futbol Özel Sayısı)*; 2(1), 8-73.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, Spor ve Olimpizm-Spor Felsefesi Yazıları* (1. Baskı). İstanbul: Melisa Matbaacılık.
- Erden, M. (1995). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Sertifikası Derslerine Yönelik Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 99-104.
- Erdoğan, İ. (2008). Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 26, 1-59.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi* (7. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Erkal, M., Güven, Ö. ve Ayan, D. (1998). *Sosyolojik Açından Spor* (3. Baskı). İstanbul:Der Yayınları.
- Ferah, A., (1999). *Futbol, Eğitim Öğretim* (1. Baskı). Ankara: Nehir Matbaası.
- Freedman, J. L., Sears, D. O. and Carlsmith, J. M. (1993). *Sosyal Psikoloji*. (çev. A. Dönmez). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gill, D. L. (1986). *Psychological Dynamics of Sport* (First Edition). Illinois: Human Kinetics Publishers.
- Gill, D.L (2000). *Psychological Dynamics Of Exercise And Sport* (Second Edition). Illinois: Human Kinetics Publishers.
- Göde, O. ve Alkan, V. (1998). Denizli Ortaöğretim Kurumlarındaki Sporcu Öğrencilerin Derslerindeki ve Spor Yaşantılarındaki Başarılarının Karşılaştırılması, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 14-21.
- Gökçe, B. (1984). *Orta Öğrenim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları*. Ankara: M.E.G.S.B. Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Gökçe, B. (1991). *Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme*, Aile Yazıları 1, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.

- Göksel, B., Kocabaş, F. ve Elden, M. (1997). *Pazarlama İletişimi Açısından Halkla İlişkiler ve Reklam* (1. Baskı). İstanbul: Yayınevi Yayıncılık.
- Göktaş, Z. (1994). Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gömleksiz M. N. (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilgiler Dergisi*, 14(2), 185-195.
- Gümüş, S. (2000). *Futbol ve Biz* (1.Baskı). İstanbul: Can Yayınları/ Türk Yazarları Dizisi.
- Güney, S. (1998). *Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü* (1. Baskı). Ankara: Ocak Yayınları.
- Güven, Ö. (1992). Spor Anlayışımız ve Sporun Sosyo-Psikolojik İşlevi. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 35-42.
- Güven, Ö., Öncü, E. (2011). Futbol Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 31-42
- Hampton, D.R., Summer, C.E., and Webber, R.A. (1982). *Organizational Behavior and the Practice of Management* (4. Edition). Michigan: Scott, Foresman Publishing.
- Hardman, K. (2008). . Okullarda Beden Eğitiminin Durumu Ve Sürekliliği: Küresel Bir Yaklaşım. (çev. Koca, C.). *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. Of Sport Sciences*, 19 (1), 1-22.
- Hayran, O. ve Mocan, H. (1990). Menarş Yaşı Giderek Düşüyor mu? *Sağlık Bakanlığı Sağlık Dergisi*. 62 (1), 61-64.
- Hergüner, G. (1992). Eğitim ve Spor İlişkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7, 59-62.
- Huizinga, J. (1995). *Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme* (çev. Kılıçbay, M. A.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hutchinson, S. L., Baldwin, C. K., and Caldwell, L. L. (2003). Differentiating Parent Practices Related Adolescent Behavior İn The Free Time Context, *Journal of Leisure Studies*, 35(4), 396-422.
- İkizler, C. (2000). *Sporda Sosyal Bilimler* (1. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınevi.
- İnal, R. (2008). *Küreselleşme Ve Spor Küreselleşmenin Spora Etkileri* (1. Baskı). İstanbul: Evrensel Basım Yayım.
- İnan, T. (2007). *Türkiye'deki Futbol Kulüplerinin Gişe Gelirlerini Arttırmaya Yönelik Uygulamaların İncelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- İnceoğlu, M. (2000). *Tutum Algı İletişim* (3. Baskı). Ankara: İmaj Yayıncılık.

- İnternet: A&G Araştırma Şirketi. *Taraftar Araştırması*. URL: <http://www.agarastirma.com.tr>, adresinden 06 Haziran 2013'de alınmıştır.
- İnternet: Atabeyoğlu, S. *Futbol mu İdeoloji mi?* URL: <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/article.php?sid=984>, adresinden 10 Ekim 2014'de alınmıştır.
- İnternet: Batmaz, H.Ç., Yıldırım, F., Coşkun, Z., Karadağ, M. ve Atalı, A. (2013). *Ortaöğretim Kurumlarında Voleybol Oynayan Sporcuların Spora Yönelik Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri (Elazığ İli Örneği)*. E-Journal Of New World Sciences Academy. URL: <http://www.Dx.Doi.Org/10.12739/Nwsa.2013.8.4.2b0>, adresinden 29 Ekim 2014'de alınmıştır..
- İnternet: Birleşmiş Milletler. *Youth At The United Nations: World Youth Report 2005 – Ten Steps To National Youth Policy Formulation*. URL: <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/nationalpolicy.htm> adresinden 10 Mart 2014'de alınmıştır..
- İnternet: Garcia, J. and Rodriguez, P. (2003). *The Determinants of Football Match Attendance Revisited*., Empirical Evidence From the Spanish Football League. Journal of Sports Economics, 3(1), 18-38. URL: <http://jse.sagepub.com/content/3/1/18.short?rss=1&ssource=mfc> adresinden 10 Şubat 2013'de alınmıştır.
- İnternet: Honora, D. T. (2002). *The Relationship Of Gender And Achievement To Future Outlook Among African American Adolescents*. Adolescence, URL: http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m2248/is_146_37/ai_89942833 adresinden 04 Şubat 2013'de alınmıştır.
- İnternet: Kasım, S. (2003). *Futbol Fanatizmine Psikolojik Bakış*. Haber Vitriini. URL: <http://www.habervitrini.com/dosyalar.asp?yazar=ozel&sid=1159> adresinden 18 Kasım 2013'de alınmıştır.
- İnternet: Rees, T. (2007). *Main And Interactive Effects Of Attribution Dimensions On Efficacy Expectations In Sport*. Journal of Sports Sciences, 25(4). URL: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/> adresinden 17.Kasım 2013'de alınmıştır.
- İnternet: Robazza, C., Bortali, L., Carrora, A. and Bertola, M. (2006). *I Wouldn't Do It, It Looks Dangerous: Changing Students' Attitudes and Emotions in Physical Education. Personality and Individual Differences*. 41 , 767-777. URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886906001346> adresinden 04 Aralık 2014'de alınmıştır.
- İnternet: Sunay, H. ve Saracaoğlu, A. S. (1997). *Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri İle Spora Yönelten Unsurlar*. Ankara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. URL: <http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/910/> adresinden 06 Ekim 2013'de alınmıştır.
- İnternet: Şen, H. (2006). *Endüstrileşen Futbol ve Bir Toplumsal Sorun Olarak Futbolda Şiddet*. 9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla. Bildiri Kitabı: 1095-1097. URL: <http://www.sporbilim.com/dosyalar/Mugla%20Bildiri%201-A.pdf> adresinden 04 Temmuz 2014'de alınmıştır.

İnternet: Şirin, E. F. ve Bozkurt, İ. (2005). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi ile İlgili Tutum ve Uygulamaları*. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Bursa. URL: http://www.sporbilim.com/dosyalar/B_E_S_O_S_Sempozyum_Kitabi.pdf adresinden 02 Haziran 2014’de alınmıştır.

İnternet: Taşğın, Ö. (2000). *Fenerbahçe Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Profili*, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya. URL: <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/832/784> adresinden 10 Mayıs 2013’de alınmıştır.

İnternet: Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2014). URL: <http://www.tdk.gov.tr> adresinden 06 Haziran 2014’de alınmıştır.

İnternet: Yardımcı, O. (1996). *Futbol Kültürü ve Eğitimi*. URL: <http://www.earsiv.gop.edu.tr/yardimci+1996+futbol&btnG> adresinden 05 Ocak 2014’de alınmıştır.

Kabak, F. (2009). *Ergenlerde Spora Katılımın Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni İnsan ve İnsanlar* (10. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.

Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (3. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (27. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karasüleymanoğlu, A. (1989). *Yeni Boyutlarıyla Spor* (4. Baskı). Ankara: Engin Yayınları.

Katırcı, H. ve Uztuğ, F. (2009). Communication Management in Sport Clubs: A Research of Communication Activities of Sport Clubs in Turkish Professional Football Leagues, *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 9 (1), 149-168.

Kaya, A. Y. (1996). *Dünya’da Ve Türkiye’de Basının Gelişimi İle Türk Basınında Spor Haber Ögeleri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Kaya, K. (2004). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kenrick, D. T., Neuberg, S. L. and Cialdini, R. B. (2005). *Social Psychology* (Third Edition). New York: Pearson Education International.

Kılıcıgil, E. (1998). *Sosyal Çevre-Spor İlişkileri* (1. Baskı). Ankara: Bağırman Yayınevi.

Kılıcıgil, E. (2003). Futbol Taraftarlarının Şiddet İle İlgili Tepkilerinin Psiko – Sosyal Boyutları. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 21-29.

- Kızılkaya, A. (2009). Lise Öğrencilerinin Spora Katılımında Ailenin Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Konter, E. (2004). *Antrenörlük ve Takım Psikolojisi* (1. Baskı). Ankara: Palme Yayınevi.
- Korkmaz, Ö. ve Mahiroğlu, A. (2007). İnternet Kafelerin Kullanım Amaçları, Yanlış Alışkanlıklar ve Eğitim Düzeyine Göre Farklılıklar. *KEFAD Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 99-116.
- Könezoğlu, B. (2006). Aile ve Ailenin Korunması. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Krech, D. and Crutchfield, R. S. (1980). *Sosyal Psikoloji*. (çev. E. Güngör). İstanbul: Ötüken Yayın.
- Kurt, M. ve Atayman, V. (1997). *Arenada Show, Modern Sporun Dünyası ve Bugünün* (1. Baskı). İstanbul: Sorun Yayınları.
- Kut, S. ve Kogar, N. (1989). *Aile ve Çevre Sorunlarının Gençlerin Kişiliğine Etkisi* (1. Baskı). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Marjoribanks, K. (2005). Family Background, Adolescents' Educational Aspirations and Australian Young Adults Educational Attainment. *International Education Journal*. 6(1), 104-112.
- Mcgill, G. (2001). *Football Inc. How Soccer Fans are Losing the Game* (1. Edition). London: Vision Paperback.
- Mendes, M. and Pala., A. (2003). Type I Error Rate And Power Of Three Normality Tests. *P. Journal Of Information & Technology*. 2, 135-139.
- Michael, A.H. and Graham, M.V. (2007). *Social Psychology*, (çev.Yıldız, İ. ve Gelmez, A.) Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2008). *Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları*, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Morgan, C. T. *Psikolojiye Giriş*. (çev. H. Arıcı ve O. Aydın). Ankara: Meteksan A.Ş., (Eserin Orijinali 2000'de yayınlandı).
- Morpa Spor Ansiklopedisi (1997). 2.Cilt. İstanbul:Orhan Ofset.
- Oktay, M. (1996). *İletişimciler İçin Davranış Bilimlerine Giriş* (1. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Onur, B. (1987). *Ergenlik Psikolojisi* (2. Baskı). Ankara: Hacettepe TAS Kitapçılık.
- Oppenheim, A.N. (1992). *Questionnaire Design, Interviewing and Attitude Measurement* (2. Edition). New York: Pinter Publishers.
- Owens, R.G. (1981). *Organizational Behavior in Education* (2. Edition). New Jersey: Prentice-Hall International Editions.

- Özgüven, İ. E. (2002). *Bireyi Tanıma Teknikleri* (7. Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkalp, E., Arıcı, H., Bayraktar, R., Aydın, O., Erkal, B. ve Uzunöz, A. (2002). *Davranış Bilimlerine Giriş* (1. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Özmen, Ö. (1999). *Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni* (2. Baskı). Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor* (1. Baskı). Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Özyürek, M. (2006). *Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Pehlivan, Z. (2009). Spora Katılan Çocuklara Yönelik Ailelerin Beklentileri, Çocuklarda Gözlenen Davranış Değişimleri ve Spora Katılımın Önündeki Engeller. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 69-76.
- Pehlivan, Z., Dönmez, B. ve Yaşat, H. (2003). *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Görüşleri*. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara. Bildiri Kitabı: 80-87.
- Pepe, K. (2003). *Spor Alanında Öğrenci Yetiştiren Ortaöğretim Kurumlarındaki Uygulamaların Değerlendirilmesi* (Ankara İli Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Razali, N. M. and Wah, Y. B. (2011). Power Comparisons of Shapiro-Wilk, Kolmogorov-Smirnov, Lilliefors and Anderson-Darling Tests. *Journal of Statistical Modeling and Analytics*, 2, 21-33.
- Sağır, A. ve Çabuk, S. (2010). Şans Oyunlarından Toplumun Beklentileri Üzerine Etkisi. *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 1, 143-166.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler*. (1. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Salman, Ö. ve Sunay, H. (2012). Ankara'da 14-16 Yaş Arası Basketbolcuların Basketbola Başlama Nedenleri ve Beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 25-34.
- Salman., G. ve Giray., C. (2010). Bireylerin Futbol Taraftarı Olmasını Etkileyen Güdüler İle Sadakat Arasındaki İlişki: Fenerbahçe Taraftarları Üzerine Bir Uygulama, *Öneri Dergisi*, 9(35), 89-97.
- Sarı, F. (2001). *Orta Öğretim Kurumlarında Sportif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Karşılaştıkları Problemlerin Tespitine Yönelik Durum Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Selçuk, T. (2006). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Ders Dışı Okul Spor Yarışmalarına Katılımı ve Sorunları* (Mersin İli Örneği). Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye'de Öğretmenlik Tutumları. *Fırat University Journal of Social Science*, 14 (1), 137-146.

- Smith, M. B. (1968). Attitude Change. International Encyclopedia Of The Social Sciences. Crowell Collier and Mac Millan.
- Soyer, F. ve Y. Can. (2007). İş Tatmini İle Mesleki Beklenti ve Mesleki Destek Algılaması Arasındaki İlişki: Beden Eğitimi Öğretmenleri Üzerinde Bir Araştırma. *TSA Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 23-36.
- Stemmler, T. *Futbolun Kısa Tarihi* (çev. Aça, N.). Ankara: Dost Kitap Evi Yayınları (Eserin orijinali 2000'de yayınlandı).
- Subramaniam, P. R. and Silverman, S. (2007). Middle School Students' Attitudes Toward Physical Education. *Teaching and Teacher Education*, 23 (5), 602-611.
- Sunay, H. (2002). *Türkiye'de Sporun Yaygınlaştırılması Kapsamında Çağdaş Spor Yöneticilerinin Rolü ve Önemi*. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya. Bildiri Kitabı: 263-264.
- Şebin K. (2009). *Erzurum Kış Sporları Turizmi İle İlgili Yöre Halkının Tutum ve Beklentileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şeker, H., Deniz, S., ve Görgen, İ. (2004). Öğretmen Yeterlikleri Ölçeği. *Milli Eğitim Dergisi*. 164, 105-118.
- Şerif, M. ve Şerif, C. (1996). W. *Sosyal Psikolojiye Giriş* (çev. Atakay, M. ve Yavuz, A.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Şimşek, D. ve Gökdemir, K. (2006). Ortaöğretimde Atletizm Sporunu Yapan Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenlerini ve Beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 83-90.
- Talimciler, A. (2010). *Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Sporuna* (2. Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Tamer, E. C. (1983). *Dünü ve Bugünüyle Televizyon* (1. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri* (1. Baskı). Ankara: Ada Matbaacılık.
- Tanrıöğen, A. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşdemir, M. (2003). *Eğitimde Planlama Ve Değerlendirme* (2.Baskı). Ankara: Ocak Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Taylan., H. H. (2011). Televizyon Programlarındaki Şiddetin Yetiştirme Etkisi: Konya Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 355-367.

- Tekin, M., Demir, B. ve Taşgın, Ö. (2005). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Göstermiş Oldukları Tutum ve Görüşlere Etkisi*. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Bursa.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu* (2. Baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Toksöz, M.R. (1999). *Yeni Bir Medya Türü Olarak Etkileşimli Bilgisayar Oyunları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1985). *Ben ve Toplum: Sosyal Psikoloji* (1. Baskı). Ankara: Teori Yayınları.
- Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal Psikoloji*, (1. Baskı). Ankara: Adım Yayıncılık.
- Turan, E. (2007). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Geleceğe Yönelik Beklentileri Ankara Haymana İlçesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türk, E. (1999). *Türk Eğitim Sistemi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Türkmen, H. N. (1998). *Çağımızda Bacasız Sanayi Futbol*, İstanbul: TFF Yayınları.
- Ülgen, G. (1995). *Eğitim Psikolojisi Birey ve Öğrenme* (1. Baskı). Ankara: Bilim Yayınları.
- Üzüm, H. ve Mirzeoğlu, N. (2003). *İnanç ve Tutumlarda Sporun Yeri ve Önemi. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi*, Ankara. Bildiri Kitabı: 491-497.
- Voight, D. (1988). *Spor Sosyolojisi* (çev. Atalay, A.). İstanbul: Alkım Yayınları.
- Wakefield, K.L. and Sloan, H.J. (1995). The Effect Of Team Loyalty And Selected Stadium Factors On Spectator Attendance. *Journal Of Sport Management*; 9(2), 112-138.
- Yaşar, R. M. (2010). Şans Oyunları ve İddaa, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (34), 138-171.
- Yıldıran, İ. ve Yetim, A. (1996). Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3), 36-43.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Y. (2007). *Türkiye’de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, Y. ve Sunay, H. (2009). Türkiye’de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7 (3), 103-109.

- Yıldız, Ö. (2010). *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ve Karşılaştıkları Problemler*, Yayınlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Young, D. H., Haskell, W. İ., Taylor, C. B. and Fortmann, S. P. (1996). Effect Of Community Health Education On Physical Activity Knowledge, Attitudes And Behavior. *American Journal Of Epidomilogy*. 144 (3), 264-74.
- Yörükoğlu, A. (1991). *Aile Yazıları 3- Gençler ve Yetişkinler: Kuşaklar Çatışması* (der. Dikeçligül, B. ve Çiğdem, A.). Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınevi.
- Yörükoğlu, A. (1993). *Gençlik Çağı*. (8. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yüksel, A. H. (2005). *İkna ve Konuşma*. (2. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

EKLER

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçekler, futbola yönelik tutumlarınızı ve beklentilerinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, yalnızca bu konudaki tutumlarınızı ve beklentilerinizi belirlemek için kullanılacak, kişisel amaçlar için ölçek sonuçlarından yararlanılmayacaktır. Bu nedenle isim yazmanıza gerek yoktur.

Yardım ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Levent VAR

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. **Yaşınız:** () 14-15 () 16-17 () 18 ve üstü
2. **Doğum Yeriniz:** () İl () İlçe () Kasaba () Köy
3. **Hangi okulda öğrencisiniz:**.....
4. **Sınıf Düzeyiniz:** () 1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. sınıf
5. **Okul başarı durumunuz nasıl?**
() Düşük () Orta () Yüksek
6. **Annenizin öğrenim Durumu**
() Okuma yazması yok () Sadece okur-yazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu
() Lise mezunu () Lisans mezunu () Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)
7. **Babanızın öğrenim Durumu**
() Okuma yazması yok () Sadece okur-yazar () İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu
() Lise mezunu () Lisans mezunu () Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)
8. **Ailenizin aylık gelir durumu:**
() 800-1300 TL () 1301-1800 TL () 1801-2300 TL () 2301-2800 TL () 2801TL ve üstü
9. **Lisanslı olarak futbol oynuyor musunuz?**
() Evet () Hayır
10. **Futbola ilgili şans oyunları oynuyor musunuz?**
() Evet () Hayır
11. **Dijital ortamda futbol (playstation) oynuyor musunuz?**
() Evet () Hayır
12. **Futbol maçlarını stadyumda seyreder misiniz?**
() Evet () Hayır
13. **Futbol maçlarını TV'den seyreder misiniz?**
() Evet () Hayır

Ek-2. Futbol Tutum Ölçeği

FUTBOL TUTUM ÖLÇEĞİ

(Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin altındaki kutucuklara (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.)

	İfadeler
1	Futbol beni mutlu ediyor. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
2	Futbolla ilgili gazete yazılarını okumayı severim. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
3	Futbolla ilgili programları izlemekten zevk alıyorum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
4	Genellikle, bir gazetenin önce futbolla ilgili sayfalarına bakarım. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
5	Futbol beni heyecanlandırıyor. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
6	Futbol için deli oluyorum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
7	İnsanlarla futbol üzerine konuşmaktan hoşlanırım. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
8	Futbolu hayatımın bir parçası olarak görüyorum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
9	Futbolla ilgili televizyon programlarını kaçırmam. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
10	Futbolun beni rahatlattığını düşünüyorum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
11	İmkânım varsa futbolla ilgili yayınları almaya özen gösteririm. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
12	Futbola özel olarak zaman ayırıyorum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
13	Televizyonda futbolla ilgili bir yayın görürsem başka kanala geçerim. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
14	Bir futbol programını seyretmek için uykusuz kalmayı göze alırım. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
15	Futbol üzerine yazılmış kitap bulursam okurum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
16	Futbolla ilgili bir şey duyduğumda dikkatimi hemen o noktaya çeviririm. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
17	Futbola, medyada daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
18	Futbol bana keyif vermiyor. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum
19	Futbolsuz bir yaşam düşünemiyorum. O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum

Ek-3. Futbol Branşına Yönelik Beklenti Ölçeği

ÖĞRENCİLERİN FUTBOL BRANŞINA YÖNELİK BEKLENTİLERİ ÖLÇEĞİ: (Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin altındaki kutucuklara (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.)

	İfadeler
1	Okula futbol oyun alanı yapılmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
2	Okul içi futbol turnuvaları düzenlenmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
3	Okulda yeterli sayıda futbol malzemeleri olmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
4	Büyük kulüplerin futbol takımlarının futbol okulları açılmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
5	Kulüpler okullarda futbol alt yapılarına önem vermeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
6	Okul yönetimi futbola önem vermeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
7	Beden eğitimi öğretmenleri futbola önem vermeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
8	Beden eğitimi öğretmenleri futbola yeteneği olan öğrencileri futbol takımlarına yönlendirmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
9	Beden eğitimi ders saatleri artırılarak futbola özgü yetenekler geliştirilmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
10	Büyük kulüpler ülke genelinde futbolcu seçmeleri yapmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
11	Beden eğitimi dersinde futbol oyun kuralları ve teknik bilgiler uygulamalı olarak verilmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
12	Futbol Federasyonuna bağlı teknik ekipler futbola yeteneği olan öğrencileri ülke genelinde keşfetmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
13	Okul yöneticileri ve öğretmenler okulun futbol maçları dışında diğer branşlardaki maçlarını da izlemeye gitmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
14	Okul futbol takımı müsabakalara giderken servis aracıyla götürülmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
15	Kulüplerin futbol branşındaki genç takımlarının sayıları arttırılmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
16	Okulda futbol takımı oluşturularak, okullar arası müsabakalara katılım her yıl sağlanmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
17	Öğrenciler kimlik göstererek futbol müsabakalarına ücretsiz girmeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
18	Öğrencilerin futbola yönelik etkinliklere (kutlama, müsabaka, tören, tesis, müze, jübile) katılımları sağlanmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
19	Beden eğitimi ders saati arttırılarak her branşa zaman ayrılmalı <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
20	Okul futbol turnuvalarında başarılı olan takımlara ödülleri vermeli <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>

Ek-3. (devam) Futbol Branşına Yönelik Beklenti Ölçeği

	Turnuvalarda resmi futbol hakemleri görevlendirilmeli
21	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Öğrencilerden oluşan il futbol karması takımı olmalı
22	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul yönetimi futbol faaliyetlerini maddî açıdan desteklemeli
23	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Kulüplerde futbol takımlarının sayısı arttırılmalı
24	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul dışında futbol sahalarının sayısı arttırılmalı
25	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul dışında öğrencilere yönelik futbol turnuvaları düzenlenmeli
26	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	İllerdeki kulüpler futbol dışındaki branşlarda da takımlar çıkarmalı
27	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul yönetimi, okul futbol takımının müsabakalarını seyretmeye gitmek isteyen öğrencilere gerekli desteği sağlamalı
28	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Bütün devlet kurumlarına futbol takımı ve diğer branşlarda takım kurma zorunluluğu getirilmeli
29	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Aileler öğrencilerin futbola yönelmesini desteklemeli
30	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okulumuz futbol takımının yanında diğer branşlarda da takım kurarak müsabakalara katılmalı
31	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okulda futbol hakkında bilgi veren kitap, dergi, broşür vb. dağıtılmalı
32	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>

Teşekkür ederim

Ek- 4. Kırşehir Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

**T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı :24512418/60.Ş.Ö.İ./2392172
Konu: Levent VAR

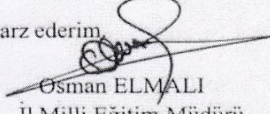
11/06/2014

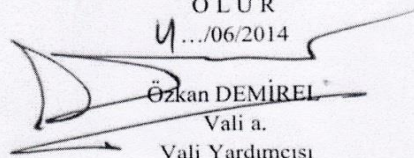
VALİLİK MAKAMINA

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 05.06.2014 tarihli ve 2089 sayılı yazıları ile; Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Prof.Dr. Özbay GÜVEN'in danışmanlığında doktora öğrencisi Levent VAR'ın "Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum ve Beklentilerin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi" konulu araştırmayı yapma isteği bildirilmektedir.

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Prof.Dr. Özbay GÜVEN'in danışmanlığında doktora öğrencisi Levent VAR'ın "Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum ve Beklentilerin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi" konulu araştırmayı İl Merkezindeki Ortaöğretim öğrencilerine Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.03.2013 tarihli ve 3616 sayılı 2012/13 nolu genelge esaslarına göre, araştırmacının sorumluluğunda gönüllülük esasına göre ders saatleri dışında uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

 Osman ELMALI
 İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
 11/06/2014

 Özkan DEMİREL
 Vali a.
 Vali Yardımcısı

11/06/2014 V.H.K.İ. : M.EKİN
 11/06/2014 Şef : S.AKGÜL
 11/06/2014 Şb.Müd. : M.ÇELİK

Terme Cad. 40200 Merkez/KIRŞEHİR
 Elektronik Ağ:kirsehir.meb.gov.tr
 e-posta: kirschirmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mustafa ÇELİK /Şube Md.
 Tel: (0 386)2135150-1530
 Faks: (0 386) 213 10 03

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : VAR, Levent
 Uyruğu : T.C
 Doğum tarihi ve yeri : 25/01/1979 Kırşehir
 Medeni hali : Evli
 Telefon : 0 (542) 255 01 31
 Faks : 0 (386) 280 47 49
 e-posta : leventvar2005@yahoo.com

Eğitim Derecesi

Okul/Program

Mezuniyet yılı

Doktora	Gazi Üniversitesi / Beden Eğitimi ve Spor ABD	Devam ediyor
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi / Beden Eğitimi ve Spor Öğr.	2008
Lisans	Gazi Üniversitesi/ Beden Eğitimi ve Spor Öğr.	2004
Lise	Kırşehir Lisesi	1997

İş Deneyimi, Yıl

Çalıştığı Yer

Görev

2012-2013	18 Mart Üniversitesi	Araştırma Görevlisi
2013- devam ediyor	Ahi Evran Üniversitesi	Öğretim Görevlisi

Yabancı Dili

İngilizce

Hobiler

Futbol, müzik dinlemek, kitap okumak, doğa sporları.